

Budapest,

1998. június 25.,

csütörtök

55. szám

Ára: 280,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

		Oldal
46/1998. (VI. 25.) IKIM—PM e. r.	A vámtarifáról szóló 1995. évi CI. törvény végrehajtásáról szóló 18/1996. (III. 25.) IKM—PM együttes rendelet módosításáról	4530
47/1998. (VI. 25.) IKIM—PM e. r.	A Kereskedelmi Vámtarifa 1998. évi alkalmazásáról szóló 69/1997. (XII. 20.) IKIM—PM együttes rendelet módosításáról	4530
48/1998. (VI. 25.) IKIM—PM e. r.	A Kereskedelmi Vámtarifa kihirdetéséről szóló 64/1995. (XI. 24.) IKM—PM együttes rendelet módosításáról	4532
49/1998. (VI. 25.) IKIM—MKM e. r.	Az atomerőműben, valamint a kutató és oktató atomreaktorban foglalkoztatott munkavállalók szakirányú képzéséről, továbbképzéséről és az atomenergia alkalmazásával összefüggő tevékenységek folytatására jogosultak köréről	4532
18/1998. (VI. 25.) KTM r.	A területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről	4544
19/1998. (VI. 25.) KTM r.	A Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet létesítéséről	4550
20/1998. (VI. 25.) KTM r.	A Hajdúsági Tájvédelmi Körzet bővítéséről	4552
21/1998. (VI. 25.) KTM r.	A mérnöki és építész kamarák által lefolytatott egyes eljárások igazgatási szolgáltatási díjáról	4552
15/1998. (VI. 25.) KHVM—KTM e. r.	Az egyes gépjárművek vámkezelését megelőző vizsgálatról szóló 2/1993. (I. 27.) KHVM—KTM együttes rendelet módosításáról	4554
30/1998. (VI. 25.) MKM r.	A magyar felsőoktatási intézményekben tanulmányokat folytató külföldi hallgatók részére nyújtható juttatásokról, azok nyilvántartásáról és a hallgatók által fizetendő térítésekről	4555
31/1998. (VI. 25.) MKM r.	A Felsőoktatás Fejlesztési Alapprogramokról szóló 11/1996. (X. 9.) MKM rendelet módosításáról	4561
30/1998. (VI. 25.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4565
31/1998. (VI. 25.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4575
32/1998. (VI. 25.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4581
33/1998. (VI. 25.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4583
34/1998. (VI. 25.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4586
35/1998. (VI. 25.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	4587

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

Az ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter és a pénzügyminiszter 46/1998. (VI. 25.) IKIM—PM együttes rendelete

a vámtarifáról szóló 1995. évi CI. törvény végrehajtásáról szóló 18/1996. (III. 25.) IKM—PM együttes rendelet módosításáról

A vámtarifáról szóló 1995. évi CI. törvény 22. §-ának *d)* pontjában kapott felhatalmazás alapján az alábbiakat rendeljük el:

1. §

A vámtarifáról szóló 1995. évi CI. törvény végrehajtásáról szóló 18/1996. (III. 25.) IKM—PM együttes rendelet 3. §-ának *c)*, *d)* pontja helyébe az alábbi rendelkezések lépnek, és egyúttal e paragrafus további *e)*, *f)* és *g)* pontokkal egészül ki:

„*c)* a Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között az 1995. évi XIII. törvénnyel kihirdetett, Közép-Európai Szabadkereskedelmi Megállapodás rendelkezései szerint a vámtarifa „Cseh” és „Szk”, illetve „Len” jelzésű hasábjában feltüntetett,

d) a Szlovén Köztársaságnak a Közép-Európai Szabadkereskedelmi Megállapodáshoz történő csatlakozásáról szóló Megállapodás rendelkezései szerint a vámtarifa „Szl” jelzésű hasábjában feltüntetett,

e) Romániának a Közép-Európai Szabadkereskedelmi Megállapodáshoz történő csatlakozásáról szóló Megállapodás rendelkezései szerint a vámtarifa „Rom” jelzésű hasábjában feltüntetett,

f) a Magyar Köztársaság és az Izrael állam között létrejött, az 1998. évi VIII. törvénnyel kihirdetett Szabadkereskedelmi Megállapodás rendelkezései szerint, a vámtarifa „Izrael” jelzésű hasábjában feltüntetett,

g) a Magyar Köztársaság és a Török Köztársaság között létrejött, az 1998. évi XX. törvénnyel kihirdetett Szabadkereskedelmi Megállapodás rendelkezései szerint, a vámtarifa „Török” jelzésű hasábjában feltüntetett”

2. §

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

Dr. Fazakas Szabolcs s. k., *Dr. Medgyessy Péter* s. k.,
ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter
pénzügyminiszter

Az ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter és a pénzügyminiszter 47/1998. (VI. 25.) IKIM—PM együttes rendelete

a Kereskedelmi Vámtarifa 1998. évi alkalmazásáról szóló 69/1997. (XII. 20.) IKIM—PM együttes rendelet módosításáról

A vámtarifáról szóló 1995. évi CI. törvény 22. §-ának *d)* pontjában kapott felhatalmazás alapján az alábbiakat rendeljük el:

1. §

A Kereskedelmi Vámtarifa 1998. évi alkalmazásáról szóló 69/1997. (XII. 20.) IKIM—PM együttes rendelet (a továbbiakban: R.) 1. számú melléklete e rendelet 1. számú mellékletében foglaltak szerint módosul.

2. §

Az R. 3. számú melléklete e rendelet 2. számú mellékletében foglaltakkal egészül ki.

3. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba.

Dr. Fazakas Szabolcs s. k., *Dr. Medgyessy Péter* s. k.,
ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter
pénzügyminiszter

1. számú melléklet a 47/1998. (VI. 25.) IKIM—PM együttes rendelethez

1998. évi vámkontingensek

Vámtarifaszám	Árumegnevezés	Vámkontingens mennyisége	Vámtétel %-ban
---------------	---------------	--------------------------	----------------

Videorekorderek és tv-készülékek gyártásához szükséges alkatrészek

ex 3919		3 Mrd Ft	0
ex 3920			
ex 3921			
ex 3926			
ex 4016			
ex 4821			
ex 5911			
ex 7318			
ex 7320			
ex 8504			
ex 8506			
ex 8518			
ex 8522			
ex 8523			
ex 8529			
ex 8532			
ex 8533			
ex 8534			
ex 8535			
ex 8536			
ex 8541			
ex 8542			
ex 8544			

2. számú melléklet a 47/1998. (VI. 25.) IKIM—PM együttes rendelethez

Vámfelfüggesztés 1998. évben

Vámtarifaszám	Árumegnevezés	Alkalmazandó vámtétel %-ban
---------------	---------------	-----------------------------

0901 11 00 00

Koffeintartalmú zöldkáv

1. hasáb 4%

**Az ipari, kereskedelmi
és idegenforgalmi miniszter
és a pénzügyminiszter
48/1998. (VI. 25.) IKIM—PM
együttes rendelete**

a Kereskedelmi Vámtarifa kihirdetéséről szóló
64/1995. (XI. 24.) IKM—PM együttes rendelet
módosításáról

A vámtarifáról szóló 1995. évi CI. törvény 14. §-ának c) pontjában kapott felhatalmazás alapján az alábbiakat rendeljük el:

1. §

A Kereskedelmi Vámtarifa kihirdetéséről szóló 64/1995. (XI. 24.) IKM—PM együttes rendeletnek a 65/1997. (XII. 17.) IKIM—PM együttes rendelet 5. §-ával megállapított 5. számú mellékletében a „Lengyel” jelzésű hasámban (4. számú oszlopban) az e rendelet *mellékletében* felsorolt vámtarifaszámoknál a vámtételeket törölni kell.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépést követő vámkezeléseknél — visszavonásig — kell alkalmazni.

Dr. Fazakas Szabolcs s. k.,   *Dr. Medgyessy Péter* s. k.,
ipari, kereskedelmi   pénzügyminiszter
és idegenforgalmi miniszter

Melléklet

a 48/1998. (VI. 25.) IKIM—PM együttes rendelethez

Vámtarifaszám
1105 10 00 00
1105 20 00 00
1108 14 00 00
1108 19 10 00
1108 19 90 00
1108 20 00 00
1702 30 10 00
1702 30 51 00
1702 30 59 00
1702 30 91 00
1702 30 99 00
1702 40 10 00
1702 40 90 00
1702 90 50 00
1702 90 71 00
1702 90 75 00
1702 90 79 00
1901 90 99 00

**Az ipari, kereskedelmi
és idegenforgalmi miniszter
és a művelődési és közoktatási
miniszter
49/1998. (VI. 25.) IKIM—MKM
együttes rendelete**

az atomerőműben, valamint a kutató és oktató
atomreaktorban foglalkoztatott munkavállalók
szakirányú képzéséről, továbbképzéséről
és az atomenergia alkalmazásával összefüggő
tevékenységek folytatására jogosultak köréről

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (Atv.) 68. §-ának (5) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján — a Magyar Tudományos Akadémia elnökével egyetértésben — a következőket rendeljük el:

A rendelet hatálya

1. §

A rendelet hatálya az atomerőműben, valamint a kutató és oktató atomreaktorban (a továbbiakban együtt: nukleáris létesítmény) foglalkoztatott munkavállalókra (a továbbiakban: munkavállaló) és a nukleáris létesítmény az Atv. 2. §-ának *t*) pontja szerinti engedélyesére (a továbbiakban: engedélyes) terjed ki.

*A munkavállalók kiválasztásával kapcsolatos
követelmények*

2. §

(1) A nukleáris létesítményben a nukleáris biztonság szempontjából kiemelt fontosságú munkakört betöltő személynek az Országos Atomenergia Hivatal Nukleáris Biztonsági Igazgatósága (a továbbiakban: Hatóság) által kiadott érvényes hatósági jogosítvánnyal kell rendelkeznie. A jogosítvány megszerzésének feltételeit az Országos Atomenergia Hivatal eljárásáról a nukleáris biztonsággal összefüggő hatósági ügyekben tárgyú 108/1997. (VI. 25.) Korm. rendelet mellékleteként kiadott nukleáris biztonsági szabályzatok tartalmazzák.

(2) A munkavállalók kiválasztásának és alkalmazásának feltételeit az engedélyesnek írásban kell szabályoznia, amelynek tartalmaznia kell a létesítmény munkavállalókkal való ellátottságára, a munkavállalókra és azok alapképzettségére, szakképesítésére és alkalmazására vonatkozó követelményeket.

(3) Az egyes munkakörök betöltéséhez szükséges szakirányú képzettségi, képesítési követelményeket és a szakirányú gyakorlati időtartamot az *1. és 2. számú melléklet* tartalmazza.

(4) A gyakorlati időnek a nukleáris létesítmény tervezésénél, létesítésénél, üzembe helyezésénél és üzemeltetésénél eltöltött időt kell figyelembe venni. Szakirányú kutató vagy oktatási intézetben történő, továbbá a létesítmény ellenőrzésével kapcsolatos munkavégzés időtartama az adott munkakör jellegét figyelembe véve számítható be gyakorlati időnek.

(5) Az 1. és 2. számú melléklet szerinti munkakörök (a továbbiakban: nukleáris létesítményi munkakör) ellátásához szükséges betanító szakmai képzések idejét a nukleáris létesítményben eltöltött gyakorlati időnek kell beszámítani.

(6) A munkavállalók alkalmazásához szükséges rendőrhatalósági engedély megszerzésének kötelezettségét és módját külön jogszabály rendezi.

(7) A munkavállalók képesítésére, a fizikai és pszichológiai orvosi alkalmasságára, valamint a gyakorlati időre vonatkozó követelményeket — az adott nukleáris létesítménytípus sajátosságait figyelembe véve — a Biztonsági Jelentés tartalmazza.

(8) A munkavállalók munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálatáról külön jogszabály rendelkezik.

Betanító szakirányú képzés

3. §

(1) Új nukleáris létesítményben foglalkoztatni kívánt munkavállalóknak a munkakörük ellátásához előírt nukleáris szakirányú képesítést és a szükséges gyakorlati időt a fűtőelemeknek a reaktorba történő első berakásáig kell megszerezniük. A szükséges gyakorlati ismeretek megszerzése érdekében a munkavállalóknak részt kell venniük a nukleáris létesítmény üzembe helyezési feladatainak végrehajtásában.

(2) Üzemelő nukleáris létesítmény esetében az új vagy más munkakörbe helyezendő munkavállalók kiválasztásánál és alkalmazásánál a munkakörre előírt képesítést és a szükséges gyakorlati időt a munkakörben történő önálló munkavégzés megkezdéséig kell megszerezni.

4. §

(1) A munkavállalók betanító szakirányú képzésére vonatkozó előírásokat az engedélyesnek kell meghatároznia.

(2) Az engedélyesnek olyan képzési programot kell kidolgoznia és megvalósítania, amely biztosítja, hogy a munkavállalók rendelkezzenek a munkakörök betöltéséhez szükséges elméleti ismeretekkel, szaktudással és gyakorlati készséggel. A program követelményeit a 3. számú melléklet tartalmazza.

(3) A képzési programot a munkakörökben elvégzendő feladatok, tevékenységek részletes elemzése alapján kell meghatározni, és írásban rögzíteni. A programban a való-

ságos körülmények közötti gyakorlati foglalkozást (betanulást) is elő kell írni. A gyakorlati képzést az adott munkakör figyelembevételével munkahelyen, blokk-szimulátoron vagy karbantartó gyakorlóközpontban kell végezni.

(4) A képzés során ellenőrizni kell a tananyag elsajátításának szintjét. Az ellenőrzés történhet vizsgával vagy egy adott gyakorlati feladat ellenőrzött végrehajtásával. A Biztonsági Jelentésben meghatározottak esetében a betanulás végén az atomerőművi munkavállalók tekintetében szimulátoron végzett ellenőrzéssel kell meggyőződni a munkakör ellátására való alkalmasságról.

(5) Önálló munkavégzéssel csak azt a munkavállalót szabad megbízni, aki maradéktalanul teljesíti a munkakörre jóváhagyott képzettségi és egyéb követelményeket, és megfelelő fizikai és pszichológiai alkalmassággal is rendelkezik. A fizikai és pszichológiai alkalmasságot az engedélyes köteles évenkénti gyakorisággal ellenőrizni, az alkalmatlanná vált munkavállalót munkaköréből haladéktalanul felmenteni.

5. §

(1) A képzéssel megbízott szervezet felelősségét és felhatalmazását az engedélyesnek megbízásban vagy külön írásban egyértelműen kell meghatároznia. A képzést az engedélyes vagy az általa megbízott külső szervezet végzi. Az engedélyes felel a képzéshez szükséges személyi, tárgyi és pénzügyi feltételek biztosításáért is.

(2) A képzésről, a képzésben való részvételtől nyilvántartást kell vezetni, amely lehetővé teszi a nukleáris létesítményben a munkakör betöltéséhez szükséges követelmények teljesülésének azonnali megállapíthatóságát.

6. §

(1) A képzési programnak tartalmaznia kell a nukleáris létesítményi munkakörökkel kapcsolatos, a biztonságos munkavégzéshez szükséges szakmai követelményeket, továbbá az Atv. 2. §-ának r) pontja szerinti rendkívüli esemény elhárításához szükséges teendők ismertetését.

(2) A képzés során minden résztvevőben tudatosítani kell a biztonság elsődleges voltát.

(3) Azokat a munkavállalókat, akik rendkívüli esemény bekövetkezése esetén speciális feladatokat látnak el, az előzőeken túl külön képzésben kell részesíteni.

7. §

(1) A sugárveszélyes munkakörben foglalkoztatott munkavállalók képzésének rendjét külön jogszabály tartalmazza.

(2) Sugárveszélyes munkakörben foglalkoztatottakkal a képzés keretében ismertetni kell a radioaktív sugárzásból adódó kockázatot, oktatni kell a sugárterhelések túllépésének megelőzési módját, illetve a sugárterhelések korlátozását biztosító műszaki és adminisztratív előírásokat. A sugárvédelmi képzés képzési tematikáját és vizsgakövetelményeit a külön jogszabályban meghatározott hatóság hagyja jóvá.

8. §

A képzési programokban követni kell a nukleáris létesítményben, annak létesítményeiben, rendszereiben, berendezéseiben, az üzemeltetés módjában, a műszaki és adminisztratív utasításokban bevezetett, illetve az üzemeltetési tapasztalatok alapján szükségesnek tartott és megvalósított változásokat. A képzési anyagokat időszakosan — legalább 3 évenként — felül kell vizsgálni. Biztosítani kell, hogy a munkavállalók felkészüléséhez megfelelő minőségű és mennyiségű oktatási anyag, illetve megfelelő segédanyagok (videofelvételek, sémagyűjtemények stb.) álljanak rendelkezésre.

9. §

A Biztonsági Jelentésben meghatározott műszaki háttér szervezet felsőfokú végzettséghez kötött munkakört betöltő dolgozói, a nukleáris biztonságért felelős vezetők, valamint az atomerőműben blokkvezénylői, a kutató és oktató atomreaktornál vezénylői szolgálatot adók képzési programjának tartalmaznia kell a nukleáris technika alapvető elveinek, a nukleáris létesítmény biztonsága tervezési és üzemeltetési alapelveinek ismertetését, és a munkakör betöltéséhez szükséges, helyszíni munkavégzésen alapuló gyakorlati képzést is.

Szintentartó szakirányú képzés

10. §

(1) Rendszeres szintentartó képzésben kell részesíteni azokat a munkavállalókat, akiknek tevékenysége a nukleáris létesítmény biztonságát közvetlenül érinti, vagy arra kihatással lehet. A szintentartó képzési programok összeállításánál figyelembe kell venni az egyes nukleáris létesítményi munkakörök eltérő sajátosságait is. A szintentartó képzési anyagokat folyamatosan meg kell újítani, illetve időszakosan felül kell vizsgálni.

(2) A szintentartó szakirányú képzés keretében oktatni kell a munkakör betöltéséhez szükséges alapvető ismereteket, továbbá ismertetni kell a nukleáris létesítmény rendszereiben, berendezéseiben, az írásos utasításokban, az eljárásrendekben végrehajtott, illetve az üzemeltetési tapasztalatok (beleértve a bekövetkezett, illetve más létesít-

ménynél megtörtént és tanulságok levonását lehetővé tevő üzemzavarokat is) hasznosítása eredményeként szükségesnek tartott és megvalósított változásokat. A Biztonsági Jelentésben az atomerőművi munkavállalók meghatározott munkaköreiben foglalkoztatottak részére szimulációs gyakorlatot is kell tartani.

(3) A munkavállalók szintentartó képzési programjának része kell hogy legyen: a baleset-elhárítási, a sugárvédelmi, a munka- és tűzvédelmi képzés is.

(4) A baleset-elhárítási és a tűzvédelmi üzemi szervezetek munkavállalói részére évenként legalább egy alkalommal elméleti képzést és gyakorlatot kell tartani.

A betanító és szintentartó szakirányú képzési program ellenőrzése

11. §

(1) A nukleáris létesítmény munkavállalóinak betanító és szintentartó szakirányú képzési programját a Biztonsági Jelentés tartalmazza.

(2) A képzési programok időszakos felülvizsgálatáról, a megvalósított változtatásokról a Hatóságot évente tájékoztatni kell.

(3) Az éves betanító és szintentartó képzési program megvalósítására vonatkozó ütemtervet, illetve annak értékelő jelentését az engedélyesnek a Hatósághoz a tárgyévvel megelőző év december 31-éig be kell nyújtania.

Záró rendelkezések

12. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba. Egyidejűleg a villamosmű és fogyasztói vezetékhálózat irányító és kezelő dolgozóinak szakmai képzéséről szóló 3/1981. (V. 6.) IpM—MüM együttes rendelet (a továbbiakban: R.) 2. számú mellékletének 2.1. szakaszából az „I. Atomerőmű”, valamint a melléklet 2.3. szakasza hatályát veszti.

(2) Az R. 1. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg az 1. § jelenlegi jelölése 1. § (1) bekezdésre módosul:

„(2) Nem terjed ki a rendelet hatálya az atomerőműre.”

(3) E rendelet 1. és 2. számú mellékleteiben foglalt követelményeket a rendelet hatálybalépését követően foglalkoztatott új vagy más munkakörbe helyezendő munkavállalókra kell alkalmazni.

Dr. Fazakas Szabolcs s. k.,
ipari, kereskedelmi
és idegenforgalmi miniszter

Dr. Magyar Bálint s. k.,
művelődési és közoktatási
miniszter

1. számú melléklet a 49/1998. (VI. 25.) IKIM—MKM együttes rendelethez**Az atomerőmű munkavállalói részére előírt szakirányú képzettség és gyakorlati idő**

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Ügyeletes mérnök	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök)	reaktoroperátor és atomerőművi turbinaoperátor	4
			6
Blokkügyeletes	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	reaktoroperátor és atomerőművi turbinaoperátor	3
			4
			5
Reaktoroperátor	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	reaktoroperátor	2
			2
			3
Primerköri főgépész	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	primerköri gépész	1
			1
			2
Primerköri gépész	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	primerköri gépész	0,5
			0,5
			1
Primerköri szolgálatvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	reaktoroperátor	3
			4
			5
Közös üzemi vezénylői operátor	technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	atomerőművi közösvezénylő operátor	2

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Átrakógép operátor	technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	primerköri gépész és atomerőművi átrakógép operátor	1
			2
Szekunderköri szolgálatvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	atomerőművi turbinaoperátor	2
			2,5
			3,5
Turbina főgépész	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	atomerőművi turbinaoperátor	2,5
			2,5
			3,5
Turbinaoperátor	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	atomerőművi turbinaoperátor	2
			2
			3
Turbina gépész	technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi gőzturbina gépész	1
			1
Villamos művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus	villamosmű kezelő	2
			2
			3
Vezető elektrikus	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus	villamosmű kezelő	2
			3
			4
Villamos szolgálatvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus	villamosmű kezelő	2
			2
			4

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Blokkelektrikus	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus	villamosmű kezelő	1 1 2
Irányítástechnikai szolgálatvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök)	műszakos irányítástechnikai műszerész	1 2
Irányítástechnikai művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy szakmunkás	műszakos irányítástechnikai műszerész	1 2 4
Irányítástechnikai műszakos üzemviteli műszerész	szakmunkás	műszakos irányítástechnikai műszerész	1
Külső technológiai szolgálatvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	külső technológia gépzemű gépezés és külső technológia gázüzemű gépezés vagy dízelgenerátor gépezés és atomerőművi nyomástartó edény gépezés és hidrogénmű gépezés és nagynyomású kompresszor-állomás gépezés és nitrogénmű gépezés és hűtőgépház gépezés és vízmű gépezés	2 2 4 6
Sugárvédelmi szolgálatvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	atomerőművi dozimetrius	2 3 4

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Vezető dozimetrikus	technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi dozimetrikus	2
			3
Dozimetrikus	technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi dozimetrikus	1
			2
Vegyészeti szolgálatvezető	okleveles vegyészmérnök vagy vegyészmérnök (üzemmérnök) vagy technikus	atomerőművi vegyészlaboráns és vízelőkészítő berendezés gépész	2
			2
			3
Dekontamináló művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	dekontamináló berendezés gépész	1
			2
			3
			4
Radioaktív hulladék kezelő művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	primerköri gépész és folyékony radioaktív hulladék berendezés gépész	1
			2
			3
			4
Gépészeti karbantartás művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus	atomerőművi készülék karbantartó vagy atomerőművi reaktorkarbantartó vagy atomerőművi biztonsági szelep karbantartó	1
			2
			3
Műszaki előkészítő mérnök	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök)	atomerőművi előkészítő mérnök	1
			1

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Műszaki technológus	okleveles mérnök		1
	vagy mérnök (üzemmérnök)		1
	vagy technikus		2
Műszaki tervező mérnök	okleveles mérnök		1
Armatúra karbantartó mérnök	okleveles mérnök	armatúra karbantartó	1
	vagy mérnök (üzemmérnök)		1
Armatúra karbantartó művezető	okleveles mérnök	armatúra karbantartó	1
	vagy mérnök (üzemmérnök)		2
	vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi		3
	vagy szakmunkás		4
Armatúra karbantartó vezető szerelő	okleveles mérnök	armatúra karbantartó	1
	vagy mérnök (üzemmérnök)		2
	vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi		3
	vagy szakmunkás		4
Reaktor szerelő mérnök	okleveles mérnök	atomerőművi reaktorkarbantartó	1
	vagy mérnök (üzemmérnök)		2
Reaktor szerelésvezető	okleveles mérnök	atomerőművi reaktorkarbantartó	2
	vagy mérnök (üzemmérnök)		3
	vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi		4
	vagy szakmunkás		5
Reaktorkarbantartó technológus	okleveles mérnök	atomerőművi reaktorkarbantartó	1
	vagy mérnök (üzemmérnök)		1,5
	vagy technikus		2

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Reaktorkarbantartó vezető szerelő	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi reaktorkarbantartó	2
			3
			4
			5
Reaktorkarbantartó műszakvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus	atomerőművi reaktorkarbantartó	2
			3
			4
Készülék karbantartó művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi készülék karbantartó	1
			1,5
			2
			3
Forgógép karbantartó művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi forgógép karbantartó	1
			1,5
			2
			4
Forgógép karbantartó műszakvezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi forgógép karbantartó	1
			1,5
			2
			5
Forgógép karbantartó vezető szerelő	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	atomerőművi forgógép karbantartó	1
			1,5
			2
			3

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Hegesztő művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	hegesztő	2
		szakmérnök, illetve üzemmérnök	2
		vagy hegesztő műszaki szakember	3
		vagy minősített atomerőművi hegesztő	5
Csőszerelő művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	csőhálózat szerelő	1
			1,5
			2
			4
Hegesztő mérnök	okleveles gépészmérnök	hegesztő szakmérnök	2
Hegesztéstechnikai vezető szerelő	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	minősített atomerőművi hegesztő	1
			1
			2
			4
Felelős hegesztő mérnök	okleveles gépészmérnök	hegesztő szakmérnök	4
Gyártás-előkészítő mérnök	okleveles mérnök	atomerőművi előkészítő mérnök	1
Készülék karbantartó művezető	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás		1,5
			2
			3
			4

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség legalább	A szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)	Szakirányú gyakorlati idő legalább (év)
Forgácsoló művezető	technikus vagy szakmunkás		2
			3
Építészeti karbantartó művezető	technikus vagy szakmunkás		2
			3
Minőségellenőr	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	minőségellenőr	1
			1
			2
			3
Minőségbiztosítási felülvizsgáló és tanúsító	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	minőségbiztosítási felülvizsgáló és tanúsító vagy minőségellenőr vagy atomerőművi berendezés felügyelő	1
			2
			3
			4
Roncsolásmentes anyagvizsgáló	technikus vagy szakmunkás	MSZ EN 473 szerint	a szabvány szerint
Hegesztő	szakmunkás	MSZ EN 287—1 szerint	a szabvány szerint
Biztonsági szelep karbantartó	szakmunkás	atomerőművi biztonsági szelep karbantartó	1

A „Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség” oszlopba írtak értelmezése a következő:

- okleveles mérnök: műszaki szakirányú egyetemi végzettség,
- mérnök (üzemmérnök): műszaki szakirányú főiskolai végzettség,
- technikus: műszaki szakirányú technikus végzettség,
- szakközépiskolai érettségi: szakirányú műszaki szakközépiskolai végzettség,
- szakmunkás: az adott munkakörhöz tartozó szakirányú szakmunkás képesítés.

A „szükséges nukleáris szakirányú képesítés(ek)” oszlop a 18/1995. (VI. 6.) IKM és az 5/1997. (III. 5.) IKIM rendeletekben megjelölt szakképesítéseket tartalmazza, amelyek megszerzése a Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő szakképesítésekre vonatkozó előírások szerint történhet meg.

2. számú melléklet a 49/1998. (VI. 25.) IKIM—MKM együttes rendelethez

Kutató és oktató atomreaktor munkavállalói részére előírt szakirányú képzettség és gyakorlati idő

Munkakör megnevezése	Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség	Szakirányú gyakorlati idő (év)
Főoperátor	fizikus, okleveles mérnök	5
Ügyeletes operátor	okleveles mérnök vagy mérnök (üzemmérnök) vagy technikus	3
Segédoperátor	mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	1
Elektrikus	mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	0,5
Mechanikus	mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi vagy szakmunkás	0,5
Ügyeletes dozimetrikus	mérnök (üzemmérnök) vagy technikus, illetve szakközépiskolai érettségi	1

A „Munkakör betöltéséhez előírt szakirányú képzettség” oszlopba írtak értelmezése a következő:

- okleveles mérnök: műszaki szakirányú egyetemi végzettség,
- mérnök (üzemmérnök): műszaki szakirányú főiskolai végzettség,
- technikus: műszaki szakirányú technikus végzettség,
- szakközépiskolai érettségi: szakirányú műszaki szakközépiskolai végzettség,
- szakmunkás: az adott munkakörhöz tartozó szakirányú szakmunkás képesítés.

*3. számú melléklet**a 49/1998. (VI. 25.) IKIM—MKM együttes rendelethez**Üzemeltető személyzet képzési programjára vonatkozó követelmények*

1. Az üzemeltető személyzetet a feladataikkal és kötelezettségükkel összhangban levő képzésben kell részesíteni, amelynek keretében biztosítani kell a munkakörük ellátásához szükséges gyakorlati ismeretek elsajátítását is. A képzés során ismertetni kell a létesítmény, annak építményei, rendszerei és berendezései működését és üzemeltetésük módját. A személyzetben tudatosítani kell, hogy a nukleáris létesítményt üzemeltetni csak a vonatkozó üzemeltetési korlátok és feltételek, valamint üzemviteli előírások, szabályok betartása mellett lehet.

2. A blokkvezénylői szolgálatot teljesítőknél (blokkvezénylői személyzet) ismerniük kell a blokk különböző üzemállapotok melletti viselkedését, a blokkvezénylői csoportmunka sajátosságait, az adminisztratív előírásokat és tapasztalattal kell rendelkezniük a különböző üzemállapotok diagnosztizálásához, a szükséges intézkedések megtételéhez.

3. Az ügyeletes mérnökök, a blokkügyeletesek és az ügyeletes operátorok számára a kiképzési programban vezetői ismereteket is oktatni kell, továbbá a képzésüknek szélesebb körűnek kell lennie mint a blokkvezénylőben szolgálatot adó operátoroknak, különös tekintettel a veszélyhelyzeti intézkedési programokra.

4. Az atomerőműben a blokkvezénylői személyzetet az adott létesítményre jellemző, teljes léptékű szimulátoron kell képezni annak érdekében, hogy a kevésbé gyakori üzemi események, váratlan meghibásodások és üzemzavarok kezelésében kellő gyakorlatot szerezzenek. A képzés keretében a diagnosztizáló, továbbá a hatékony csoportmunkára való képességet folyamatosan fejleszteni kell.

5. A képzési programnak tartalmaznia kell a súlyos baleseti helyzetek és ezek kezeléséhez szükséges írásos utasítások ismertetését és alkalmazásuk gyakorlásának módjait. A képzést teljes léptékű szimulátor segítségével vagy egyéb lehetséges módon kell megvalósítani, végrehajtani.

Karbantartó személyzet képzési programjára vonatkozó követelmények

6. A karbantartó személyzet képzési programjának tartalmaznia kell a létesítményre vonatkozó általános és az adott munkakör ellátásához — a rendszerekre és a berendezésekre, a minőségbiztosításra, a karbantartási tevékenység végzéséhez szükséges utasításokra és eljárásokra, a létesítmény ellenőrzésének feltételeire vonatkozó — szükséges specifikus ismereteket.

7. A képzés kiterjed a berendezéseknek, a technológiai rendszereknek a biztonság szavatolásában betöltött szerepének, a lehetséges karbantartási hibák következményeinek és biztonsági jelentőségének ismertetésére. A képzési programban hasznosítani kell az üzemeltetés során felhalmozódó tapasztalatokat is.

8. A karbantartó személyzetnek ismernie kell a munkavégzés helyszínét és az ott található berendezéseket. Ennek biztosítása érdekében a képzésnek gyártóművi és a karbantartási technológiai előírásokra épített, eredeti berendezéseken vagy modelleken, illetve inaktív teljes léptékű berendezéseken történő gyakorlást, illetve helyszíni, felügyelet melletti munkavégzést is kell tartalmaznia.

A környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter 18/1998. (VI. 25.) KTM rendelete

a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 27. §-a (2) bekezdésének *b)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

(1) A területfejlesztési koncepció elkészítésének részletes tartalmi követelményeit az *1. számú melléklet*, a területfejlesztési program részletes tartalmi követelményeit a *2. számú melléklet* tartalmazza.

(2) Az országos, kiemelt térségi, regionális, megyei és kistérségi területfejlesztési koncepciók és programok tartalmi követelményei azonosak, kidolgozásuk az adott térségi szintnek megfelelő részletettségűvel történik.

2. §

A területrendezési terv részletes tartalmi követelményeit, valamint a térségi területfelhasználási kategóriákat és térségi övezeteket a *3. számú melléklet* tartalmazza.

3. §

(1) Kiemelt térség területrendezési tervét a megye területrendezési terve tartalmi követelményének megfelelően kell elkészíteni az alábbi eltérésekkel:

a) az ország területrendezési terve egyes kiemelt térségekre vonatkozóan további tartalmi követelményeket is meghatározhat;

b) a kiemelt térség területrendezési terve elfogadásra kerülő munkarészeinek tartalmi elemeit a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter az érintett miniszterek bevonásával esetenként határozza meg. Az elfogadásra nem kerülő tartalmi elemeket a megye területrendezési tervében ajánlásként kell figyelembe venni.

(2) Az érintett megyei önkormányzatok által közösen kidolgozandó, több megyére (régiónra) készülő területrendezési tervet a megye területrendezési terve tartalmi követelményének megfelelően kell elkészíteni.

(3) A régió, a megye, a kiemelt térség vagy megye egy térsége területrendezési terve a terv léptékének megfelelő részletességgel tartalmazza az ország területrendezési terve tartalmi elemeit.

(4) A régió, a megye vagy megye egy térsége területrendezési terve tartalmazza a kiemelt térség területrendezési terve tartalmi elemeit.

4. §

A területrendezési tervek kidolgozása során:

a) a meglévő és tervezett tartalmi elemeket egymástól megkülönböztethető módon kell jelölni;

b) a térségi övezeteket lehetőség szerint térkép-terepazonos vonalakkal vagy jogi határvonalakkal kell lehatárolni, e lehetőség hiányában a további tervezés számára a lehatároláshoz szükséges szempontokat — az övezet céljának megfelelően — meg kell határozni;

c) szimbólummal jelölhető meg azon létesítmények területei, amelyek nem határolhatók le a terv léptékének megfelelően, de az adott területegységre szabályozási előírás meghatározása indokolt;

d) a műszaki infrastruktúra hálózatokat az alaptérképnek megfelelő pontossággal kell ábrázolni;

e) a térségi övezetek és térségi területfelhasználási egységek pontos területi lehatárolását és a műszaki infrastruktúra hálózatok tényleges területigénybevételének meghatározását a településrendezési tervek tartalmazzák;

f) a legkisebb (ábrázolható) területegység az ország területrendezési terve esetében 25 ha, a kiemelt térség és megye tervében 5 ha nagyságú terület.

5. §

A területfejlesztési koncepció, program és a területrendezési terv időtávlatai:

a) rövid táv: 2 évig,

b) középtáv: 3—6 év,

c) hosszú táv: 7—15 év,

d) nagy távlat: 15 éven túl.

6. §

A területfejlesztési koncepciókat és a területrendezési terveket a Területi Információs Rendszerbe történő illeszthetőség követelményeinek figyelembevételével kell kidolgozni. Ennek érdekében:

a) a területfejlesztési koncepciók területi egységhez köthető javaslatait települési KSH-azonosítókkal nyilván tartható módon kell dokumentálni;

b) a területrendezési tervek elfogadásra kerülő rajzi munkarészeit az Egységes Országos Térkép Rendszernek

(EOTR) megfelelő, 1:50 000 méretarányú — esetenként a feladatnak megfelelő módon csökkentett adattartalmú — alaptérképen kell kidolgozni;

c) a területrendezési terveket térinformatikai rendszerben kell kidolgozni.

7. §

A területfejlesztési koncepció, illetve területrendezési terv készítésére, kidolgozására kötelezett dönt — egyeztetést követően — arról, hogy az előkészítő fázis munkarészei megfelelnek-e a további tervezés alapjául.

8. §

(1) Ez a rendelet — a (2) bekezdésben foglalt kivétellel — a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba. Rendelkezéseit a hatálybalépését követően kötött szerződések esetében kell alkalmazni.

(2) A rendelet 6. §-ának c) pontja 2000. január 1-jén lép hatályba.

(3) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 9007/1983. (Ép. Ért. 23.) ÉVM közleményt visszavonom.

Dr. Baja Ferenc s. k.,
környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter

1. számú melléklet
a 18/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

A területfejlesztési koncepciók részletes tartalmi követelményei

I. Előkészítő fázis: a területi egység fejlesztésére ható tényezők rendszerezése, azok értékelése, valamint a fejlesztés lehetséges irányainak vizsgálata.

1. *A területi egység külső környezete, e körben:* a területi egységre ható külső tényezők áttekintése, a nemzetközi és nemzeti szintű fejlődési irányok, illetve az egyes területfejlesztési szereplők elvárásainak és jövőbeli fejlődési trendjeinek számbavétele

a) a regionális fejlődés nemzetközi (európai, transznacionális, multiregionális) meghatározottságai, azok lehetséges hatása a területi egységre;

b) az Országos Területfejlesztési Koncepció területi egységet érintő meghatározottságai;

c) a térséget érintő, nagyobb térségre vonatkozó területfejlesztési, ágazati koncepciók, programok hatásainak értékelése;

d) a területi egység domináns gazdasági szektorainak nemzetközi és nemzeti fejlődési irányai;

e) a területfejlesztés szereplőinek (önkormányzatok, gazdasági szervezetek, nonprofit szervezetek, háztartások) elvárásai és igényei a területi egység fejlesztéséről;

f) a fejlesztés lehetőségeit meghatározó törvényi, szabályozási feltételek és követelmények.

2. A területi adottságok: a területi egységen belüli tényezők, jelenleg és jövőben rendelkezésre álló források, illetve azok fejlesztési irányainak, eszközeinek és intézményeinek áttekintése.

2.1. A belső erőforrások elemzése:

a) humán erőforrások (demográfiai szerkezet és prognózis, foglalkoztatási viszonyok, humánkapacitások, intézményhálózat);

b) gazdasági bázis (főbb gazdasági ágazatok, azok fejlődési irányai, a gazdasági belső és külső kapcsolatai, a termelési és tevékenységi infrastruktúra állapota, a telepítési tényezők értékelése, a területi innovációs potenciál, a területi egység gazdaságának versenyképességét befolyásoló tényezők);

c) környezet adottságai (természeti adottságok, a környezet és a természet minősége, annak alakítását befolyásoló fontosabb tényezők);

d) infrastruktúra (vonalas rendszerek, létesítmények), a települések intézményi felszereltsége (a lakosság egészségügyi, szociális, oktatási, kulturális, szabadidő, sport-, kereskedelmi, szolgáltató és igazgatási intézményekkel való ellátottsága, lakásviszonyok);

e) településhálózat (településfunkciók értékelése, településhálózat területen belüli és kívüli kapcsolatai — nemzetközi és nemzeti hálózatok, vonzáskörzetek, agglomerációk —, települések közötti feladatmegosztások, együttműködések, mindezek szervezeti és intézményi rendszerei);

f) társadalmi környezet (társadalmi szerkezet, kulturális adottságok, értékek, területi identitás).

2.2. A területi egységet érintő különféle fejlesztési koncepciók értékelése (a térségre vonatkozó, kistérségi — domináns — települések fejlesztési koncepcióinak értékelése, a közös elemek meghatározása).

2.3. A területfejlesztés eszköz- és intézményrendszere:

a) a területfejlesztés forrásainak elemzése (nemzetközi, központi költségvetési, területi, önkormányzati források, a gazdasági egységek beruházásai, a különféle szervezetek fejlesztései, a háztartások);

b) a területfejlesztés intézményrendszere (szervezet, működés, együttműködés);

c) a területfejlesztés hatékonysága (eddigyi eredmények, forrás-aktivitás, az intézmények hatása, hiányosságok).

3. A fejlesztés lehetséges irányai: az eddigi fejlődést befolyásoló legfontosabb tényezők összefoglalása, majd azok értékelésével, illetve a külső meghatározottságok figyelembevételével több lehetséges fejlődési irány meghatározása, hatásuk vizsgálata.

3.1. A területi egység fejlesztését befolyásoló tényezők összefoglaló értékelése, azok rendszerezése (az egyes tényező csoportok gyengeségeinek és erősségeinek meghatározása, a fejlődés lehetőségei és veszélyei).

3.2. A területi egység fejlesztésének lehetséges irányainak bemutatása (azok tervezett beavatkozásainak együttes környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak értékelése, a fejlesztés forgatókönyveinek kidolgozása).

II. Javaslattevő fázis: területfejlesztési koncepció készítése, az elfogadható, legkedvezőbb fejlesztési irány részletes kidolgozása, az ahhoz szükséges feltételek tételes meghatározása, a fejlesztési program számára a legfontosabb irányelvek kijelölése.

a) A területfejlesztés fő célja, irányai.

b) A területfejlesztés célcsoportjai, azokhoz kapcsolódó részcélok rendszere (célpiramis).

c) A részcélok egymás közötti kapcsolata, a megvalósításuk tervezett időbeli ütemezése (hosszú, közép-, rövid táv).

d) A fejlesztési célok értelmezése a különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre (a részcélok és beavatkozás területi egységei).

e) A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere.

f) A fejlesztési hatások regisztrálása (igények a területi monitoring rendszerrel szemben).

g) A területfejlesztési koncepció megvalósítása következtében várható környezeti, társadalmi és gazdasági változások és társadalmi reakciók leírása.

2. számú melléklet

a 18/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

A területfejlesztési programok részletes tartalmi követelményei

I. Stratégiai program:

a) közép-, illetve rövid távú célpiramis kialakítása, a végrehajtandó közép- és rövid távú feladatok meghatározása, rangsorolása;

b) a megvalósítás lehetséges szereplőinek és a közreműködők körének megjelölése, a megvalósítás mechanizmusának bemutatása;

c) a fejlesztéshez szükséges lehetséges források feltárása, a finanszírozás átfogó rendszerének kialakítása;

d) a program és alprogramok eredményessége kritériumainak, illetve mutatóinak meghatározása, a társadalmi, gazdasági és környezeti beavatkozások hatásainak bemutatása;

e) a program végrehajtásában közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározása, az érdekérvényesítés rendszere;

f) a program egészének, illetve az egyes részprogramoknak végrehajtásáért felelős operatív szervezetek megjelölése;

g) a fejlesztési programok megvalósítását, a társadalmi, gazdasági és környezeti hatások nyomán követését, hatékonyságelemzését és a források felhasználását követő monitoringrendszer meghatározása.

II. Operatív program:

1. Alprogramok és részprogramok szerinti csoportosításban:

a) az egyes feladatok elérendő céljainak részletes meghatározása;

b) az egyes feladatok végrehajtásának intézkedési és ütemezési terve;

c) a végrehajtásért felelős szervezetek és közreműködők;

d) a megvalósításhoz szükséges források pénzügyi ütemterve (elkülönített alapok, központi célelőirányzatok, egyéb központi források, térségi decentralizált, helyi önkormányzati, lakossági, vállalkozói, nemzetközi, hitelstb. források szerinti bontásban);

e) a végrehajtás módja és feltételrendszere;

f) a végrehajtás ellenőrzési rendszere;

g) az eredményesség vizsgálata és értékelése;

h) a teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása.

2. A programhoz szükség szerint csatolandók a végrehajtás során készített dokumentumok (műszaki és üzleti tervek, szerződéses kötelezettségvállalások stb.).

3. számú melléklet

a 18/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

A területrendezési tervek részletes tartalmi követelményei

A) Definíciók

a) Térségi szerkezeti terv

A térségi infrastruktúra, a térségi területfelhasználás és a településrendszer térbeli rendjét és összefüggéseit ábrázoló terv. A térségi szerkezeti tervben az alapvető rendeltetés szerint jellemző területhasználat szempontjából térségi területfelhasználási egységek különböztethetők meg.

b) Térségi területfelhasználási egység

A térségi szerkezeti tervben kijelölt olyan területegység, amely a jellemző területhasználat, illetve rendeltetés szempontjából más területegységtől megkülönböztethető. (A területhasználat, illetve rendeltetés akkor tekinthető jellemzőnek, ha annak aránya a területfelhasználási egységben belül minimum 75%-os.)

A térségi területfelhasználási egységek:

- nem fedik le szükségképpen a térség területét;
- egymással nem lehetnek átfedésben;
- területére ajánlások, irányelvek állapíthatók meg.

A térségi területfelhasználási egységeket az alapvető rendeltetés szerint jellemző térségi területfelhasználási kategóriákba kell sorolni.

c) Térségi területfelhasználási kategória

A térségi területfelhasználási egységnek a jellemző területhasználatot, illetve rendeltetést kifejező megnevezése.

d) Térségi szabályozási terv

A térség területfelhasználásával, továbbá a környezeti, természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos követelményeket, korlátozásokat megállapító előírások térségi övezetenkénti térképi, illetve rajzi formában történő ábrázolása. A térségi szabályozási tervben az érvényesítendő szabályozás, illetve korlátozás szempontjából térségi övezetek különböztethetők meg.

e) Térségi övezet

A térségi szabályozási tervben kijelölt olyan területegység, amely valamilyen térségi szempontból, illetve érdekből egységes szabályozást igényel.

A térségi övezetek

- nem fedik le szükségképpen a térség területét;
- egymással átfedésben lehetnek;
- területére — egy térségi övezeten belül egységes — területhasználati előírások (kötelezettségek, illetve korlátozások) állapíthatók meg.

f) Térségi területrendezési szabályzat

A térségi szabályozási tervben a térségi övezetekre vonatkozó előírások összessége.

g) Területrendezési intézkedési javaslat

A területrendezési tervből következő, illetve a terv érvényesülését elősegítő intézkedések, feladatok, irányelvek és ajánlások összessége.

h) Területrendezési tanulmányterv

Az elfogadott területrendezési tervben nem meghatározott, de a térségi területfelhasználást jelentősen befolyásoló területfejlesztési, illetve ágazati programok és térségi jelentőségű létesítmények és a területrendezési tervek összhangját (a területrendezési terv módosításának szükségességét) vizsgáló döntés-előkészítő tanulmány. A tanulmányterv tartalmi követelményét a vizsgált cél figyelembevételével a megbízó esetenként határozza meg. A tanulmányterv nem kerül elfogadásra.

B) Munkafázisok

A területrendezési terv készítési folyamata előkészítő és javaslattevő munkafázisra tagolódik, az előkészítő fázison belül munkarészek, a javaslattevő fázison belül elfogadásra kerülő és megalapozó munkarészek készülnek.

I. Előkészítő fázis (vizsgálat és tervezési program készítése)

1. Nagytérségi összefüggések és külső kapcsolatok vizsgálata.

2. Előzmények feltárása (a térséget érintő területi tervek, ágazati koncepciók és programok, valamint a feladat szempontjából jelentős településfejlesztési koncepciók és településrendezési tervek gyűjtése és értékelése).

3. Vizsgálati adatok gyűjtése és azok értékelése (az alábbi témakörök, illetve szakágak és a részletes tartalmi elemek figyelembevételével):

— természetföldrajzi (éghajlati, földtani, vízrajzi, domborzati stb.) adottságok,

— a táj jellemzői,

— települések főbb adatai, településrendszer,

— demográfiai alapadatok,

— környezeti elemek állapota, környezetvédelem,

— természet- és tájvédelem,

— építészet, műemlékvédelem, régészet,

— ipar, kereskedelem,

— mezőgazdaság,

— vadászat, halászat,

— üdülés, idegenforgalom,

— vízgazdálkodás, árvíz- és belvízvédelem,

— vízellátás, szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, szennyvíz- és szennyvíziszap elhelyezés,

— felszíni és felszín alatti vízkészletek rendelkezésre állása,

— energiaellátás,

— közúti-, vasúti-, légi- és vízi közlekedés,

— postaszolgálat és távközlés,

— honvédelem, tűzvédelem, polgári védelem.

4. A térségi területfelhasználás vizsgálata a térségi területfelhasználási kategóriák figyelembevételével. (A területrendezési terv a léptéktől és a térség jellegétől függően a térségi területfelhasználási egységeken belül további felosztást tehet, az övezeteket alövezetekre oszthatja fel.)

5. A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása.

6. Területrendezési terv programjának meghatározása (szükség szerint a területrendezési változatok összehasonlító értékelésével):

a) térségi szerkezeti terv vázlata

— térségi jelentőségű infrastruktúra hálózatok és létesítményeik,

— térségi területfelhasználás rendje,

— településrendszer;

b) térségi szabályozás irányelvei.

7. A területrendezési terv program környezeti, társadalmi és gazdasági hatásának vizsgálata (a területrendezési terv által várhatóan érintett környezeti, társadalmi és gazdasági viszonyok, konfliktushelyzetek, valamint a további vizsgálati szempontok meghatározása).

II. Javaslattevő fázis (terv készítése)

Elfogadásra kerülő munkarészek:

1. Térségi szerkezeti terv

Tartalmazza:

— a térségi területfelhasználás rendjét a térségi területfelhasználási kategóriák szerint,

— a településrendszer elemeit,

— a térségi jelentőségű infrastruktúra hálózatát és létesítményeit, valamint ezek védőterületeit

az alábbiak szerint:

Ország területrendezési terve	Megye területrendezési terve
<i>a) A térségi területfelhasználási kategóriák:</i>	
— jellemzően erdőgazdasági terület	
— jellemzően mezőgazdasági terület	
— jellemzően települési terület	
— felszíni vizek területe	
— egyedileg meghatározott terület	
— nem kategorizált terület	
<i>b) A településrendszer elemei:</i>	
— településhálózati csomópontok, agglomerációk	
	— települések
<i>c) Térségi jelentőségű infrastruktúra hálózat és létesítményei:</i>	
— elsőrendű árvízvédelmi töltések	
	— másodrendű árvízvédelmi töltések, védvonalak
— országos jelentőségű ártéri öblözetek, szűkségtározók	
— árvizekkel és belvizekkel veszélyeztetett területek	
— országos jelentőségű belvízcsatornák, öntözőcsatornák, egyéb csatornák	
— országos jelentőségű duzzasztóművek, vízerőművek	
— regionális ivóvízellátó és szennyvízelvezető rendszerek	
— távlati vízbázisok hidrogeológiai védőterületeikkel	
	— kiemelt jelentőségű vízhasználatok vízkivételei, víz-visszavezetései, szennyvízelvezető és -tisztító létesítmények
— országos ellátást biztosító elektromos távvezetékek és állomások	
	— térségi ellátást biztosító elektromos távvezetékek és állomások
— erőművek	
— kőolaj-, földgáz- és kőolajtermék-távvezetékek és létesítményeik	
— autópályák, autóutak, főforgalmi utak és csomópontjaik	
	— térségi úthálózat és csomópontjai

Ország területrendezési terve	Megye területrendezési terve
— országos jelentőségű kerékpárutak	
	— térségi jelentőségű kerékpárutak
— közforgalmú határátkelőhelyek	
— nemzetközi és országos vasúti törzshálózat és létesítményeik	
	— vasúti fő- és mellékvonalak és létesítmények
— közforgalmú repülőterek	
	— térségi jelentőségű repülőterek
— közforgalmú nemzetközi és országos jelentőségű kikötők	
	— térségi jelentőségű kikötők
— országos jelentőségű sporthajókikötők	
	— sporthajókikötők
— a közúti- és vasúti törzshálózathoz tartozó hidak	
	— térségi jelentőségű hidak
— országos jelentőségű logisztikai központok	
— távközlési gerinchálózat, távközlési nyomvonalas és nyomvonal jellegű építmények és egyéb műtárgyak	
— országos és körzeti műsorszóró és műsorszétesztő szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózatok	
	— térségi jelentőségű (primer körzeti szolgáltatás nyújtására alkalmas) távközlő és helyi műsorszóró hálózatok
	— térségi jelentőségű bevásárló, szolgáltató és szórakoztató központok

2. Térségi szabályozási terv

Tartalmazza:

- a természetvédelem, környezetvédelem, táj- és tájképvédelem célját szolgáló övezeteket (védelmi célú övezetek),
  - a térségi jelentőségű tevékenység, illetve létesítmény működési és területi feltételeinek biztosítását szolgáló övezeteket (funkcionális övezetek),
  - egyéb, a területfelhasználás alakulását befolyásoló — térségi érdekből szükséges — intézkedések és előírások övezeteit (egyéb övezetek)
- az alábbiak szerint:

Ország területrendezési terve	Megye területrendezési terve
VÉDELMI CÉLÚ ÖVEZETEK	
<i>a) Természet- és tájvédelmi célú övezetek:</i>	
— országos jelentőségű védett természeti területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek, természeti emlékek) és védőövezeteik	
— érzékeny természeti területek rendszere	
— természeti területek	

Ország területrendezési terve	Megye területrendezési terve
— országos léptékű ökológiai hálózat által érintett területek	
— megőrzésre érdemes tájképi értékek	
— egyedi tájértékek jegyzéke	
	— térségi léptékű ökológiai hálózat, ezen belül helyi jelentőségű védett természeti területek és védőövezeteik
	— ökológiai rehabilitációra érdemes élővízfolyások, holtágak, tavak, szikes tavak, mocsarak, lápok
<i>b) Környezetvédelmi célú övezetek:</i>	
— országos jelentőségű veszélyes hulladék-lerakóhelyek, -égetők, -kezelőtelepek	
	— regionális települési hulladéklerakó-helyek, -égetők, -kezelőtelepek
— levegőtisztaság-védelmi szempontból kiemelten védett és védett (II. kat.) területek	
	— légszennyező forrás környezetében kialakítandó védelmi övezet
— országos jelentőségű üzemelő és távlati vízbázisok hidrogeológiai védőterületeikkel	
— területek szennyeződés érzékenységi kategóriái (fokozottan érzékeny, érzékeny és kevésbé érzékeny)	
— felszíni mozgásra érzékeny területek	
	— földcsuszamlásra érzékeny területek, térfogatváltozó talajok, partfalomlások, lassú lejtőkúszások
	— tartósan környezetkárosodott területek
	— feltöltött területek, alábányászott területek
— talajvédelmi övezetek (erózióra és deflációra érzékeny területek)	
	— zaj- és rezgésvédelem övezetei
— nemzetközi vagy kiemelt védelem alatt álló épített környezeti értékek, régészeti területek	
	— térségi jelentőségű épített környezeti értékek, régészeti területek
<i>c) Tájrehabilitációs övezetek:</i>	
— komplex tájrehabilitációt igénylő területek	
	— roncsolt felszínű rekultiválható területek
	— településkép- és sziluettvédelmi területek

Ország területrendezési terve	Megye területrendezési terve
FUNKCIONÁLIS ÖVEZETEK	
<i>d) Térségi infrastruktúra övezetei:</i>	
— a térségi szerkezeti tervben szereplő térségi jelentőségű infrastruktúra hálózatának és létesítményeinek megvalósíthatóságát biztosító sávok, illetve területek	
<i>e) Termelési és kereskedelmi célú övezetek:</i>	
— nagyüzemi térségek, egyedi nagylétesítmények övezete	
	— ipari parkok
— vállalkozási övezetek	
— nyersanyag-kitermelőhelyek	
	— bevásárló központok
EGYÉB ÖVEZETEK	
— megkutatott ásványi nyersanyagvagyon területei	
— országos és térségi jelentőségű létesítmény által igényelt magassági és egyéb korlátozások övezete	
— országos jelentőségű honvédelmi és polgári védelmi területek	
	— térségi jelentőségű honvédelmi és polgári védelmi területek
— térségi területfelhasználás szempontjából kiemelten kezelt, illetve egyedi szabályozást igénylő területek (kiemelt térségek, az üdülés és idegenforgalom területei, gyógyhelyek, világörökség részét képező területek és értékek stb.)	
— további tervezés számára kijelölt területek	

3. Térségi területrendezési szabályzat.

4. Területrendezési intézkedési javaslat.

Megalapozó munkarészek:

1. A területrendezési tervet megalapozó szakági tervjavaslatok és azok műleírásai.

2. Környezeti, társadalmi és gazdasági hatások vizsgálata (a területrendezési terv érvényesítése során várható környezeti, társadalmi és gazdasági változások és társadalmi reakciók leírása).

3. Az elfogadásra kerülő munkarészekre vonatkozó összefoglaló indoklás.

4. Az egyeztető eljárás eredménye (az egyes munkafázisok dokumentációjára érkezett észrevételek és tervezői válaszok, a dokumentációhoz utólag csatolva).

C) Dokumentálás

A területrendezési tervek dokumentálása során:

a) az egyes munkafázisok eredményét külön kell dokumentálni, a munkafázison belül az egyes munkarészek összevonhatók;

b) elkülöníthető módon kell dokumentálni az elfogadó szerv által jóváhagyásra kerülő munkarészeket;

c) a példányszám meghatározásánál figyelembe kell venni más jogszabályban meghatározott egyeztetési és tájékoztatási kötelezettséget;

d) a hagyományos mód mellett a mágneses adathordozón történő dokumentálást is alkalmazni kell;

e) a területrendezési tervek elfogadásra kerülő rajzi munkarészeit az alábbi jellemző méretarányok figyelembevételével kell megjeleníteni:

— az ország területrendezési terve: M = 1:100 000—1:500 000

— régió, megye, kiemelt térség vagy megye egy térségének területrendezési terve: M = 1:50 000—1:100 000

A környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter 19/1998. (VI. 25.) KTM rendelete

a Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet létesítéséről

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. §-a (1) bekezdésének a) pontjában, valamint 85. §-ának b) pontjában foglalt felhatalmazás alapján — az érdekeltekkel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

Védetté nyilvánítom Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet elnevezéssel a Pest megyében Farnos, Gomba, Nagykáta, Szentmártonkáta, Tápióbicske, Tápiógyörgye, Tápióság, Tápiószecső, valamint Szolnok megyében Újszász községhatárokban lévő, az 1. számú mellékletben felsorolt ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számú, 4515,8 hektár kiterjedésű területet.

2. §

A mellékletben felsorolt területek közül fokozottan védetté nyilvánítom a 2. számú mellékletben felsorolt ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számú, összesen 182,4 hektár kiterjedésű területet.

3. §

A védetté nyilvánítás célja a természetes növény- és állatvilág megővése, a tájkaraktert meghatározó tájelemek (rétek, ligetek, erdők, buckavonulatok, természetes vagy mesterséges vízfelületek, vízfolyások) megőrzése, valamint a térségben található kultúrtörténeti értékek (régészeti lelőhelyek, néprajzi emlékek, történelmi emlékhelyek) megővése.

4. §

A védett terület természetvédelmi kezelői feladatait a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság látja el.

5. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Baja Ferenc s. k.,
környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter

1. számú melléklet
a 19/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

**A Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet
ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai**

Pest megye

Farmos

02/b—c, 02/j, 02/l—p, 06/6 d—f, 06/6 j, 06/6 l—m, 06/6 r—x, 011/a, 011/d, 011/g—j, 011/l, 011/r—s, 028/2 c, 028/2 f—g, 032, 033, 035/b—d, 035/g, 036/8 c—g, 038/b—d, 048/d—g, 048/j, 048/l, 048/n, 048/r, 054/b—c, 054/j, 054/l, 054/n, 056/3 f—j, 056/3 l, 056/3 n, 0127/l b—h, 0128/2, 0129/1 b, 0129/2 b—f, 0131/1 b—d, 0132/1 b, 0132/1 g, 0132/2, 0133/9 b, 0133/9 d, 0136/2 c, 0136/3 b, 0136/3 d—f, 0136/3 h, 0137/8 b, 0262/b, 0264/1 a—b, 0264/3 a—b, 0265/3 a—c, 0265/9—10, 0265/11 a—d, 0266, 0269/a—b, 0270/a—d, 0271/b, 0271/d, 0272, 0287/1 a, 0287/1 c, 0287/1 f—g, 0287/1 j, 0287/1 l, 0287/1 n, 0287/1 r—s

Gomba

0132, 0133, 0135, 0136, 0143, 0144/a, 0146, 0147, 0149, 0150

Nagykátá

038/87 a—d, 040/a—r, 041, 0133/2, 0133/58 b, 0133/58 d—s, 0134/a—c, 0186/a, 0191, 0192, 0195/a—b, 0197/a, 0197/c, 0264/a—b, 0266/1 a, 0266/2 a—c, 0268/1 b, 0268/1 d—f, 0268/1 h, 0268/1 l—m, 0270/1 m, 0272/a—b, 0273/a—b, 0276, 0278, 0279/a, 0279/c, 0281/a, 0282, 0286/1 b—d, 0306/1 a—b, 0310/1 a—c, 0312/a—c, 0314/a—b, 0315/1 b—c, 0320, 0323, 0325/a, 0326, 0330/a, 0334, 0337, 0338, 0339/1 a, 0340/a, 0341, 0342, 0343, 0346/3 a—c, 0346/4, 0347/a, 0348/b, 0352, 0353, 0355/2, 0358, 0359, 0360/a—b, 0361/a—b, 0363, 0364, 0366/a, 0367, 0371/a—b, 0372/1—2, 0374, 0397/1, 0402, 0403/1, 0403/3 b, 0403/4, 0498/1 a—b, 0498/1 j—m, 0508/1 a—b, 0508/1 g, 0508/1 j—k, 0508/1 m—n, 0518/b—c, 0520/b—c, 0521/b—c, 0522/b—c, 0523/1 b—c, 0524/1 a—b, 0524/1 f, 0524/1 h—j, 0524/2 a—b, 0525/a, 0525/d—g, 0527/1 a, 0527/1 c, 0527/1 f, 0527/1 h—j, 0528/1 a, 0528/1 c—d, 0528/1 g—h, 0530/1 a—c, 0530/2 a, 0530/2 c, 0534/1, 0534/13 a—h, 0539/1, 0542/1 a—g, 0553/1 c—f, 0553/1 j—m, 0553/2 a, 0557/a—c, 0575/a—d, 0576, 0577/1 a—b

Szentmártonkáta

051, 057/b—c, 070/b, 0113, 0124, 0141/d—f, 0145, 0253/a—b, 0254, 0255, 0256/1—2, 0283/1, 0284, 0285/3, 0285/16—17, 0286, 0288, 0289/1—3, 0289/5—7, 0291, 0292/6—9, 0294/1, 0300/1 a—n, 0300/1 s—y, 0301, 0302, 0303, 0304, 0308/12, 0310/1, 0317/7 a—b, 0317/9, 0317/13 a—c, 0317/25, 0317/29—35, 0317/37, 0454/c, 0455, 0456, 0457, 0458

Tápióbicske

0146, 0152, 0153/a—h, 0154, 0155, 0156, 0157/a—c, 0157/f—g, 0281, 0282, 0283, 0284, 0285/a—c, 0286, 0287, 0288/a—d, 0289, 0290, 0291/1 a—b, 0292, 0293/1 a—b, 0293/2—4, 0293/5 a—b, 0294, 0295/a—c, 0311, 0312, 0313/1—2, 0314/1 a—b, 0314/2, 0314/3 a—d, 0320, 0321, 0322/10 a—n, 0322/11 a—b, 0322/12 a—c, 0326

Tápiógyörgye

0157/1—3, 0159/a—d, 0171, 0172/3 a—c, 0195, 0197, 0198/1—5, 0199, 0200/1—2, 0201/1 a—n, 0202, 0203/1—2, 0204, 0207, 0208, 0209

Tápióság

034, 035, 036, 037, 040/a—d, 041, 042/b, 043, 048, 049/1 a—b, 050, 051, 052, 053/1, 054, 055, 056, 060/a—d, 080/a—d, 081, 090, 091, 095, 096/a—c, 097, 098/a—d, 0147, 0180, 0181, 0183/a—b, 0184, 0185, 0203, 0205

Tápiószentmárton

0659/8 a—c, 0660/5—13, 0660/15, 0660/19 a—b, 0677/2, 0678, 0679/1, 0685/1 a, 0685/4, 0685/7 a, 0685/7 c, 0686/1—2, 0687/a, 0690/1 f—g, 0691, 0692, 0693/1 b—c, 0693/1 f—j, Belterület: 2469/1, 2470

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Újszász

0144/5 k, 0151/1 a, 0151/1 c—d, 0153, 0162/a—d

2. számú melléklet
a 19/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

**A Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet fokozottan
védett területeinek ingatlan-nyilvántartási helyrajzi
számai**

Farmos

035/b, 036/8 d, 048/f, 054/c, 056/3 h, 0287/1 c, 0287/1 l,

Nagykátá

038/87 a-ból az 1 TN, NT üzemtervi jelű erdő, 0525/d, 0525/f, 0527/1 a, 0528/1 a, 0528/1 h, 0530/2 c, 0534/13 c, 0553/1 k

Szentmártonkáta

0253/a-ból a 12 TI üzemtervi jelű erdő, 0283/1-ből a 4 A TI üzemtervi jelű erdő, 0285/3-ból a 4 A TI üzemtervi jelű erdő

**A környezetvédelmi
és területfejlesztési miniszter
20/1998. (VI. 25.) KTM
rendelete**

a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet bővítéséről

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. §-a (1) bekezdésének *a*) pontjában foglalt felhatalmazás alapján — az érdekeltekkel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

Védetté nyilvánítom, és a 2/1988. (V. 26.) KVM rendelettel létesített és a 13/1993. (IV. 7.) KTM rendelettel bővített Hajdúsági Tájvédelmi Körzet területéhez csatolom a Hajdúsámson községhatárában lévő, az *1. számú mellékletben* felsorolt ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számú Martinkai legelő 253,5 hektár kiterjedésű területét.

2. §

A védetté nyilvánítás célja a nyírségi száraz homokpuszta egyik viszonylag természetes állapotban megőrzött maradványának, a terület kiemelkedő botanikai értékeinek és a pusztai vegetációhoz kötődő állatvilágának megóvása, a terület természeti és táji értékei fennmaradásának biztosítása.

3. §

A védett terület természetvédelmi kezelési feladatait a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság látja el.

4. §

A *2. számú melléklet* a Hajdúsámson községhatárában korábban védetté nyilvánított területek új és régi helyrajzi számait tartalmazza.

5. §

Ez rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Baja Ferenc s. k.,
környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter

1. számú melléklet
a 20/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

**A Hajdúsági Tájvédelmi Körzet bővítéseként védetté
nyilvánított Martinkai legelő ingatlan-nyilvántartási
helyrajzi számai**

Hajdúsámson

0348, 0354, 0363, 0384, 0385, 0387, 0389, 0390, 0391, 0396/2, 0398/3, 0407, 0408, 0415

2. számú melléklet
a 20/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

**A Hajdúsági Tájvédelmi Körzet védett területeinek
új helyrajzi számai Hajdúsámson községhatárában
az időközben végrehajtott földkönyvi módosítások
következtében**

0386 (0687), 0388/1—2 (0712), 0392 (0793), 0393 (0793), 0394 (0793), 0395 (0793), 0396/1 (0791), 0397 (0790), 0409 (0798), 0410 (0799), 0411 (0800), 0412 (0801), 0413 (0802), 0414 (0803)*

* A zárójelben a korábbi helyrajzi számok szerepelnek.

**A környezetvédelmi
és területfejlesztési miniszter
21/1998. (VI. 25.) KTM
rendelete**

**a mérnöki és építész kamarák által lefolytatott
egyes eljárások igazgatási szolgáltatási díjáról**

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 67. §-ának (2) bekezdésében, továbbá az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 62. §-a (2) bekezdésének *c*) és *n*) pontjaiban kapott felhatalmazás alapján — a pénzügyminiszterrel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

A rendelet hatálya kiterjed azokra a természetes személyekre, akik

a) az építészeti-műszaki tervezési jogosultság általános szabályairól szóló 157/1997. (IX. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Tjr.) alapján, az építészeti-műszaki tervezői névjegyzékbe,

b) az épített környezet alakításával és védelmével kapcsolatos műszaki szakértői tevékenység általános szabályairól szóló 159/1997. (IX. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Mszr.) alapján, a műszaki szakértői névjegyzékbe,

c) az építési-műszaki ellenőri tevékenységről szóló 158/1997. (IX. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Émr.) alapján, az építési-műszaki ellenőri névjegyzékbe kéri felvételüket, továbbá az *a*)—*c*) pontokban meghatározott névjegyzékekbe felvett személyek névjegyzékben történő megújítására.

2. §

(1) Az 1. § a)–c) pontjaiban meghatározott névjegyzékbe történő felvételre irányuló elsőfokú eljárásért 6000 forint, a névjegyzékben történő megújításra irányuló eljárásért 2000 forint igazgatási szolgáltatási díjat (a továbbiakban: díj) kell fizetni. A másodfokú eljárás díja 3000 forint.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott díjak az általános forgalmi adót nem tartalmazzák.

3. §

(1) Az építésügyi-műszaki szakértői névjegyzékbe, valamint az építészeti-műszaki tervezői névjegyzékbe történő felvétel iránti

a) elsőfokú eljárás és a névjegyzékben történő megújításra irányuló eljárás díja a — külön jogszabályban meghatározott szakágak szerint — az illetékes építész, valamint az illetékes mérnöki kamarát,

b) a másodfokú eljárás díja attól függően, hogy az elsőfokú eljárást melyik kamara folytatta le az Országos Építész vagy az Országos Mérnöki Kamarát

illeti meg.

(2) Az építési-műszaki ellenőri névjegyzékbe történő felvétel iránti

a) elsőfokú eljárás és névjegyzékben történő megújításra irányuló eljárás díja az illetékes mérnöki kamarát,

b) a másodfokú eljárás díja az Országos Mérnöki Kamarát

illeti meg.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott díjakat „névjegyzékbe felvétel” címén a *mellékletben* megnevezett és felsorolt bankszámlákra kell befizetni.

(4) A díjak nyilvántartására és elszámolására a köztestületek beszámolási és könyvvizelési kötelezettségéről szóló jogszabály előírásait kell alkalmazni.

4. §

(1) Az elsőfokú államigazgatási eljárásban, az egy beadványban előterjesztett több kérelem esetében a díjat csak egyszer kell megfizetni, kivéve, ha az egy beadványban előterjesztett kérelmek elbírálása különböző szervek hatáskörébe tartozik, vagy a kérelmek ugyanazon szerv különböző hatásköreit érintik.

(2) A díjat az ügyfél előre, az eljárás megindításával egyidejűleg köteles megfizetni, és annak megtörténtét postai készpénzáttutalási megbízást igazoló szelvényrészével vagy bankszámlájának megterhelését tartalmazó napi bankkivonattal a kérelem benyújtásakor igazolnia kell. A díj megfizetésének, illetve a megfizetés igazolásának elmulasztása esetén az ügyfelet 8 napos határidővel hiánypótlásra fel kell szólítani, és figyelmeztetni kell arra, hogy amennyiben a hiányt nem pótolja, az eljáró hatóság a kérelmet elutasítja.

lásra fel kell szólítani, és figyelmeztetni kell arra, hogy amennyiben a hiányt nem pótolja, az eljáró hatóság a kérelmet elutasítja.

(3) A befizetett díj az eljáró hatóság bevétele, amely azt a Tjr.-ben, az Mszr.-ben és az Emr.-ben meghatározott feladataival kapcsolatban felmerülő költségeinek fedezésére használhatja fel.

(4) Az elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezés díját az eljárást kezdeményező fél az eljárás megindításakor köteles a (2) bekezdésben előírt módon megfizetni és igazolni.

(5) A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a felülvizsgált határozat az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult. A visszatérítést hivatalból, a jogorvoslati eljárásban hozott határozatban kell elrendelni, és a díjat 30 napon belül vissza kell téríteni.

(6) Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 82. §-ában foglaltakat a mulasztási bírság tekintetében, a 83. §-ában foglaltakat pedig a díjfizetés ellenőrzése tekintetében általános szabályként értelemszerűen kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy az ott nevesített illeték helyett díjat, az eljáró szerv tekintetében az illetékhivatal helyett a területi kamarát kell érteni.

5. §

A rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépését követően indult eljárások során kell alkalmazni.

Dr. Baja Ferenc s. k.,
környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter

Melléklet
a 21/1998. (VI. 25.) KTM rendelethez

I. A Magyar Építész Kamara országos és területi kamaráinak bankszámlaszámai:

1. Az első fokon eljáró területileg illetékes építész kamarák bankszámlaszámai:

- a) Budapesti Területi Kamara:
10200902-32712786-00000000
- b) Csongrád Megyei Területi Kamara:
10102842-37124217-00000009
- c) Dél-dunántúli Területi Kamara:
10402427-24215813-00000000
- d) Zala Megyei Területi Kamara:
10404900-49015696-00000000
- e) Bács-Kiskun Megyei Területi Kamara:
11732002-20360203-00000000

- f) Hajdú-Bihar Megyei Területi Kamara:
11738008-20064141-00000000
- g) Győr-Moson-Sopron Megyei Területi Kamara:
11737007-20594758-00000000
- h) Pest Megyei Területi Kamara:
11742001-20035293-00000000
- i) Somogy Megyei Területi Kamara:
10200799-39712543-00000000
- j) Vas Megyei Területi Kamara:
10200641-47014400-00000000
- k) Heves Megyei Területi Kamara:
11610005-01030000-00000001
- l) Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Kamara:
11734004-20428264-00000000
- m) Komárom-Esztergom Megyei Területi Kamara:
11740009-20057475-00000000
- n) Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Kamara:
11744003-20918435-00000000
- o) Veszprém Megyei Területi Kamara:
73200189-10001442-00000000
- p) Békés Megyei Területi Kamara:
13209003-90203343-00000000
- r) Nógrád Megyei Területi Kamara:
11501701-10003664-00000000
- s) Fejér Megyei Területi Kamara:
11736006-20292944-00000000
- t) Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területi Kamara:
10404508-45057647-00000000

2. A másodfokú eljárás díját a Magyar Építész Kamara a Magyar Hitelbank Rt. Széchenyi Igazgatóságán vezetett 10200892-31416047-00000000 számú számlájára kell befizetni.

II. Az országos Magyar Mérnöki Kamara és területi kamaráinak bankszámlaszámjai:

1. Az első fokon eljáró területileg illetékes mérnöki kamarák bankszámlaszámjai:

- a) Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara:
10102086-68836102-00000000
- b) Csongrád Megyei Mérnöki Kamara:
10102842-37119117-00000002
- c) Baranya Megyei Mérnöki Kamara:
10402427-24215545-00000000
- d) Zala Megyei Mérnöki Kamara:
11992309-03505308-00000000
- e) Bács-Kiskun Megyei Mérnöki Kamara:
10200098-25711491-00000000
- f) Hajdú-Bihar Megyei Mérnöki Kamara:
11738008-20063968-00000000

- g) Győr-Moson-Sopron Megyei Mérnöki Kamara:
10103379-10151926/9
- h) Tolna Megyei Mérnöki Kamara:
11746005-20009393-00000000
- i) Somogy Megyei Mérnöki Kamara:
10200799-39712495-00000000
- j) Vas Megyei Mérnöki Kamara:
10104789-62711559-00000002
- k) Heves Megyei Mérnöki Kamara:
10103513-47640629-00000006
- l) Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mérnöki Kamara:
11007001-00844006-00000000
- m) Komárom-Esztergom Megyei Mérnöki Kamara:
10200452-36017320-00000000
- n) Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Mérnöki Kamara:
11744003-209165598-00000000
- o) Veszprém Megyei Mérnöki Kamara:
10104820-63131860-00000006
- p) Békés Megyei Mérnöki Kamara:
53200118-10005958-00000000
- r) Nógrád Megyei Mérnöki Kamara:
10103726-50107234-00000002
- s) Fejér Megyei Mérnöki Kamara:
11736116-20154228-00000000
- t) Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mérnöki Kamara:
11745011-20406556-00000000

2. A másodfokú eljárás díját a Magyar Mérnöki Kamara Budapest Banknál vezetett 10102086-68905702-00000007 számú számlájára kell befizetni.

**A közlekedési, hírközlési
és vízügyi miniszter
és a környezetvédelmi
és területfejlesztési miniszter
15/1998. (VI. 25.) KHVM—KTM
együttes rendelete**

**az egyes gépjárművek vámkezelését
megelőző vizsgálatról szóló
2/1993. (I. 27.) KHVM—KTM együttes rendelet
módosításáról**

A közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 151/1994. (XI. 17.) Korm. rendelet 2. §-a (2) bekezdésének a) pontjával, valamint a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 43/1990. (IX. 15.) Korm. rendelet 3. §-ával

összhangban, továbbá az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 67. §-ában és a vámjogról, vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról szóló 1995. évi C. törvény 5. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeljük el:

1. §

Az egyes gépjárművek vámkezelését megelőző vizsgálatról szóló, a 27/1997. (XII. 12.) KHVM—KTM együttes rendelettel módosított 2/1993. (I. 27.) KHVM—KTM együttes rendelet a következő 7/A. §-sal egészül ki:

„7/A. § (1) Nem alkalmazható a 2. § (2) bekezdésének

— *l)* pontja az olyan gépjármű esetében, amelynek tulajdonjogát a vámkezelést kérő 1997. november 14-től 1997. december 20-ig igazoltan megszerezte,

— *m)* pontja az olyan gépjármű esetében, amelynek tulajdonjogát a vámkezelést kérő 1997. december 31-ig igazoltan megszerezte, vagy ezen időpontig a gépjármű adásvételére érvényes külkereskedelmi szerződést kötött.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezések alapján a gépjármű belföldi forgalom számára történő vámkezelése — a rendeletben meghatározott egyéb feltételek teljesítése esetén — legkésőbb 1998. július 31-ig kérelmezhető. Az (1) bekezdésben meghatározott feltételeknek a határvámhivatalnál történő igazolásakor a 2. § (3) bekezdésében foglaltakat nem kell alkalmazni.”

2. §

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

Dr. Lotz Károly s. k.,
közlekedési, hírközlési
és vízügyi miniszter

Dr. Baja Ferenc s. k.,
környezetvédelmi
és területfejlesztési miniszter

A művelődési és közoktatási miniszter 30/1998. (VI. 25.) MKM rendelete

a magyar felsőoktatási intézményekben tanulmányokat
folytató külföldi hallgatók részére nyújtható
juttatásokról, azok nyilvántartásáról és a hallgatók által
fizetendő térítésekről

A felsőoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Ftv.) 9/B. §-ában, valamint a külföldiek magyarországi és a magyarok külföldi felsőfokú tanulmányainak egyes kérdéseit szabályozó

192/1997. (XI. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 20. §-ának (6) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

(1) A Magyar Köztársaság felsőoktatási intézményeiben államilag finanszírozott képzésben részt vevő külföldi hallgatókat a képesítési követelményekben előírt tanulmányi időszakra, a beiratkozott félévekben az Ftv. 9/A. §-ának (2) bekezdésében meghatározott hallgatói normatíva éves költségvetési törvényben meghatározott összegével azonos mértékű juttatás ösztöndíjként illeti meg. E hallgatók a hallgatói előirányzat terhére biztosítható egyéb juttatásokra a magyar hallgatókkal azonos módon és mértékben jogosultak. Nemzetközi megállapodás, illetőleg kötelezettségvállalás folytán kollégiumi elhelyezésre alanyi jogon jogosultak.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott hallgatók az R. 2. §-ának (4) bekezdésében foglalt további juttatásokra a Művelődési és Közoktatási Minisztérium (a továbbiakban: MKM) költségvetése terhére jogosultak.

Az ösztöndíjas hallgatókat megillető juttatások

2. §

(1) Az R. 11. §-a alapján „A/1”, „A/2” és „B” kategóriába sorolt hallgatókat a tanulmányok teljes időtartamára megillető rendszeres és alkalmankénti juttatásokat nemzetközi megállapodás rögzíti.

(2) Rendszeres juttatás az „A/1” és „A/2” kategóriába sorolt külföldi hallgató megélhetését szolgáló alapösztöndíj, az egészségbiztosítási járulék és a kollégiumi elhelyezés.

(3) Az „A/3” kategóriába sorolt hallgatók tanulmányi eredményük alapján differenciált ösztöndíj-kiegészítésben részesülnek. Az ösztöndíj-kiegészítés mértékét a Határon Túli Magyar Ösztöndíj Tanács állapítja meg.

(4) Alkalmankénti juttatás a hallgató részére pályázati rendszerben, meghatározott célra, a tanulmányokkal szoros összefüggő, kiegészítő támogatás, valamint a tandíj.

Alapösztöndíj

3. §

(1) Az „A/1” és „A/2” kategóriába sorolt hallgatók alapösztöndíjának mértékét nemzetközi megállapodás határozza meg. Ennek összegéről a nemzetközi megállapodás aláírását követően az MKM a felsőoktatási intézményeken keresztül tájékoztatja a hallgatókat.

(2) Az „A/1” és „A/2” kategóriába sorolt hallgató részére az alapösztöndíjat tanévkezdéskor szeptember 5-ig, minden további hónapban a tárgy hónapot megelőző hónap 25-e és 30-a között a felsőoktatási intézménynek ki kell fizetnie.

(3) Az „A/1” kategóriába sorolt hallgatók július és augusztus hónapra esedékes, valamint az „A/1” és „A/2” kategóriába sorolt hallgatók december—januári alapösztöndíja egy összegben is kifizethető.

(4) Nem folyósítható alapösztöndíj az „A/1” kategóriába sorolt hallgató részére az évkihagyás, illetve évismétlés esetén a következő beiratkozásig abban az esetben, ha a hallgató nem tartózkodik Magyarországon.

(5) Az „A/1” és „A/2” kategóriába sorolt hallgatót a juttatások csak arra a félévre illetik meg, melyre a hallgató beiratkozott. Az alapösztöndíjban általában 10 hónapon át részesülő hallgatót az alapösztöndíj a nyári szünetben Magyarországon végzett kötelező szakmai gyakorlat időtartamára időarányosan illeti meg.

(6) Az „A/2” kategóriába sorolt VI. éves orvostanhallgatók 12 hónapon át jogosultak alapösztöndíjra.

(7) A részképzésben részt vevő hallgatót az alapösztöndíj összege a tanulmányok tényleges időtartamára időarányosan illeti meg.

(8) Az állami doktori ösztöndíjban részesülő külföldi hallgató juttatásai megegyeznek a magyar hallgatók juttatásaival.

Egészségbiztosítási járulék

4. §

(1) Azok a külföldi hallgatók, akikre kétoldalú, nemzetközi szociálpolitikai együttműködésről kötött egyezmény hatálya kiterjed, az abban foglaltak szerint jogosultak járulékfizetés nélkül az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele.

(2) Nemzetközi egyezmény hiányában az ösztöndíjas külföldi hallgatók megállapodás alapján fizetendő egészségbiztosítási járulékát tanulmányai folytatásának időtartamára, évi 12 hónapon át a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultokról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvényben meghatározott mértékben az MKM költségvetésében biztosítja.

Pályázati rendszerhez kötött kiegészítő támogatások

5. §

(1) Az „A/1”, „A/2” és „B” kategóriás hallgatók — pályázat alapján — szakmai, tudományos, kulturális és szociális támogatásban részesülhetnek. A pályázati eljárás rendjét, a pályázati űrlap mintáját az *1. számú melléklet* tartalmazza.

(2) Az „A/3” kategóriás hallgatók a Határon Túli Magyar Ösztöndíj Tanács szociális kuratóriuma javaslata alapján, évente meghirdetett pályázati feltételek szerint, a kuratórium döntésének megfelelően részesülhetnek támogatásban.

Egyéb, alkalmankénti juttatások

6. §

(1) Az „A/1”, „A/2” és „B” kategóriás hallgató, ha magyarországi kötelező szakmai gyakorlatát nem a felsőoktatási intézmény székhelyén tölti, jogosult egyszeri odavissza utazási költségének megtérítésére.

(2) Az „A/1”, „A/2”, „A/3” és „B” kategóriás hallgató részére az oklevelet angol nyelven is ki kell állítani. A kétnyelvű oklevél nyomtatványköltsége, rajzolási és fordítási költsége címén a felsőoktatási intézmény tanévenként meghatározott költséget számolhat el. Ugyancsak elszámolható fordítási költség a latin és magyar nyelven kiállított oklevél angol nyelvre történő fordításáért.

(3) Az „A/1”, „A/2” és „B” kategóriás hallgatók kiemelkedő tanulmányi eredményük alapján oklevelük kézhezvételkor szakkönyvjutalomban részesülhetnek.

A hallgatók térítési kötelezettségei

7. §

(1) A külföldi hallgatók kollégiumi elhelyezésük ellenében az adott felsőoktatási intézmény szabályzatában a magyar hallgatókra megállapított kollégiumi térítési díjat és szolgáltatási átalányt fizetnek.

(2) Az 1998/99-es tanévtől tanulmányaikat megkezdő külföldi hallgatók tandíját a felsőoktatási intézmény szabályzatában foglaltaknak megfelelően kell megállapítani.

(3) Ha a külföldi hallgató magyarországi tanulmányait külföldön folytatott tanulmányai beszámításával, magasabb évfolyamon kezdi meg, első félévi tandíját az I. évfolyamra felvett magyar hallgatók tandíjával azonos mértékben kell megállapítani.

(4) Az „A/1”, „A/2” és „B” kategóriába sorolt külföldi hallgatók tandíjának összegét félévenként egy alkalommal, egy összegben az MKM a felsőoktatási intézményeknek átutalja. Az ehhez szükséges adatszolgáltatás a felsőoktatási intézmény feladata.

(5) Az „A/3” kategóriás hallgatók a tandíjat juttatásaik terhére önmaguk fizetik.

(6) Az „E” kategóriába sorolt hallgatók tandíjmentesek.

(7) Minden más díjat a külföldi hallgató az intézményi szabályzatban foglaltak szerint köteles megtéríteni.

*A külföldiek juttatásainak kifizetési rendje
és azok nyilvántartása*

8. §

(1) A hallgatói előirányzat terhére történő juttatások folyósítása a külföldi hallgatók részére abban a felsőoktatási intézményben történik, ahol a jogosult beiratkozott hallgató.

(2) Az „A/1”, „A/2”, „B” és „C” kategóriába sorolt hallgatók ellátásának nyilvántartásával kapcsolatos feladatok rendjét a 2. számú melléklet tartalmazza. E hallgatók juttatásait a 3. számú mellékletnek megfelelően kell nyilvántartani.

(3) Az „A/3” kategóriába sorolt hallgatókat megillető juttatásokat a Márton Áron Kollégium folyósítja.

Értelmező rendelkezések

9. §

E rendelet alkalmazásában:

a) *ösztöndíj címén biztosított juttatás:*

— az államilag finanszírozott képzésben részt vevő külföldi hallgatókat megillető normatíva,

— az „A/1” és „A/2” kategóriába sorolt hallgató megélhetési költségét biztosító alapösztöndíj,

— az „A/3” kategóriába sorolt hallgató ösztöndíj-kiegészítése,

— egészségbiztosítási járulék, egészségügyi szolgáltatás címén juttatott szociális támogatás,

— a szakmai, tudományos és kulturális célú támogatás,

— az „A/1”, „A/2” és „B” kategóriába sorolt hallgató tandíjának fedezete;

b) *alapösztöndíj:* az „A/1” és „A/2” kategóriába sorolt hallgató nemzetközi megállapodásban rögzített megélhetési költsége;

c) *ösztöndíj-kiegészítés:* az „A/3” kategóriába sorolt hallgató tanulmányi eredménytől függően megállapított rendszeres juttatása.

Záró rendelkezések

10. §

(1) E rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

(2) A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a Magyar Népköztársaság felsőoktatási intézményeinek nappali tagozatán tanulmányokat folytató külföldi hallgatók anyagi ellátásáról és nyilvántartásáról szóló 113/1982. (MK 11.) MM utasítás, továbbá az egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 109/1984. (MK 8.) MM utasítás, a Magyar Népköztársaság felsőoktatási intézményeinek nappali tagozatán tanulmányokat folytató külföldi hallgatók anyagi ellátásáról és nyilvántartásáról szóló 113/1982. (MK 11.) MM utasítás módosításáról szóló 128/1984. (Műv. K. 22.) MM utasítás, az egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 110/1985. (MK 12.) MM utasítás, az egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 103/1987. (MK 12.) MM utasítás, az egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 1/1988. (MK 3.) MM utasítás, az egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 1/1989. (MK 4.) MM utasítás, az egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 7/1989. (MK 9.) MM utasítás.

(3) Az e rendelet hatálybalépését megelőzően nem költ-segtérítéssel képzésre felvett külföldi hallgatók tanulmányaik befejezéséig államilag finanszírozott képzésben vesznek részt.

(4) A felsőfokú tanulmányait 1998. szeptember 1. előtt megkezdett „B” kategóriába sorolt hallgatók tanulmányaik befejezéséig havi 3000 Ft étkezési támogatásban részesülnek.

Dr. Magyar Bálint s. k.,
művelődési és közoktatási miniszter

1. számú melléklet a 30/1998. (VI. 25.) MKM rendelethez

*Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Magyar Ekvivalencia és Ösztöndíj Központ*

**Szakmai, tudományos, kulturális és szociális támogatás magyar felsőoktatási intézményekben
tanulmányokat folytató ösztöndíjas külföldi hallgatók részére**

Személyi adatok

A hallgató neve: .....

Tartózkodási engedély száma: .....

Születési éve, helye: .....

Ideiglenes címe: .....

Hallgatói jogviszonya: .....

Egyetem/főiskola neve: .....

Kar, szak, évfolyam: .....

Tanulmányai befejezésének várható ideje: .....

Ha nem első éves, utolsó két félévi tanulmányi átlageredménye: .....

Egyéb, a pályázó által fontosnak tartott adat: .....

.....

.....

A pályázattal kapcsolatos adatok

Pályázott-e korábban erre az alapra: .....

Ha igen, milyen célra: .....

Kapott-e támogatást, ha igen, milyen összegben: .....

Ha szakmai, tudományos támogatást kér, jelölje meg annak célját, és tüntesse fel a kért összeget:

Első éves hallgatók tankönyv, taneszköz vásárlásához:.....

Szakdolgozat véglegesítése (fénymásolás, kötetés, gépelés): .....

Doktori vizsga és bírálati díjak:.....

Egyéb, éspedig: .....

A kért összeg: .....

Ha kulturális támogatást kér, jelölje meg, hogy mely hallgatói közösség számára, milyen célra pályázik:

Egy bejegyzett diákegyesület részére, nemzeti ünnep megrendezéséhez: .....

.....

Nagyobb diákközösség közös rendezvényéhez, éspedig: .....

.....

A kért támogatás összege: .....

Ha szociális támogatást kér, jelölje meg annak célját és a kért támogatás összegét:

Egészségügyi szolgáltatás (orvosi vizsgálat, kezelés) céljából: .....

.....

Orvosi receptre első alkalommal felírt szemüveg elkészítéséhez: .....

Hallgatói normatívára nem jogosult időszakban kollégiumi támogatáshoz: .....

Egyéb célból, éspedig: .....

A megpályázott támogatási összeg: .....

Ezennel kijelentem, hogy az általam közölt adatok a valóságnak megfelelnek. Hozzájárulok ahhoz, hogy itt közölt adataimat a Művelődési és Köznevelési Minisztérium az erre a célra rendszeresített adatbázisába felvegye.

Dátum:.....

.....
aláírás

*Tájékoztató
a támogatás megpályázásához*

1. Támogatási pályázati űrlapot a felsőoktatási intézmények tanulmányi osztályaitól lehet beszerezni.

2. Egy pályázó egy tanévben csak egy alkalommal részesülhet támogatásban.

3. Ez a támogatás csak a teljes alapképzésben és doktori képzésben részt vevő ösztöndíjas külföldi hallgatók részére pályázható meg.

4. A kért támogatási összeg indokoltságát értelemszerű igazolással kell alátámasztani (kollégiumi díj befizetésére, eljárási díj megfizetésére stb. szolgáló csekk másolata, orvosi recept stb.) vagy részletesebben indokolni (diákegyesületi rendezvény célja, szakdolgozati véglegesítésének tételes költségvetése stb.).

5. A szakmai és tudományos célú pályázatokat szeptember 1.—október 15., illetve február 1.—március 15. között, a más irányúakat folyamatosan kell postai úton az alábbi címre eljuttatni:

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Magyar Ekvivalencia és Ösztöndíj Központ
1884 Budapest, Pf. 1

6. A pályázatok elbírálása 30 napon belül megtörténik, a döntésről — pozitív döntés esetében a támogatás összegének átutalásával egyidejűleg — a pályázó felsőoktatási intézményén keresztül kap tájékoztatást.

*2. számú melléklet
a 30/1998. (VI. 25.) MKM rendelethez*

**Az „A/1”, „A/2”, „B”, „C” és „E” kategóriába sorolt
külföldi hallgatók ellátásának nyilvántartásával
kapcsolatos feladatok**

1. A felsorolt kategóriákba tartozó külföldi hallgatók anyagi támogatásának folyósítása a felsőoktatási intézményekben történik.

2. A hallgatói előirányzatból történő kifizetések az e célra folyósított ellátmány terhére, a jelen miniszteri rendeletben szabályozott egyéb juttatások az MKM Gazdálkodási Főosztály Nemzetközi Pénzügyi és Számviteli Osztálya által biztosított keretre történnek. Ez utóbbiról az intézményeknek a tárgyévben két alkalommal, júniusban és decemberben kell elszámolniuk.

3. Az „A/1”, „A/2”, „B” és „C” kategóriákba tartozó külföldi hallgatóknak a 3. számú mellékletben jelzett nyilvántartó lapját tanulmányaik megkezdésekor a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Magyar Ekvivalencia és Ösztöndíj Központja állítja ki. Ez tételesen tartalmazza a hallgatót megillető juttatásokat.

4. A felsőoktatási intézménynek e nyilvántartó lapot az ösztöndíj és egyéb rendszeres vagy alkalmankénti juttatások számfejtésével egyidejűleg kell vezetnie. A rendszeres juttatások esetében az ellátás tárgyidőszakát, az egyszerűen pedig a kifizetés napját kell feltüntetni.

5. Az „A/1”, „A/2” és „B” kategóriás hallgatók tandíjfizetési kötelezettségét a felsőoktatási intézménynek félévenként, október 30-ig, illetve március 31-ig kell közölnie az MKM Gazdálkodási Főosztály Nemzetközi Pénzügyi és Számviteli Osztályával az érintett hallgatók nevének, évfolyamának és tandíjfizetési kötelezettségének feltüntetésével.

6. A 4. § (2) bekezdésének hatálya alá eső hallgatók egészségbiztosítási járulékának fedezetét az MKM Gazdálkodási Főosztály Nemzetközi Pénzügyi és Számviteli Osztálya félévente átutalja a felsőoktatási intézményeknek. A felsőoktatási intézmény köteles az összeget a hallgatóknak haladéktalanul készpénzben kifizetni. Az átutalást követő első beiratkozási időszakban a felsőoktatási intézménynek ellenőriznie kell a befizetés megtörténtét.

7. Az évisméltés és évkihagyás időtartamát a személyi nyilvántartó lapon ugyancsak fel kell tüntetni.

8. Más felsőoktatási intézménybe való átlépés engedélyezése esetén a nyilvántartó lapot le kell zárni, és az átlépést engedélyező határozat számát, a juttatások esetleges módosítását a nyilvántartó lapra rá kell vezetni. A záradékolt személyi nyilvántartó lapot az elbocsátó felsőoktatási intézmény a fogadó intézménynek közvetlenül küldi meg.

9. A pénzbeli juttatások a külföldi hallgatót készpénzben illetik meg.

10. A hallgatói jogviszony megszűnte után 30 nappal a személyi nyilvántartó lapot le kell zárni, és az MKM Gazdálkodási Főosztály Nemzetközi Pénzügyi és Számviteli Osztályának meg kell küldeni.

A művelődési és közoktatási miniszter 31/1998. (VI. 25.) MKM rendelete

a Felsőoktatás Fejlesztési Alapprogramokról szóló 11/1996. (X. 9.) MKM rendelet módosításáról

A Felsőoktatás Fejlesztési Alapprogramokról szóló 11/1996. (X. 9.) MKM rendelet (a továbbiakban: R.) első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A Magyar Köztársaság 1996. évi költségvetéséről szóló 1995. évi CXXI. törvény 69. §-ának (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján — a pénzügyminiszterrel egyetértésben —, továbbá a felsőoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXX. törvény 9/D. §-ában és 10/A. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:”

1. §

Az R. 1. §-a (1) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § (1) A Felsőoktatás Fejlesztési Alapprogramok (a továbbiakban: FEFA) — a Művelődési és Közoktatási Minisztérium költségvetésében szereplő — fejezeti kezelésű kiemelt előirányzat (a továbbiakban: előirányzat), amely a felsőoktatási intézmények beruházási, egyes fontos felújítási, infrastruktúra-fejlesztési kiadásaihoz, a felsőoktatási intézményrendszer korszerűsítésére biztosított állami támogatást, valamint az e célra átvett pénzeszközöket, saját bevételeket tartalmazza.”

2. §

(1) Az R. 1. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A Felsőoktatás Fejlesztési Alapprogramok Iroda (a továbbiakban: FEFA Iroda) teljes jogkörű, önállóan gazdálkodó költségvetési szerv, mely a FEFA tevékenységének ellátásához rendelt fejezeti kezelésű előirányzattól és hozzá kapcsolódóan a miniszter által ide sorolt, a felsőoktatás fejlesztését szolgáló más fejezeti kezelésű előirányzatokból, egyéb hazai és nemzetközi forrásokból származó vagy átadott támogatások kezelői feladatait látja el, valamint a FEFA alapító okirata szerint működő Felsőoktatási Pályázatok Irodája, mint részjogkörű költségvetési szerv útján, a 3. számú mellékletben meghatározott módon felsőoktatási pályázati rendszereket működtet.”

(2) Az R. 1. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a (3) bekezdés számozása (4) bekezdésre változik:

„(3) A felsőoktatás fejlesztését támogató világbanki kölcsön felhasználásával kapcsolatban a Művelődési és Közoktatási Minisztérium keretei között működő, önálló

jogi személyiséggel nem rendelkező Felsőoktatási Világbanki Programiroda (FVP) a következő meghatározott feladatokat látja el:

- a felsőoktatási reformok szakértői szintű előkészítése,
- a felsőoktatási menedzsment képzésének szervezése,
- a hallgatói hitelrendszer szakértői szintű előkészítése,
- az egész kölcsön felhasználásának menedzselése,
- közvetlen kapcsolattartás az érintett minisztériumokkal és a Világbankkal.”

3. §

Az R. 1. §-a új (4) bekezdésének a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A FEFA pénzeszközként a fejezeti kezelésű előirányzaton túl — bevételként fogadhatja]

„a) a külföldi kormányok, külföldi és nemzetközi pénzintézmények által a felsőoktatás fejlesztésére nyújtott segítyeket és támogatásokat;”

4. §

Az R. 2. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Az előirányzattól az 1. § (1) bekezdés alatti célok megvalósítása érdekében több felsőoktatási intézményt érintő kiemelt programok is szervezhetők, illetve támogatásban részesíthetők. A támogatás folyósítására akkor kerülhet sor, ha a program működése szerződésben rögzített módon szabályozott. Az éves előirányzattól legfeljebb 20% fordítható kiemelt programok támogatására. Ennél magasabb mértékben, kivételesen indokolt esetben, a Felsőoktatási és Tudományos Tanács előzetes egyetértésével lehet az MKM Gazdálkodási Szabályzatában rögzített kiemelt, az egész felsőoktatás céljait szolgáló programra felhasználást engedélyezni.”

5. §

Az R. 3. §-ának (3)—(4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A Bizottság munkájának szervezését, üléseinek előkészítését, döntéseinek végrehajtását a FEFA Iroda igazgatója irányítja.

(4) A Bizottság működési rendjét ügyrendben határozza meg, amelyet a miniszter hagy jóvá.”

6. §

Az R. 4. §-a (2) bekezdésének *b)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép, és az alábbi új *i)* ponttal egészül ki:

[A Bizottság tagjai]

„*b)* a FEFA Iroda igazgatója”;

„*i)* a pénzügyminiszter által felkért egy szakértő.”

7. §

(1) Az R. 4. §-ának (3)—(5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Nem lehet a Bizottság tagja

a) az FTT, a MAB, a Felsőoktatási Pályázatok Kuratóriumainak tagja, valamint a Magyar Rektori Konferencia és a Főiskolai Főigazgatói Konferencia elnökei és elnökhelyettesei,

b) felsőoktatási intézménnyel közösen pályázó kutató-intézetben, gazdasági társaságban vagy szakmai szervezetben vezető tisztséget betöltő személy.

(4) Amennyiben a (3) bekezdésben meghatározott összeférhetlenségi ok keletkezik, a tag köteles azt 30 napon belül megszüntetni, ellenkező esetben a miniszter fölmenti FEFA bizottságbeli megbízatása alól.

(5) A Bizottság tagjainak megbízatása hároméves időtartamra szól. A tagok újraválasztásakor a Bizottság kétharmadának helyébe új tagokat kell delegálni.”

(2) Az R. 4. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki:

„(6) A Bizottság állandó meghívottja az FTT és a MAB egy-egy tagja, valamint a Felsőoktatási Világbanki Programiroda igazgatója.”

8. §

Az R. a következő 4/A. §-sal egészül ki:

„4/A. § A FEFA Bizottság munkáját — a Világbanki segítséggel megvalósuló felsőoktatási reformprogrammal kapcsolatos feladatok ellátása érdekében — albizottságok segítik. Az albizottságokat a miniszter hozza létre és azok megnevezését a FEFA Szervezeti és Működési Szabályzatában kell felsorolni. Az albizottságok tagjait a miniszter bízta meg, a FEFA Bizottság véleményének meghallgatásával.”

9. §

Az R. a következő 4/B. §-sal egészül ki:

„4/B. § (1) A FEFA Technikai Albizottság értékeli a felsőoktatási intézmények által elkészített integrációs be-

ruházási tervek előzetes kivitelezési terveit és költségeit, és erről a FEFA Bizottság javaslatát megalapozó részletes jelentést készít.

(2) A FEFA Menedzsment Információs Rendszer Albizottság — a felsőoktatási reformprogramra vonatkozó érvényes jogszabályokkal és szerződésekkel összhangban — ellátja a világbanki segítséggel megvalósuló felsőoktatási reformprogram informatikai alprogramjával kapcsolatos szakmai feladatokat. Munkájáról a FEFA Bizottság javaslatát megalapozó részletes jelentést készít.

(3) Az Albizottságok részletes jelentésének az érintett intézményre vonatkozó részét a pályázó felsőoktatási intézmény megismerheti és a FEFA Bizottság javaslatának meghozatala előtt véleményét a Bizottság előtt kifejtetheti.”

10. §

Az R. 7. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A FEFA Iroda vezetője az irodaigazgató, akit pályázat alapján a miniszter bíz meg és ment fel. Az igazgató megbízatása öt évre szól, s egy ízben — újabb pályázat kiírása nélkül — további öt éves időtartamra meghosszabbítható.”

11. §

Az R. a következő 7/A. §-sal egészül ki:

„7/A. (1) A FEFA Iroda alkalmazottainak jogviszonya tekintetében a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény rendelkezéseit az alábbiak szerint kell alkalmazni:

a) FEFA Irodában közalkalmazotti jogviszony csak a 18. életévét betöltött, büntetlen előéletű személlyel létesíthető.

b) Az egyes közalkalmazotti munkakörök betöltéséhez szükséges képesítési feltételeket és az egyes fizetési osztályokba történő besoroláshoz kapcsolódó követelményeket az 1. számú melléklet tartalmazza.

c) A magasabb vezetői beosztás betöltésének feltétele egyetemi végzettség, a vezetői beosztás betöltésének feltétele felsőfokú oktatási intézményben szerzett oklevél, a gazdasági vezető esetében szakirányú oklevél. A magasabb vezetői, a vezetői beosztások körét, valamint a vezetői pótlékok mértékét a 2. számú melléklet tartalmazza.

d) A magasabb vezetői, valamint a vezetői beosztás ellátására vonatkozó pályázatot a munkáltatói jogkör gyakorlója írja ki, és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium hivatalos lapjában teszi közzé.

e) A magasabb fizetési fokozatba történő besoroláshoz szükséges kötelező várakozási időt egy évvel csökkenteni

kell annak a közalkalmazottnak az esetében, aki miniszteri vagy annál magasabb állami kitüntetésben részesült, illetőleg tudományos fokozatot szerzett.

(2) Az (1) bekezdés *b)* pontja szerinti munkakörök betöltéséhez szükséges képesítési kötelezettség alól — határozott időre — felmentés adható, ha az érintett személy a képesítés megszerzésére irányuló tanulmányait már megkezdte. A felmentés időtartama nem haladhatja meg a képesítés megszerzéséhez szükséges tanulmányi idő másfélszeresét, de legfeljebb öt évet.”

12. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) Az R. e rendelet hatálybalépésével egyidejűleg kiegészül e rendelet *melléklete* szerinti 1—3. számú mellékletekkel.

Dr. Magyar Bálint s. k.,
művelődési és közoktatási miniszter

Melléklet a 31/1998. (VI. 25.) MKM rendelethez

[1. számú melléklet a 11/1996. (X. 9.) MKM rendelethez]

I.

Közalkalmazotti munkakörök

Munkakörök megnevezése	Közalkalmazotti osztály									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Kommunikációs vezető								*	*	*
Programvezető, vezető koordinátor								*	*	*
Programasszisztens, koordinátor						*		*	*	
Kommunikációs vezető asszisztense						*		*	*	
Ügyvivő szakértő						*		*	*	
Titkársági munkatárs, adminisztrátor, gazdasági ügyintéző			*	*	*	*				
Informatikus						*		*	*	
Ügyviteli alkalmazott			*	*	*	*				
Műszaki, fenntartási kisegítő alkalmazott	*	*	*	*						

II.

A besorolás képesítési feltételei

A Felsőoktatás Fejlesztési Alapprogramok Irodában kommunikációs vezetői, programvezetői és vezető koordinátori munkakört felsőfokú végzettséggel rendelkezők tölthetnek be.

Programasszisztensi és koordinátori besoroláshoz, továbbá a kommunikációs vezető asszisztense munkakör betöltéséhez legalább főiskolai végzettség szükséges.

Ügyvivő szakértő elnevezésű munkakörbe lehet besorolni az egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkező, önálló tevékenységet, szakértői munkát végző közalkalmazottat.

Titkársági munkatársi, adminisztrátori, gazdasági ügyintézői munkakörbe történő besoroláshoz a jogszabályok által előírt középfokú szintű végzettséget igazoló szakképesítéssel, vagy középfokú végzettséggel és közép- vagy felsőfokú szakképesítést igazoló bizonyítvánnyal, vagy főiskolai végzettséggel kell rendelkezni.

Informatikus besoroláshoz szakirányú felsőfokú végzettség szükséges.

Ügyviteli alkalmazott elnevezésű munkakörbe lehet besorolni azt az adminisztratív jellegű munkát ellátó közalkalmazottat, aki legalább középfokú végzettséggel rendelkezik.

[2. számú melléklet
a 11/1996. (X. 9.) MKM rendelethez]

Magasabb vezetői és vezetői beosztások

Beosztás megnevezése	Vezetői pótlék (%)
Magasabb vezető: igazgató	300
Vezető: részjogkörű költségvetési szerv igazgatója	200
Vezető: gazdasági igazgató	200

[3. számú melléklet
a 11/1996. (X. 9.) MKM rendelethez]

A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 9/D., 9/E. és 10/A. §-okban létrehozott pályázati rendszerű programok kuratóriumai

I. A felsőoktatási pályázati programok

(1) A felsőoktatás kormányzati stratégiájához tartozó pályázati programok szakmai irányítására a művelődési és közoktatási miniszter (a továbbiakban: miniszter) a következő kuratóriumokat (a továbbiakban: kuratórium) állítja fel:

- a Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat (FKFP) kuratóriuma;
- a Felsőoktatási Programfinanszírozási Pályázat (FPFP) kuratóriuma;
- a Felsőoktatási Tankönyv- és Könyvtártámogatási Pályázatok (FTKP) kuratóriuma;
- a Széchenyi Professzori Ösztöndíj (SzPÖ) kuratóriuma.

(2) A kuratórium független szakmai testület, melynek működése során a Felsőoktatási és Tudományos Tanács szervezetéről, működéséről és megválasztásának rendjéről szóló 15/1997. (III. 12) MKM rendelet 15. §-ának rendelkezéseit alkalmazni kell.

(3) A kuratórium hatáskörében önállóan hozza meg döntéseit, és tesz javaslatokat a miniszter számára.

(4) A kuratórium munkája felett a miniszter törvényeségi felügyeletet gyakorol.

(5) Ha a kuratórium a 15/1997. (III. 12) MKM rendelet 15. §-a szerinti irányelvektől eltérő gyakorlatot folytat, a miniszter a kuratóriumot feloszlatja.

(6) A kuratórium működésével és a pályázati rendszerrel kapcsolatos technikai, pénzügyi, adminisztratív és szervezési feladatokat a Felsőoktatási Pályázatok Irodája (FPI) látja el.

II. A kuratórium feladata

(1) A kuratórium

a) javaslatot készít a miniszter számára a pályázati pénzeszközök felhasználásáról, valamint a pályázati program aktuális pályázatainak meghirdetéséről a miniszter által írásban rögzített keretek között;

b) kialakítja a pályázati rendet;

c) a pályázatok szakmai értékelésére szakértőket kér fel, akik munkájukért tiszteletdíjban részesülnek;

d) a pályázatok bírálati elveit a pályázati felhívással egyidőben nyilvánosságra hozza;

e) dönt a benyújtott pályázatok szakmai értékéről és javaslatot tesz a megvalósításukhoz nyújtandó pénzügyi támogatásra;

f) a pályázatok megvalósítása kapcsán meghatározza a beszámolás módját és az értékelés menetét, értékeli a pályázók által készített beszámolókat, figyelemmel a hatályos jogszabályokra;

g) a pályázati döntésekről és a beszámolók értékeléséről pályázati periódusonként jelentést készít, amelyet nyilvánosságra hoz;

h) rendszeresen beszámol a Felsőoktatási és Tudományos Tanácsnak (FTT).

(2) A kuratórium a feladatkörébe tartozó kormányzati felsőoktatási és tudománypolitikai, továbbá a kuratóriumot érintő személyi kérdések körében a miniszter számára javaslatokat tesz.

(3) A kuratóriumnak a pályázatokra vonatkozó szakmai döntéseinek felülbírálatára nincs lehetőség.

III. A kuratórium megbízatása

(1) A felsőoktatás és a tudomány szakemberei köréből felkért kuratóriumi tagokat a miniszter bízza meg és menti fel.

(2) A kuratórium

- létszáma — az elnökkel együtt — tizenegy fő;
- elnökét — az első megbízási időszakot követően — a kuratórium választja meg a tagjai közül;
- tagjainak és elnökének megbízása általában négy évre szól, amelyet a tagok írásban fogadnak el.
- tagjai rendszeres tevékenységükért a miniszter által megállapított javadalmazásban részesülnek, amelynek összege a Felsőoktatási Fejlesztési Alapprogramok (FEFA) Irodája költségvetésében az FPI számára biztosított működési forrást terheli.

(3) Az első megbízási időszakban a kuratórium elnökének és öt tagjának megbízását a miniszter a megbízás harmadik évének leteltével további két évre meghosszabbítja. A többi tag helyére új tagokat kér fel.

(4) A kuratórium tagja a minisztertől kérheti felmentését.

(5) A felmentés miatt betöltött kuratóriumi tagság az eredeti tag megbízásának lejártáig áll fenn.

IV. A kuratóriumi tagsághoz kapcsolódó összeférhetetlenségi szabályok

A kuratórium tagjai

a) a minisztertől kapott megbízástól eltekintve, nem lehetnek más, olyan országos felsőoktatási vagy tudományos testületnek tagjai, amely jogosult költségvetési forrásból származó támogatások odaítélésére;

b) megbízásuk ideje alatt nem nyújthatnak be témavezetőként (az FTKP esetében alkotó szerkesztőként vagy háromnál kevesebb szerzős kötet szerzőjeként) ahhoz a kuratóriumhoz pályázatot, amelynek tagjai;

c) a tagokat teljes munkaidőben foglalkoztató felsőoktatási intézménynek egyetemi és kari szintű pályázataira vonatkozó kuratóriumi döntések meghozatalában nem vesznek részt.

V. A kuratórium ügyrendje

(1) A kuratórium

a) évente legalább négy alkalommal ülésezik;

b) határozatképes, ha az ülésen legalább hét kuratóriumi tag jelen van;

c) határozatát — a pályázatok eredményére vonatkozó javaslat kivételével — a jelenlevők egyszerű szavazattöbbségével hozza.

(2) A pályázatok eredményére a miniszter számára javaslatot legalább hat kuratóriumi tag azonos tartalmú szavazatával lehet hozni.

(3) Két ülés között döntést igénylő kérdésekben az elnök — a pályázatok eredményének megállapítását kivéve — írásos szavazást rendelhet el, amelynek eredményét az (1) bekezdés b) és c) pontjának értelemszerű alkalmazásával kell megállapítani.

(4) Az ülésekről írásos emlékeztető készül, amelyet az FPI programvezetője az elnök ellenjegyzésével az ülést követő 10 munkanapon belül a résztvevőknek megküld.

(5) Az ülésekről készült dokumentumok abban az esetben hozhatók nyilvánosságra, ha a testület erre vonatkozó döntést hoz.

(6) Az üléseken állandó meghívottként, tanácskozási joggal részt vesznek a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, továbbá az FPI képviselői.

(7) Az elnök, tanácskozási joggal, a kuratórium üléseire további szakértőket is meghívhat.

VI. Az elnök jogköre

(1) A kuratórium elnöke

a) irányítja a testület munkáját, összeállítja az ülések napirendjét;

b) az FPI közreműködésével írásban összehívja az üléseket;

c) jóváhagyólag ellenjegyzzi az ülések emlékeztetőjét;

d) értesíti a pályázókat a miniszter által jóváhagyott döntésekről;

e) kapcsolatot tart az FPI-vel;

f) képviseli a kuratóriumot az MKM és a tudományos közélet fórumain.

(2) E fejezet (1) bekezdésében megállapított jogkörét az elnök esetenként — írásban — a kuratórium tagjaira átruházhatja.

III. rész HATÁROZATOK

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 30/1998. (VI. 25.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről rendelkező 1994. évi I. törvény (a továbbiakban: EM.) 2. §-ában foglalt 62. Cikk (1) és (2) bekezdésének végrehajtásában alkotmányos követelmény, hogy a magyar jogalkalmazó hatóságok közvetlenül nem alkalmazhatják a 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott alkalmazási kritériumokat.

2. Az Alkotmánybíróság az EM. 62. Cikk (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt és az EM. által kihirdetett 2. számú, az ESZAK-termékekről szóló Jegyzőkönyv 8. Cikke (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja: „A magyar—EK Társulási Tanácsnak a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló Európai Megállapodás 62. Cikke (1) bekezdésének (i), (ii) pontja és (2) bekezdése, valamint az e Megállapodás 2. számú, az ESZAK-termékekről szóló Jegyzőkönyv 8. Cikke (1) bekezdésének (i), (ii) pontja és (2) bekezdése végrehajtási szabályainak elfogadása tárgyában hozott 2/96. számú határozata kihirdetéséről” szóló 230/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet melléklete 1. Cikkének első és második bekezdése, továbbá 6. Cikke alkotmányellenes.

4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes rendelkezések megsemmisítése tárgyában a határozathozatal 1999. december 31. napjáig felfüggeszti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Az indítványozó az EM. 62 Cikk (2) bekezdésének, valamint az EM. 2. számú, az ESZAK-termékekről szóló Jegyzőkönyve 8. Cikk (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását kérte, és kezdeményezte e rendelkezések megsemmisítését. Álláspontja szerint e Cikknek meghatározott ügycsoportra vonatkozóan a magyar versenyhatóság által közvetlenül alkalmazandó szabályok közé sorolják azokat a kritériumokat, amelyek az EGK alapító szerződésének (a továbbiakban: EK-Szerződés) 85., 86. és 92. Cikkelyének alkalmazásából erednek. Hivatkozott arra, hogy az illető kritériumok az Európai Gazdasági Közösség (a továbbiakban: Közösség) belső jogának részét képezik, a versenykorlátozás tilalmának közjogi normái, amelyek tartalmi kritériumai jelentős részben a Közösség jogszabályaiban és joggyakorlatában jelennek meg.

Az alkotmányossági aggályt az indítványozó arra alapozta, hogy egyrészt a 62. Cikk (2) bekezdésben írt alkalmazási kritériumok az EM. hatálybalépését követően kialakuló közösségi jogfejlődést is átfogják, másrészt arra, hogy ezek a kritériumok a magyarországi jogalkalmazásban közvetlenül érvényesítendőek anélkül, hogy azokat hazai jogforrás tartalmazná. Megítélése szerint az alkotmányossági problémát az EM. 62. Cikk (3) bekezdésében hivatkozott végrehajtási szabályozás alapvető rendelkezése eredményezi. Az indítvány eredetileg a végrehajtási szabályozás tervezetére, mint az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének értelmét meghatározó forrásra hivatkozott, majd egy csatlakozó indítványban a kormányrendeletben kihirdetett Végrehajtási Szabályozás 1. és 6. Cikkeit külön is támadta.

Az indítványozó alapvetően a Közösség versenyjoga jövőben megjelenő kritériumainak a magyarországi jogalkalmazásra háruló közvetlen érvényesülési módját kifogásolta, mivel ezáltal a magyar jogrendszer kinyílna egy másik juriszdikció belső közjogi szabályainak automatikus befogadása és alkalmazása előtt. Ebben „a jogalkotási hatalom, mint állami felségjog, egy másik szuverénre történt alkotmányellenes átruházását” látta. Hivatkozott a szükséges alkotmányos felhatalmazottság hiányára, valamint tartalma szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére is. Utalt továbbá arra, hogy az illető közösségi jogi kritériumok, elvek alkalmazása nem hasonlítható a nemzetközi szerződések belső alkalmazásának rendjéhez, nem alapozható a nemzetközi magánjog kollíziós mechanizmusára sem, és nem is egy Magyarország részvételével működő nemzetközi szervezet jogalkotása. Az indítvány kiegészítése utalt az Európai Gazdasági Térség létrehozatalában felvetődött jogi nehézségekre és megoldásokra, amelyek a közösségi jog kívülálló országokban való alkalmazhatóságának korlátait és lehetséges módszerét határozták meg.

2. A kapcsolódó újabb indítvány a magyar—EK Társulási Tanácsnak a Magyar Köztársaság és az Európai Kö-

zösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló Európai Megállapodás 62. Cikke (1) bekezdésének (i), (ii) pontja és (2) bekezdése, valamint az e Megállapodás 2. számú, az ESZAK-termékekről szóló Jegyzőkönyve 8. Cikke (1) bekezdésének (i), (ii) pontja és (2) bekezdése végrehajtási szabályainak elfogadása tárgyában hozott 2/96. számú határozata kihirdetéséről szóló 230/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet mellékletének (a továbbiakban: Vsz.) 1. Cikke és 6. Cikke alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

Az indítványozó érvelése szerint a Vsz. 1. Cikke azért alkotmányellenes, mert ez a rendelkezés az, amely az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében írt követelményeket a hazai jogalkalmazó hatóságra (Gazdasági Versenyhivatal, a továbbiakban: GVH) telepíti. A Vsz. alkotmányossági vizsgálatát azért tartotta szükségesnek, mert „önmagában is alkotmányellenes az a magyar jogszabályhely, amely egy hazai jogalkalmazó hatóságot úgy határoz meg, mint akinek egy másik jogrendszer belső versenyszabályainak mindenkor alkalmazási kritériumai szerint kell megítélnie saját eljárásában az előtte levő ügyeket”. Az indítványozó szerint az EM. 62. Cikk (2) bekezdése és a Vsz. 1. Cikke az alkotmányossági probléma szempontjából tartalmilag egy egységet képeznek, csak egymásra tekintettel ítéltethők meg, de a két jogforrás alkotmányossága önállóan is vizsgálható.

Az indítványozó aggályosnak látta továbbá, hogy a Vsz. 6. Cikke alapján a magyar versenyhatóságnak biztosítania kell a Közösség jogának részeként létező, a Miniszterek Tanácsa és az Európai Bizottság egyes rendeleteiben megjelenő elvek teljes körű alkalmazását, ahogyan azok mindenkor hatályosak a közösségi jogban. Támadhatóvá teszi ezt a szabályozást az indítványozó szerint, hogy a konstrukció a jövőbeni jogi rendeletek elveire is kiterjedően közvetlen alkalmazási követelményt határoz meg anélkül, hogy ezek az elvek magyar jogforrásban megjelenjenek.

3. Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásához beszerezte és felhasználta az igazságügy-miniszter véleményét. Az EM. 62. Cikk (2) bekezdését illetően a vélemény hivatkozott az alkotmányos értelmezés tanára, amely szerint nem feltétlenül szükséges a támadott jogszabály alkotmányellenességének megállapítása, ha annak van alkotmánykonform értelmezése, és a normát nem kell mindig megsemmisíteni azon az alapon, hogy annak az alkotmányos követelményeknek meg nem felelő értelmezése is lehetséges. Utalt a miniszter véleménye arra, hogy a kapcsolódó végrehajtási szabályok meghatározóak az értelmezés szempontjából. Álláspontja szerint a 62. Cikknek nem tulajdonítható olyan értelmezés, amely nem felel meg az alkotmányos követelményeknek.

A miniszter vitatta, hogy az EM. 62. Cikk (2) bekezdése alapján érvényesítendő kritériumok megfelelnek a közvetlen hatály feltételeinek, azaz szerinte azok „nem alkalmazhatók közvetlenül magánszemélyekre, illetve konkrét

versenyjogi esetekre”. Álláspontja szerint az EM. 62. Cikkébe foglalt követelmények jogalkotási kötelezettséget jelentenek, és a közösségi jognak a hazai jogalkalmazásban való közvetlen figyelembevételét nem teszik lehetővé vagy szükségessé. A Magyar Köztársaság „azt vállalta, hogy belső joga — nyilván nemcsak írott, hanem élő joga — útján” a 62. Cikkben foglalt előírásokat teljesíti, így az e Cikkben írt „elbírálás” nem a hazai jogalkalmazó szervek előtti eljárásokban történő elbírálást jelent. A 62. Cikk minősítése azt jelenti, hogy „annak (1) bekezdése anyagi jogi kötelezettséget ró a Szerződő Felekre, megkövetelve belső joguknak a nemzetközi jogi kötelezettséghez történő igazítását”, a (2) bekezdés pedig az (1) bekezdés szabályainak „értelmezési háttéréül” a közösségi jogot hívja fel, quasi kollíziós normaként”, és így a Felek általi közös értelmezéshez teszi hivatkozási alappá a megjelölt jogból levezethető elveket, kritériumokat.

4. Az indítványozó újabb — kapcsolódó — indítványára figyelemmel az Alkotmánybíróság megkereste a külügyminisztert és ismételten az igazságügy-minisztert az indítvánnyal kapcsolatos kormányzati álláspontok előterjesztése iránt.

A külügyminiszter álláspontja szerint az indítvánnyal támadott rendelkezések alkotmányossági problémát nem vetnek fel, az EM. megkötésére és a belső jogban való kihirdetésére alkotmányos felhatalmazottság alapján került sor. Utalt a miniszter arra, hogy az Alkotmánynak az Országgyűlés hatásköréről szóló 19. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezése alapján az Alkotmány számolt a nemzetközi kapcsolatok körében a nemzeti szuverenitás bizonyos korlátozásával. A nemzeti szuverenitás hagyományos, a nemzetek formális egyenrangúságára épülő, azt túlhangsúlyozó értelmezése a mai nemzetközi viszonyokban már egyáltalában nem alkalmazható. Hivatkozott arra is, hogy az indítványozó elmulasztotta figyelembe venni a támadott nemzetközi szerződés célját, vagyis azt, hogy a társulási szerződés Magyarország európai integrációját hordozó megállapodás. Ezzel összefüggésben kiemelten hivatkozott az EM. 67. Cikkében foglaltakra, amely mint *lex generalis* rögzíti, hogy Magyarországnak a Közösségbe történő gazdasági integrációja egyik alapvető előfeltétele az ország jelenlegi és jövőbeni jogszabályainak a Közösség jogszabályaihoz történő közelítése. Márpedig Magyarország e Cikkben a lehetséges mértékű jogközelítésre kifejezetten kötelezettséget vállalt. Ehhez az általános kötelezettségvállaláshoz képest a támadott rendelkezések a versenyjog területén *lex specialist* jelentenek. Ilyenformán az EM. 62. Cikkének a társulás általános integrációs célkitűzéseihez képest alárendelt, másodlagos jellege van. A Társulási Megállapodás már önmagában is feltételezi, hogy a megállapodás szereplőinek számolniuk kell az Európai Közösség jogszabályaival, illetőleg e jogszabályok tényleges érvényesítésével, ilyen körülmények között az indítványokban kifogásolt rendelkezések alkotmányossági problémát nem vetnek fel.

Az igazságügy-miniszter újabb észrevételében az eredeti indítvánnyal kapcsolatos és az alkotmányos értelmezési lehetőségre vonatkozó korábbi álláspontját fenntartotta és megismételte. Véleménye szerint az alkotmányos értelmezés lehetősége a kapcsolódó indítvánnyal támadott Vs. rendelkezései tekintetében is fennáll. Eszerint a Vs. 6. Cikke értelmezhető úgy is, hogy a GVH az 1. Cikk alapján irányadó hatályos magyar anyagi jogi versenyszabályok alkalmazása során is abban a helyzetben van, hogy az EM. 62. Cikkének eleget tegyen. A Vs. 6. Cikkében foglalt közösségi jogi elveknek a magyar versenyhatóság részéről történő érvényesítése ugyanis természetesen csak a magyar versenyjogi jogszabályok keretei között lehetséges, mert a Vs.-ben a saját anyagi jog alkalmazása jelenik meg alapelveként és *ultima ratio*-ként. A miniszteri okfejtés vitássá tette az indítványozónak azt az álláspontját, hogy az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének közvetlen alkalmazása a magyar versenyhatóságra hárulna. Álláspontja szerint a Vs. 1. Cikk második bekezdésének rendeltetése nem több, mint az, hogy a Felek egymás kölcsönös tájékoztatására formálisan is megnevezik e rendelkezésben versenyhatóságukat.

Utalt a miniszter arra is, amely a külügyminiszter álláspontjában is megfogalmazódott, hogy a szuverenitás-korlátozással járó szerződések megkötésére az Országgyűlésnek alkotmányos felhatalmazottsága van. A támadott rendelkezések ebben az összefüggésben annál kevésbé jelenthetnek alkotmányossági problémát, mert a külföldi jog magyarországi alkalmazása egy egészen szűk tárgykörre és konkrétan meghatározott szabályozási területre, az ún. versenykorlátozások jogára vonatkozik. A versenykorlátozó rendelkezések egyébként is szükségképpen tartalmaznak külföldi elemeket, ezért e szigorúan körülhatárolt tárgykörben a közösségi jog magyarországi alkalmazásának megengedése alkotmányosan indokolt.

Végül kifejtette az igazságügy-miniszter azt az álláspontját is, amely szerint a Vs. kifogásolt rendelkezései alkotmányellenességének esetleges megállapítása esetén sem kellene szükségképpen megállapítani az EM. 62. Cikkébe alkotmányellenességét. Ha ugyanis az Alkotmánybíróság a Vs. kifogásolt rendelkezéseit alkotmányellenesnek találná is, ez nem zárná ki, hogy az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének végrehajtására a Szerződő Felek olyan szabályozást fogadjanak el, amely az e bekezdésben foglalt rendelkezés alkotmányos értelmezésének tartományán belül marad.

II.

1. Alkotmány 2. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A 2. § (2) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.

2. Az EM. 62. Cikke a következő rendelkezéseket tartalmazza:

1. A Megállapodás megfelelő működésével, amennyiben érinthetik a Közösség és Magyarország közötti kereskedelmet, összeegyeztethetetlenek a következők:

(i) minden olyan vállalatok közötti megállapodás, vállalatok társulásai által hozott döntés és vállalatok közötti egyeztetett gyakorlat, amelynek célja vagy hatása a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása;

(ii) egy vagy több vállalat által uralkodó helyzettel való visszaélés Magyarország vagy a Közösség területének egészén vagy jelentős részén;

(iii) bármely állami támogatás, amely azáltal, hogy előnyben részesít egyes vállalatokat vagy egyes áruk termelését, torzítja a versenyt vagy azzal fenyeget.

2. Az ezzel a Cikkkel ellentétes gyakorlatot az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó Szerződés 85., 86. és 92. Cikkében foglalt szabályok alkalmazásából eredő kritériumok alapján kell elbírálni.

3. A Társulási Tanács a Megállapodás hatálybalépésétől számított három éven belül határozattal megállapítja az (1) és (2) bekezdés végrehajtásához szükséges szabályokat.

A 62. Cikk 6. bekezdése a 3. bekezdésben meghatározott végrehajtási szabályokat tekinti irányadónak, mint amelyek szerint a 62. Cikk 1. bekezdése szerinti gyakorlatokkal foglalkozni kell. E szabály ugyanakkor a végrehajtási szabályok hiányában vagy a végrehajtási szabályok alapján való megfelelő eljárás hiányában a felmerülő ügyeket a Társulási Tanács előtti konzultációra utalja.

3. A Vs. 1. Cikk (Alapelv) első bekezdése szerint:

Az Európai Megállapodás 62. Cikkének (1) és (2) bekezdésében foglalt elvek alapján kell rendezni mindazon ügyeket, amelyek vállalatok közötti olyan megállapodásokkal, vállalati társulások olyan döntéseivel vagy vállalatok olyan összehangolt magatartásával kapcsolatosak, amelyek a verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozzák vagy okozzák, illetve amelyek a gazdasági erőfölénnyel Magyarország vagy a Közösség területének egészén vagy jelentős részén való visszaéléssel kapcsolatban merülnek fel, és kihatással lehetnek Magyarországra és az Európai Közösség közötti kereskedelemre.

A második bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy e célból ezekkel az ügyekkel Magyarország részéről a Gazdasági Versenyhivatal, az Európai Közösség részéről az Európai Bizottság (a IV. Főigazgatóság) foglalkozik.

A harmadik bekezdés szerint a Gazdasági Versenyhivatal és az Európai Bizottság hatásköre ezeknek az ügyeknek az intézésére Magyarország és az Európai Közösség saját jogrendszerének már létező szabályaiból következik, beleértve azokat az eseteket, amikor a Felek ezeket a szabályokat a saját területükön kívül elhelyezkedő vállalatokra alkalmazzák.

A negyedik bekezdés pedig kimondja, hogy mindkét Fél hatósága a saját anyagi jogával összhangban rendezi az

ügyeket az alább következő rendelkezések figyelembevételével. A hatóságok irányadó anyagi jogi szabályai a Gazdasági Versenyhivatal számára a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény, az Európai Bizottság számára pedig az Európai Közösséget létrehozó Szerződés és az ESZAK Szerződés versenyszabályai, ideértve a versenyre vonatkozó másodlagos jogszabályokat.

4. A Vs. csoportmentességekről rendelkező 6. Cikke első bekezdése szerint:

Az Európai Megállapodás 62. Cikkének a jelen végrehajtási szabályok 2. és 3. Cikke szerinti alkalmazása során a versenyhatóságok biztosítják a Közösség hatályos csoportmentességi rendeleteiben foglalt elvek teljes körű alkalmazását. A Gazdasági Versenyhivatal tájékoztatást kap a Közösség bármely, csoportmentességek elfogadására, hatályon kívül helyezésére vagy módosítására irányuló eljárásról.

A 6. Cikk második bekezdése pedig a következőképpen rendelkezik:

Ha az ilyen csoportmentességi rendeletek Magyarországról komoly ellenvetésbe ütköznek, az e Végrehajtási Szabályok 9. Cikkében foglalt rendelkezésekkel összhangban — figyelembe véve az Európai Megállapodásban előírt jogharmonizációt — konzultációra kerül sor a Társulási Tanács keretében.

Végül a harmadik bekezdés szerint:

Ugyanezek az elvek érvényesek a Magyarország vagy a Közösség versenypolitikájában bekövetkező egyéb lényeges változások vonatkozásában.

III.

1. Az Alkotmánybíróságnak ebben a határozatában abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az EM. 62. Cikke és a Vs. alapján — a versenykorlátozás tilalmának jogterületén — a Közösség jogának jogi kritériumai és elvei milyen módon érvényesülhetnek a magyar jogrendszerben. Így az alkotmányossági vizsgálat középpontjában az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott kritériumok érvényesülésének a Vs.-ben meghatározott konstrukciója állt. Az alkotmányossági kérdés eszerint az, hogy egy másik nemzetközi jogi jogalany, egy másik önálló közhatalmi rendszer és autonóm jogrend saját belső jogának azok a normái, amelyek közjogi jogviszonyok szabályozására szolgálnak, érvényesíthetők-e közvetlenül a magyar versenyhatóság által, anélkül is, hogy ezek a külföldi közjogi normák a magyar jog részévé válnának.

2. Az Alkotmánybíróság a határozat indokolásában szereplő egyes fogalmakat az alábbi értelemben használja. A közvetlen hatály (direct effect, judicial effect, applicability directe) alatt azt érti, hogy a nemzetközi szerződés vala-

mely konkrét rendelkezése magánjogi alanyok számára bíróságon vagy más jogalkalmazó hatóság előtt érvényesíthető alanyi jogot, illetőleg kötelezettséget keletkeztet.

A közvetlen alkalmazandóság (direct applicability, applicabilité immédiate) fogalmát a határozat indokolása abban az értelemben használja, amit ez a kifejezés a Közösség jogrendszerében fed. A Közösség és a tagállamok viszonyában a közösségi jogi szabályok létrejöttükkel azonnal behatolnak a tagállamokban érvényesítendő jog körébe, anélkül, hogy ehhez a közösségi jog belső joggá alakítása (a tagállamok általi megerősítés, inkorporáció, transzformáció, kihirdetés formájában) szükséges lenne. A közvetlen alkalmazandóság határolja el a közösségi jog tagállamokon belüli megjelenését attól, ahogyan a nemzetközi szerződések általában a belső jog részévé lehetnek (megerősítés és közzététel, illetőleg megerősítés és inkorporáció, transzformáció, kihirdetés által).

Az indítvány összefüggésében az EM. 62. Cikk (1) és (2) bekezdésének a közvetlen hatálya, illetőleg az 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott közösségi jogi kritériumok magyar jogrendszeren belüli közvetlen alkalmazásának kérdése vetődik fel.

3. Az Alkotmánybíróság a közvetlen hatály kérdésével összefüggésben az alábbiakra mutat rá. Az EM. alkalmazási körébe eső ügyeket a 62. Cikk (1) bekezdésében írt tényállások tekintetében a (2) bekezdésben hivatkozott kritériumok szerint kell elbírálni. Sem az EM. 62. Cikke, sem a Vs. nem tartalmaz a vállalkozások irányában megfogalmazott tilalmakat, és nem határoz meg a vállalkozásokkal szemben érvényesíthető jogkövetkezményeket sem.

A 62. Cikk (1) bekezdésében meghatározott versenyszabályokba ütközés mércéjeként az EK-Szerződés szerinti jogi kritériumok alkalmazását követeli meg a (2) bekezdés. E rendelkezések érvényesülésének módját azonban az EM. nem rögzíti. A Vs. 1. Cikke mondja ki azt, hogy a 62. Cikk (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerint az ügyek rendezése a versenyhatóság feladata. A vállalkozások eljárási pozícióját a 62. Cikk alkalmazását illetően tehát az jelöli ki, hogy azok a Vs. szerint a felek versenyhatóságainak joghatósága és eljárása alá tartoznak. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint — ellentétben a miniszteri véleményben foglaltakkal — a Vs. 1. Cikke első és második bekezdéseinek együttes értelmezéséből nem pusztán a felek versenyhatóságainak a megnevezése, de az is következik, hogy a GVH-nak alkalmaznia is kell az EM. 62. Cikkében meghatározott kritériumokat.

Jóllehet az EM. 62. Cikk (1) bekezdésében írt szabályok tartalmi követelménye a (2) bekezdés és a Vs. alapján pontosítást nyert, de maga a 62. Cikk a magánjogi jogalanyok felé közvetlen tilalmakat és jogkövetkezményeket nem határoz meg. Ezért az közvetlenül a vállalkozásokkal szemben nem is érvényesíthető, hanem csak közvetetten, a Vs. támadott rendelkezései értelmezésében. Erre tekintettel, a 62. Cikk (1) és (2) bekezdésének közvetlen hatálya

sem állapítható meg. A 62. Cikk (2) bekezdése ugyanakkor az EM. szerinti esetleges jogsértés fennállását illetően releváns: ugyanis azt határozza meg, hogy milyen tartalmi kritériumokba ütközés jelenti a 62. Cikk (1) bekezdésébe foglalt versenyszabályok sérelmét.

4. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az EM. 62. Cikk (1) és (2) bekezdése közvetlen hatályának hiányából nem következik, hogy a 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott EK-Szerződésbeli jogi kritériumok más összefüggésben ne lennének figyelembe veendőek a magyar jogalkalmazó hatóságok számára. A Vs. alapelvi 1. Cikke szerint ugyanis egyrészt a 62. Cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt elvek alapján kell rendezni az EM. alkalmazási körébe tartozó ügyeket, amelyekkel magyar részről a GVH foglalkozik. Másrészt az alapelvi 1. Cikk negyedik bekezdése azt mondja ki, hogy mindkét fél hatósága a saját anyagi jogával összhangban rendezi ezeket az ügyeket.

Az EM. hatálya alá tartozó, a GVH eljárásába került ügyek így sajátos kettős szabályozás alatt állnak: elbírálsukat az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott EK-Szerződés szerinti jogi kritériumok alapján kell megtenni, ugyanakkor mindkét fél saját anyagi jogával való összhangot is meg kell teremteni. Mivel az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében meghatározott követelményt a Vs. 1. Cikkének első két bekezdése a magyar versenyhatóságra telepíti, a Vs.-nek a saját anyagi jog alkalmazásáról szóló rendelkezése nem eredményezi azt — a kormányzati véleményben kifejtettekkel ellentétben —, hogy a GVH egyedül a magyar versenytörvényt alkalmazva rendezheti a hatáskörébe tartozó ügyeket. Vagyis a magyar versenyjog szabályai mellett a GVH számára irányadóak a vonatkozó közösségi jogi kritériumok is. [Ezt a kettős szabályozást igazolja az EK Bizottság értékelése is, amikor a társulási egyezmények alkalmazásához a felek versenyhatóságának saját jogát csak mint fő eszközt (main instrument) emeli ki, és azt nem az alkalmazandó anyagi szabályok teljes vagy egyedüli forrásaként határozza meg, XXIVth Report on Competition Policy, COM(95) 142 final, 402. pont, 284. oldal.]

5. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott EK-Szerződésbeli jogi kritériumok figyelembevételének kötelezettsége mindezek alapján azt jelenti, hogy a GVH-nak a EM. hatálya alá tartozó ügyekben az EK-Szerződés 85. és 86. Cikkének alkalmazásából eredő kritériumokat, — mint a magyar versenytörvény anyagi jogi rendelkezéseinek alkalmazásában érvényesítendő értelmezési szempontokat — irányadónak kell tekinteni. Amennyiben tehát a magyar joganyagi szabályainak alkalmazása során nem teremthető meg a GVH értelmezési tevékenységével az ügyeknek az irányadó közösségi jogi kritériumok szerinti elbírálása, bekövetkezik az EM. 62. Cikkének megsértése. Ennek következtében pedig már csak a diplomáciai szintű konzultációhoz, végső soron pedig a kereskedelempolitikai tartalmú szankciós intézkedések alkalmazásához lehet folyamodni.

Jóllehet a GVH nem az EM. 62. Cikke (1) és (2) bekezdését alkalmazza e rendelkezések közvetlen hatályának hiánya miatt, hanem a magyar versenytörvény — tilalmakat és jogkövetkezményeket is tartalmazó — anyagi jogi rendelkezéseit, ezek alkalmazandó tartalmát azonban akként kell meghatározni, hogy a hazai joggyakorlatban megfelelően érvényesüljenek a vonatkozó közösségi jogi kritériumok. Így az illető közösségi jogi kritériumok közvetetten meghatározzák a GVH eljárása alá vont vállalkozásokkal (magánjogi jogalanyokkal) szemben hozott versenyhatósági határozatok tartalmát.

A fentiekben kifejtetteket összegezve az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy — az EM. 62. Cikk (1) és (2) bekezdése közvetlen hatályának hiányától függetlenül — a (2) bekezdésben hivatkozott közösségi jogi kritériumokat a Vs. alapján — a Vs. támadott rendelkezései miatt — a GVH köteles a konkrét ügyek elbírálása során figyelembe venni. Az Alkotmánybíróság az ezzel ellentétes értelmezésre nem lát lehetőséget. Az alkotmányossági elemzést illetően ehhez képest csak másodlagos szempont az, hogy az illető közösségi jogi kritériumok a GVH eljárásának pusztán értelmezési iránymutatásai.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a közvetlen alkalmazás kérdését illetően az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott közösségi jogi kritériumok forrását és e kritériumoknak a magyar versenyhatóság jogalkalmazó tevékenységében való megjelenési módját vizsgálata. Az EM. hatálya alá tartozó ügyeket a 62. Cikk (2) bekezdése értelmében az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó Szerződés 85., 86. és 92. Cikkében foglalt szabályok alkalmazásából eredő kritériumok szerint kell elbírálni. Az itt szükséges vizsgálat az EK-Szerződés 85. és 86. Cikkeire korlátozódik.

A 85. Cikk rendelkezései a vállalkozások közötti megállapodásokat, egyeztetett gyakorlatot, a vállalkozások szövetségeinek döntését tilalmazzák, amennyiben ezek érinthetik a tagállamok közötti kereskedelmet és céljuk vagy következményük a verseny kizárása, korlátozása vagy torzítása. A 85. Cikk harmadik bekezdése a mentesítések alapjait határozza meg, az ehhez kapcsolódó közösségi rendeletek pedig az ún. csoportmentesítési szabályokat tartalmazzák. A 86. Cikk szerint tilalmazott, hogy egy vagy több vállalkozás visszaéljen piaci helyzetével, amennyiben ez érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet.

A 85. és 86. Cikk egyes elemeinek jelentését és tartalmát a joggyakorlat határozza meg: így például a „vállalkozás” műszó jelentését, a „megállapodás” vagy „egyeztetett gyakorlat” fogalmak tartalmát, a verseny torzításának vagy korlátozásának megállapíthatóságát, a releváns piac értékelésének szempontjait, a tagállamok közötti kereskedelem potenciális érintettségének fennállását, a piaci dominancia vagy a visszaélés mibenlétét. A versenykorlátozás

tilalmának körében a 85. és 86. Cikk gyakorlatában kialakult és folyamatosan alakuló alkalmazási kritériumok jelentik magát a voltaképpeni közösségi versenyjogot. A vonatkozó alkalmazási kritériumok foglalják magukba a közösségi versenyjog tartalmi teljességét a joggyakorlat fejleményeivel, valamint a 85. Cikkhez kapcsolódó csoportmentesítési rendeletek szabályaival és ezek alkalmazási tapasztalataival együtt. A 85. és 86. Cikk „alkalmazásából eredő kritériumok” tehát a közösségi jog tartalmi teljességére utalnak, lényegileg a vonatkozó közösségi versenyjogi normák összességével azonosíthatók.

2. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közvetlen alkalmazás problémája minderre tekintettel azért merül fel, mert a 85. és 86. Cikk alkalmazásából eredő kritériumokat az EM. 62. Cikk (2) bekezdéséből és a Vs.-ből következően a magyar jogalkalmazó versenyhatóságnak figyelembe kell vennie. Az EM. 62. Cikk (2) bekezdése viszont nem tartalmazza ezeket a kritériumokat, hanem csak utal azokra, ahogyan azok a Közösség jogában léteznek és alakulnak. A Vs. szerint ugyanakkor e jogi kritériumokat — a 85. és 86. Cikk mindenkor közösségi jogi alkalmazási gyakorlatának megfelelően — magyar részről az ügyek elbírálásakor — a hazai anyagi jogi szabályok alkalmazása során — a GVH-nak kötelessége érvényesíteni. Ez tehát azt jelenti, hogy az illető közösségi jogi kritériumok, amint megjelennek a Közösség versenyhatóságának vagy bíróságának határozataiban, illetőleg a Közösség rendeleteiben, a 62. Cikk (2) bekezdése és a Vs. 1. Cikke alapján figyelembe veendő és alkalmazandók a magyar jogalkalmazó versenyhatóság által is.

3. Rámutat az Alkotmánybíróság arra, hogy a közvetlen alkalmazási mechanizmus sajátos jellegzetessége a Közösség jogrendszere és az EU-tagállamok kapcsolatának. Az EM. 62. Cikk (2) bekezdés és a Vs. 1. Cikk együtteséből következő helyzetet azonban az alkotmányossági vizsgálat során arra tekintettel kell megítélni, hogy a Magyar Köztársaság nem tagállama jelenleg az Európai Uniónak.

Az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott közösségi jogi kritériumok megjelenése a magyarországi jogalkalmazásban nem illeszthető a nemzetközi szerződések érvényesülésének rendjébe. Alapvetően azért, mert a vonatkozó kritériumok utalásként jelennek meg. Az utalás pedig a nemzetközi jog egyik alanyának belső jogszabályaira és belső fórumainak (EK Bizottság, EK Elsőfokú Bíróság, EK Bíróság), joggyakorlatára történik. A hivatkozott közösségi jogi kritériumok tehát a nemzetközi szerződések belső érvényesüléséhez a magyar jog szerint szükséges megerősítés és inkorporáció vagy transzformáció, illetőleg hazai jogszabályban történt kihirdetés nélkül igényelnek alkalmazást a GVH eljárásában. Már itt rámutat az Alkotmánybíróság arra, hogy az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének második fordulata éppen erre az utaló szabályozásra tekintettel nem teremti meg a kifogásolt rendelkezések alkotmányos alapját.

4. Utal az Alkotmánybíróság továbbá arra is, hogy a nemzetközi magánjog kollíziós normáira sem alapozható, hogy a hivatkozott közösségi jogi kritériumokat a magyar jogalkalmazó hatóságok közvetlenül alkalmazzák. A versenyellenes megállapodások, gyakorlatok és döntések tilalma, illetőleg a domináns piaci helyzettel való visszaélés tilalma ugyanis olyan jogterületeket jelentenek, amelyekben közjogi természetű tiltó rendelkezések szerepelnek és maga a jogalkalmazás is közjogi jogviszonyok keletkezésével jár. E területeken az állam versenyhatósága érvényesíti a jogszabályi tilalmakat a vállalkozásokkal szemben, a jogsértések következményeként pedig represszív szankciókat szab ki. Egy másik juriszdikció közjogi jogviszonyokra vonatkozó (szabálysértési, igazgatási-rendészeti és versenykorlátozás-tilalmi) szabályainak közvetlen alkalmazása pedig nem tartozik a nemzetközi magánjog kollíziós szabályrendszerébe, mert az alapul fekvő jogviszonyok nem magánjogi jogviszonyok, így a kollíziós jognak nem is tárgyai. Mászt jelent az, hogy a nemzetközi magánjogi tényállások elbírálásában az irányadó külföldi jog bizonyos közjogi természetű szabályainak figyelembevételére is sor kerülhet, ilyenkor ugyanis nem valamely közjogi jogviszony elbírálása történik a magyar fórum által külföldi közjogi szabályok alapján és azok alkalmazásával. Más tehát a nemzetközi magánjogi jogviszony, még ha arra nézve *cogens* norma is vonatkozik, és más a szuverenitást érintő közjogi jogviszony, amellyel kapcsolatban a külföldi jognak való alávetettséghez alkotmányi felhatalmazás kell.

5. Az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének érvényesülési módja továbbá nem sorolható be az Alkotmány 7. § (1) bekezdése szerinti absztrakt és generális transzformáció kategóriájába sem, mivel a közösségi jog vonatkozó kritériumai tartalmilag nem azonosíthatók semmilyen vonatkozásban a nemzetközi jog általánosan elismert szabályaival, sem pedig a nemzetközi *ius cogens* normáival [lásd az 53/1993. (X. 13.) AB határozatot, ABH 1993. 323.]

V.

1. Az eddigiekben megállapítottak szerint a hazai jogalkalmazó hatóságokra az EM. 62. Cikk (2) bekezdéséből az a követelmény hármlik, hogy az ügyeket az irányadó magyar anyagi jogi szabályok és a vonatkozó közösségi jogi kritériumok alapján kell elbírálnia. Ezek a közösségi jogi kritériumok, mint a magyar versenytörvény anyagi jogi rendelkezéseinek értelmezését befolyásoló normák érvényesülnek. A vonatkozó alkalmazási kritériumok forrásai pedig: az EK Bizottság versenyhatósági határozatai és az EK Elsőfokú Bíróság, továbbá az EK Bíróság ítéletei, valamint a Közösség rendeleteiben megjelenő csoportmentesítési szabályok. A Közösség saját belső jogának és joggyakorlatának közjogi természetű normái alkotják tehát az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott alkalmazási kritériumokat.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében vállalt kötelezettség nem korlátozódik az Egyezmény aláírásakor a Közösség jogában már meglévő alkalmazási kritériumokra. Sem maga az EM., sem a Vs. nem tartalmaz ilyen irányú rendelkezést. Ebből következik, hogy a Közösség szerveinek az Egyezmény aláírását követően megjelenő joggyakorlata és normatívái is részét képezik a hivatkozott közösségi jogi alkalmazási kritériumoknak. Ez pedig azzal jár, hogy a magyar jogalkalmazásban nemcsak a Közösség jogában már érvényesülő, meghatározott „alkalmazási kritériumai” jelennek meg, hanem azok a közösségi jogi normák, elvek, kritériumok is, amelyek az Egyezmény aláírását követően alakulnak ki a közösségi jogban, és pedig az Európai Bizottság mint versenyhatóság határozataiban, továbbá a Közösség bíróságainak ítéleteiben, illetőleg a Közösség rendeleteiben. Sőt az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében felhívott „alkalmazási kritériumok” alatt a joggyakorlat fejleményei mellett a Közösség ún. másodlagos jogalkotása körébe tartozó csoportmentesítési rendeleteket is érteni kell. Ezt támasztja alá a Vs., amely a 62. Cikk érvényesülése körében a közösségi jogi csoportmentességi rendeletek elveinek teljes körű alkalmazását is előírja.

2. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a Közösség belső jogának hivatkozott kritériumai a hazai jogalkalmazás szempontjából külföldi jognak minősülnek, minthogy a Magyar Köztársaság nem tagállama az Európai Uniónak. Az alapulfekvő közjogi-hatósági jogviszonyok, amelyekben a közösségi jogi kritériumok szerinti elbírálás kötelezettsége áll fenn, az állami szuverenitással közvetlen kapcsolatban állnak: a versenykorlátozás tilalmának joga — hasonlóan a büntetőjoghoz vagy a szabálysértési joghoz — tartalmánál és érvényesítésénél fogva az állami főhatalom kizárólagos joghatósága alá tartozik. E jogterület szabályainak az objektív territorialitás elvén való túlterjeszkedése nem elismert a nemzetközi jogban sem. De nem minősíthetők e rendelkezések a nemzetközi jog általánosan elismert szabályainak sem, így nem esnek az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének első fordulata alá.

A territorialitáshoz kötődő állami főhatalom kizárólagossága pedig azt is jelenti, hogy az állam nemzetközi kapcsolataiban a főhatalmi jogosítványairól rendelkezhet. A szuverenitás korlátozása természetszerű velejárója annak, hogy az állam nemzetközi kapcsolatokban szerepel, nemzetközi kötelezettségeket vállal. Azonban a nemzetközi kapcsolatok alakítására is vonatkozik az, hogy az Országgyűlés — és értelemszerűen az állam más szervei — hatalma nem korlátlan hatalom. Ahogy erre az Alkotmánybíróság korábban már rámutatott, a hatalom gyakorlásának feltételeit az Alkotmány rendelkezései meghatározzák [2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993. 33., 36.]. Ezért — a kormányzati álláspontokban kifejtettekkel ellentétben — kifejezett alkotmányi felhatalmazás nélkül az Országgyűlés alkotmányosan nem jogosult az állami főhatalom kizárólagos joghatósága alá tartozó jogterületen a

territorialitás elvén nemzetközi szerződésben túlterjeszkedni. E tekintetben az alkotmányosság szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a túlterjeszkedés egy viszonylag szűk, szigorúan körülhatárolt tárgykörre, az ún. versenykorlátozások jogára vonatkozik. Az alkotmányosság követelménye azt jelenti, hogy a jogrendszer egészének és minden részterületének összhangban kell lennie az Alkotmánnyal.

Az Alkotmánybíróság a korábbiakban arról is döntött, hogy alkotmányossági útra — és az Alkotmánybíróság hatáskörébe — tartozik a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabály megalkotásához vezető eljárás vizsgálata, ideértve a nemzetközi kötelezettségvállalás hatásköri, felhatalmazottsági és eljárási kérdéseinek a vizsgálatát is. A vizsgálat eredménye pedig alapot adhat a kihirdető törvény alkotmányellenességének megállapítására [4/1997. (I. 22.) AB határozat, ABH 1997. 42., valamint hasonló értelemben az EK Bíróságának ítélete: C—327/91 sz. ügy, (1994) ECR I—3641, 3678].

Rámutat az Alkotmánybíróság arra, hogy az általánosan kötelező tartalmú nemzetközi szerződést belső jogforrásban — általános szabályként — ki kell hirdetni, hogy a szerződésbe foglalt jogi norma a magyar jogalanyok felé is érvényesüljön. Az indítványban felhozott alkotmányossági probléma azonban éppen az, hogy az EM. 62. Cikk (2) bekezdése pusztán utal a közösségi jogi kritériumokra anélkül, hogy az illető kritériumok nemzetközi szerződésben, illetőleg a kihirdető hazai jogforrásban megjelenjenek.

3. Az Alkotmány 2. § (2) bekezdése szerint: a Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja. A képviselői hatalomgyakorlást megtestesítő Országgyűlés által gyakorolt államhatalom azonban nem korlátlan hatalom, a parlament csak az Alkotmány keretei között tevékenykedhet, hatalmának korlátait az Alkotmány rendelkezései meghatározzák [2/1993 (I. 22.) AB határozat, ABH 1993. 33., 36]. Ez a tétel természetesen az államhatalom gyakorlására hivatott más szervek vonatkozásában is értelemszerűen irányadó.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint: a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A demokratikus jogállam alkotmányi követelményei meghatározzák az Országgyűlés és a Kormány tevékenységének, általában véve a közhatalom gyakorlásának kereteit és korlátait. A népszuverenitáson alapuló demokratikus jogállam egyik követelménye, összefüggésben az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében deklarált népszuverenitás elvével, hogy közhatalom kizárólag demokratikus legitimitáció alapján gyakorolható. A közhatalom-gyakorlás körébe tartozik — egyebek mellett — a jogalkotás és jogérvényesítés intézményi, eljárási és tartalmi jellemzőinek a meghatározása is. A közhatalom gyakorlásának demokratikus legitimitációja egyaránt alkotmányi követelmény a belső és külső, vagyis a nemzetközi kapcsolatok meghatározására irá-

nyuló, illetőleg nemzetközi kötelezettségvállalást eredményező közhatalmi aktusokat illetően.

Az Alkotmány szerint a népszuverenitáson és a demokratikus jogállamiságon alapuló demokratikus legitimitáció szempontja a Magyar Köztársaságban alkalmazandó jogi normákat illetően azt a követelményt állítja fel, hogy azok megalkotása a közhatalom végső forrására visszavezethető legyen. Az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdései alapján tehát általánosan irányadó követelmény, hogy a hazai jogalkalmazásban a hazai jogalanyokkal szemben érvényesíthető minden közjogi jogi norma a népszuverenitásra visszavezethető, demokratikus legitimitáción alapuljon.

Mivel az EM. 62. Cikk (2) bekezdése és a Vs. együttesének következtében a magyar jogalkalmazó hatóságoknak meghatározott ügyek elbírálásában — a belső anyagi jogi szabályok mellett — figyelembe kell vennie a közösségi jog bizonyos tartalmi-értelmezési kritériumait, és mivel ezek a kritériumok a Közösség intézményeinek jogalkotásában és joggyakorlatában képződő jogi normák, a magyar állami közhatalom végső forrására nem vezethetők vissza. A Közösség ugyanis egy önálló és a Magyar Köztársaságtól elkülönülő közhatalmi rendszer, saját autonóm jogrenddel és nemzetközi jogi jogalanyisággal.

4. Azok a közjogi normák, amelyek egy másik közhatalmi rendszer — ebben az esetben a Közösség — saját belső jogát alkotják, és amelyek megalkotására a Magyar Köztársaságnak semmilyen befolyása nincs, mert Magyarország nem tagállama az Európai Uniónak, az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdése alapján — a szuverenitás sérelme nélkül — nem jelenhetnek meg alkalmazási kötelezettséggel a magyar jogalkalmazó szervek gyakorlatában. Ehhez ugyanis külön alkotmányi felhatalmazás volna szükséges. Az Alkotmánybíróság a kormányzati álláspontokkal szemben a jelen indítvány elbírálása során éppen ezt a körülményt emeli ki és hangsúlyozza. Teljesen más egy nemzetközi szerződésben történt konkrét és pontos állami kötelezettségvállalás, és megint más egy másik közhatalmi rendszernek történő alávetése bizonyos jogterületnek, még ha az szűk körű és szigorúan körülhatárolt tárgykörre vonatkozik is. Ebből adódóan sérti az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdését, hogy az EM. 62. Cikk (2) bekezdés és a Vs. 1. Cikk együttesének következtében a magyar versenyhatóságnak meghatározott ügyeket az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében csak felhívott közösségi jogi kritériumok közvetlen alkalmazásával kell elbírálni, a belső anyagi jogi szabályok mellett.

Az Alkotmány 2. § (2) bekezdése értelmében a népszuverenitás letéteményese az Országgyűlés: a hatalom gyakorlásának általánosan érvényesülő formája a parlament általi hatalomgyakorlás. Az Alkotmánybíróság — különösen a külügyminiszteri véleményben kifejtettekkel kapcsolatban — hangsúlyozza, hogy az Országgyűlés nemzetközi szerződések elfogadásával, illetőleg kihirdetésével sem sértheti meg az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdését. Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés a) pontja szerint az Ország-

gyűlés kompetenciájába tartozik az Alkotmány megalkotása, valamint módosítása. Az Országgyűlés erre vonatkozóan is csak alkotmányosan, az alkotmánymódosításra irányadó eljárási és határozathozatali követelmények betartásával, alkotmánymódosításra irányuló közvetlen és kifejezett alkotmányozó hatalmi rendelkezés alapján járhat el, ahogy ezt az Alkotmánybíróság az 1260/B/1997. AB határozatában kifejtette (ABK 1998. február, 82.).

Egy nemzetközi szerződés megkötésével, illetőleg kihirdetésével az Országgyűlés nem tehet burkolt alkotmánymódosítást. Az Alkotmány rendelkezései abban a vonatkozásban is korlátozzák a közhatalom gyakorlásában eljáró szerveket, hogy nem adható felhatalmazás „kormányközi nemzetközi megállapodás” vagy „államközi szerződés” megkötésére, illetőleg nem érvényesülhet a magyar jogban olyan nemzetközi kötelezettségvállalás, amelynek tartalma következtében az Alkotmány sérelme bekövetkezne.

5. Az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdéséből származó követelmények a közhatalom gyakorlásában eljáró minden szervre, így a Kormányra is, közvetlenül is irányadóak. Az EM. 62. Cikk (3) bekezdése alapján a Társulási Tanács határozattal megállapította az (1) és (2) bekezdés végrehajtásához szükséges szabályokat. A határozat elfogadása 1996 novemberében történt meg, a végrehajtási szabályozás kihirdetését a Vs. tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Vs. 1. Cikkének első és második bekezdése eredményezte azt, hogy az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott közösségi jogi kritériumokat a versenyhatóságoknak, így magyar részről a GVH-nak az általa elbírált ügyekben figyelembe kell venni. Maga az EM. a 62. Cikk (2) bekezdésébe foglalt kötelezettség végrehajtásának rendjét nem határozta meg. A Társulási Tanács határozatának előkészítésében és elfogadásában magyar részről a Kormány szerepelt, kihirdetése kormányrendeletben történt.

Az Alkotmánybíróság a Vs. vonatkozásában külön is vizsgálta a demokratikus legitimitáció alkotmányi követelményeinek teljesülését, tekintettel arra, hogy a vonatkozó közösségi jogi kritériumokat a Vs. rendelte a magyar versenyhatóságok által figyelembe venni és a Vs. teremtette meg ezáltal a hivatkozott kritériumok közvetlen alkalmazási mechanizmusát.

Az Alkotmánybíróság e vizsgálat körében megállapítja: az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésének sérelmét jelenti a Vs. alapelvi 1. Cikkének első és második bekezdése, mert az EM. hatálya alá tartozó ügyeket, amelyeket az EM. 62. Cikk (1) és (2) bekezdése alapján kell rendezni, magyar részről a GVH eljárása alá tartozónak határozza meg és ezáltal a GVH kötelezettségévé teszi az ügyek elbírálásában az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott közösségi jogi kritériumok közvetlen alkalmazását, a belső anyagi jogi normák alkalmazása mellett.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy azok a jogszabályi rendelkezések, amelyek a jövőben születő közösségi jogi kritériumoknak a közvetlen hazai érvényesülését

eredményezik, alkotmányellenesek, mert ezeknek a kritériumoknak forrása nem a magyar Alkotmány szerinti legitím közhatalom, illetőleg annak valamely intézménye. Mivel a Vs. támadott rendelkezései a hivatkozott közösségi jogi kritériumok között a jövőben képződő — közjogi elbírálását meghatározó — normák közvetlen alkalmazását is a magyar versenyhatóság kötelezettségévé teszik, a vizsgált rendelkezések ez okból alkotmányellenesek.

VI.

1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálat során az EM. 62. Cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint a Vs. alapelvi 1. Cikkét szorosan összefüggő szabályozási egységként értékelte. Ennek folytán az Alkotmánybíróság a Vs. egyes rendelkezéseinek az alkotmányellenességét állapította meg, tekintettel arra, hogy a Vs. 1. Cikke állapítja meg a hazai jogalkalmazó hatóságra az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott közösségi jogi kritériumok figyelembevételének kötelezettségét — a hazai belső anyagi jogi szabályok alkalmazása mellett —, éspedig a korábbiakban kifejtett közvetlen alkalmazási mechanizmusban. Ennek folytán az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatával összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapítja meg.

Önmagában az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében foglalt rendelkezésből a Vs. hiányában nem következik a szabályozás alkotmányellenessége. Az EM. 62. Cikk (2) bekezdése ugyanis önmagában nem telepíti a magyar jogalkalmazó hatóságra a közösségi jogi kritériumok szerinti elbírálás kötelezettségét. Ugyanakkor a Vs. alapelvi 1. Cikke sem lenne alkotmányos szempontból aggályos önmagában azért, mert a hazai jogalkalmazó hatóságot (GVH) nevesíti az egyezményes versenyszabályokat érvényesítő szervként, amennyiben a magyar jogalkalmazó hatóságnak az ügyek elbírálását nem a közösségi jogi kritériumok alapján kellene mérlegelnie az EM. 62. Cikk (2) bekezdés értelmében, a Közösség jogának ebbe a körbe tartozó normái közvetlen alkalmazásával.

2. Az Alkotmánybíróság 4/1997. (I. 22.) AB határozata értelmében, ha az Alkotmánybíróság a nemzetközi szerződés valamely rendelkezését alkotmányellenesnek találja, a kihirdető hazai jogszabály alkotmányellenességét állapítja meg. Az alkotmányellenességet megállapító határozatnak a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségvállalására nincs hatása. A jogalkotónak meg kell teremtenie a vállalt nemzetközi kötelezettség és a belső jog összhangját, ennek megtörténteig az Alkotmánybíróság a megsemmisítés időpontja tárgyában a határozathozatalt ésszerű határidőre felfüggeszti (ABH 1997. 41.).

Az Alkotmánybíróság 53/1993. (X. 13.) AB határozata (ABH 1993. 327.) szerint az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének második fordulata — a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangjának biztosítása —

minden „vállalt” nemzetközi kötelezettségre vonatkozik, így a nemzetközi jog általánosan elismert szabályaira és a nemzetközi szerződések tartalmára is. A vállalt nemzetközi kötelezettségek összhangját az egész belső joggal biztosítani kell, így mindenekelőtt az Alkotmány rendelkezéseivel is. Ennek megítélése során az Alkotmány 7. § érvényesüléséhez szükségszerűen be kell vonni a vizsgálatba azt, hogy a nemzetközi kötelezettségvállalás összhangban van-e az Alkotmánnyal.

Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az EK—magyar Társulási Tanács 2/96. számú határozatára, mint a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségvállalásának forrására nincs hatása annak, hogy az Alkotmánybíróság a Vs. részbeni alkotmányellenességét állapította meg. A Társulási Tanács határozatával elfogadott Vs. azonban a magyar belső jogban az Alkotmánybíróság határozatával érintett részében alkotmányellenes. Az Alkotmánnyal ellentétesnek talált nemzetközi kötelezettségvállalás pedig — a kihirdető hazai jogszabály alkotmányellenessége folytán — a belső jogban nem érvényesülhet és nem kerülhet alkalmazásra.

A nemzetközi jogi érvényességében érintetlen kötelezettségvállalás, vagyis a Társulási Tanács határozata, a Magyar Köztársaságot — mint a nemzetközi jog alanyát — a kihirdető jogszabályi rendelkezések alkotmányellenességének megállapítása után is kötelezi. A jogalkotó feladata az Alkotmány 7. § (1) bekezdése értelmében a belső jog és a nemzetközi kötelezettségvállalás összhangjának megteremtése.

3. A továbbiakban az Alkotmánybíróság azt is vizsgálta, hogy a Társulási Tanács határozatában szereplő kötelezettségvállalás fennmaradt nemzetközi jogi érvényessége milyen következményt hordoz az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének magyarországi érvényesülését illetően.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az EM. 62. Cikk (2) bekezdés alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítvány megalapozatlan. Tekintettel a Vs. 1. Cikk első és második bekezdése alkotmányellenességének megállapítására, tekintettel továbbá arra, hogy a korábbiakban kifejtettek szerint a nemzetközi kötelezettségvállalás önmagában nem vezet a vonatkozó közösségi jogi kritériumok közvetlen magyarországi alkalmazásához, az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének alkotmányellenessége nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság azonban az egyértelműség érdekében szükségesnek látta annak az alkotmányos követelménynek a megfogalmazását, amely a 62. Cikk (2) bekezdésében foglalt kötelezettségvállalás magyar jogrendszerben való érvényesülésének alapvető alkotmányos korlátját határozza meg, és amely szerint a magyar jogalkalmazó hatóságok közvetlenül nem alkalmazhatják az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott alkalmazási kritériumokat.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: önmagában az a körülmény, hogy egy nemzetközi megállapodás megfelelő transzformáció (inkorporáció) hiányában nem válik a bel-

ső jog részévé, nem feltétlenül jelenti minden esetben azt, hogy az illető megállapodás rendelkezéseit ne kellene a magyar jog alkalmazásában figyelembe venni. Az Alkotmány 7. § (1) bekezdése megköveteli a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját, ennek keretében pedig a nemzetközi szerződést kihirdető belső jogszabály olyan értelmezését, amely a szerződésnek a nemzetközi jogban elfogadott, élő értelmének megfelel. Az Alkotmány 7. § (1) bekezdése tehát a nemzetközi kötelezettségvállalások összhangját az egész belső joggal, így az Alkotmánnyal is biztosítani rendeli. Ugyanakkor az Alkotmány 7. § (1) bekezdése szerint a magyar jogrendszer elfogadja a nemzetközi jog általános szabályait és hasonló alkotmányi parancs vonatkozik a nemzetközi jus cogens normáinak érvényesítésére is. A nemzetközi jus cogens szabályok körén kívül eső nemzetközi szerződéses kötelezettségvállalások azonban az Alkotmánnyal ellentétes tartalmukban nem érvényesülhetnek.

A favor conventionis elv érvényesülése addig terjedhet, amíg a magyar jog nemzetközi szerződéssel konform értelmezése eredményeként az Alkotmány nem sérül. Ha a nemzetközi kötelezettségvállalás megfelelő értelmezése az Alkotmány 2. §-ának sérelmét idézi elő, az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében megkívánt összhang nem jön létre. Mivel a Vs. 1. Cikkének első és második bekezdése — a fentebb kifejtettek szerint — alkotmányellenes, vagyis a magyar jogrendszerben nem vehető figyelembe, azt az EM. 62. Cikk (2) bekezdésének értelmezésében és alkalmazásában sem lehet irányadónak tekinteni. Ez pedig azt jelenti, hogy a magyar jogalkalmazó hatóságok közvetlenül nem alkalmazhatják az EM. 62. Cikk (2) bekezdésében hivatkozott alkalmazási kritériumokat.

VII.

1. A Vs. 6. Cikke szerint a versenyhatóságok biztosítják a Közösség hatályos csoportmentességi rendeleteiben foglalt elvek teljes körű alkalmazását. A GVH tájékoztatást kap a Közösség bármely, csoportmentességek elfogadására, hatályon kívül helyezésére vagy módosítására irányuló eljárásról. Eszerint tehát a magyar versenyhatóságnak a Közösség csoportmentesítési rendeleteiben foglalt elveinek teljes körű alkalmazását biztosítania kell.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Közösség rendeleteiben foglalt „elvek” érvényesítése a közösségi jog meghatározott területének a magyar belföldi jogban való érvényesítését jelenti, minthogy az illető elvek tartalma a vonatkozó közösségi jogi rendeletek szabályainak és ezek gyakorlatának az összességéből állapítható meg. Végeredményben maguk az elvek is jogi normáknak tekinthetők.

A Közösség csoportmentességi rendeletei — amelyek elveinek alkalmazását a magyar versenyhatóságnak biztosítania kell — a versenykorlátozás tilalmának joganyagának részeként jelennek meg, közjogi természetű szabályok, amelyek a szuverenitással, a közhatalom gyakorlással köz-

vetlen kapcsolatban állnak. A vizsgált 6. Cikk előírása szerint a versenyhatóságok biztosítják az illető közösségi jogi elvek alkalmazását, vagyis a jogalkalmazó hatósághoz címzett ez a kötelezettség a közösségi jogi elvek közvetlen alkalmazandóságát jelenti. Ezt támasztja alá az is, hogy maga a 6. Cikk második mondata előírja a GVH tájékoztatását a mindenkori közösségi jogi állapotról, annak érdekében, hogy az EM. hatálya alá tartozó konkrét ügyek elbírálásában az éppen hatályos közösségi jogi norma ténylegesen alkalmazásra kerüljön.

A vizsgált 6. Cikk alapján tehát a GVH által alkalmazandó közösségi jogi elvek attól függetlenül irányadók a magyar jogalkalmazó hatóság számára, hogy azok a magyar jog részét képezik-e vagy sem, illetőleg azok pusztán létrejöttüknél fogva, minden további transzformáló vagy inkorporáló aktus nélkül is alkalmazásra kell, hogy kerüljenek. Az a rendelkezés viszont, amely a Közösség saját belső közjogi normáit a magyar jogrendszeren belül, a magyar állam és a fennhatósága alá tartozó jogalanyok közötti közjogi jogviszonyokban közvetlenül alkalmazandónak rendel — ahogy erre az Alkotmánybíróság a fentiekben rámutatott — sérti az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdését. A népszuverenitás elvéből és a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelmény, hogy a Magyar Köztársaságban közhatalom kizárólag demokratikus legitimitáció alapján gyakorolható. Ezért az Alkotmánybíróság a Vs. 6. Cikkét is alkotmányellenesnek találta.

2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesnek talált rendelkezések megsemmisítése tárgyában a határozathozatalt felfüggesztette. A meghatározott határidőt arra tekintettel állapította meg, hogy az Alkotmány 7. § (1) bekezdése szerint megkövetelt összhang megteremtésére a jogalkotónak megfelelő idő álljon rendelkezésére.

3. A határozat közzétételére vonatkozó rendelkezés az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Sólyom László s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Ádám Antal s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kilényi Géza s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Németh János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 483/B/1996/10.

Az Alkotmánybíróság 31/1998. (VI. 25.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítványok alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy

az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény 33. § (3) bekezdése,

a társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 3. számú mellékletének A) fejezet 2. pontja;

a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 49/B. § (5) bekezdés a) pontja, valamint az egyes adótörvények alkalmazásában a készpénzzel történő fizetés összeghatáráról szóló a 76/1998. (IV. 24.) Korm. rendelettel módosított 224/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet alkotmányellenes, és ezért e rendelkezéseket megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett, amelyekben az indítványozók kérték az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 33. § (3) bekezdésének, a társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tao tv.) 3. számú melléklete A) fejezet 2. pontjának, valamint a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja tv.) 49/B. § (5) bekezdésének a) pontja utólagos alkotmányossági vizsgálatát, és az álláspontjuk szerint alkotmányellenes rendelkezések megsemmisítését.

További indítványozók szerint alkotmányellenes a fenti adórendelkezések végrehajtása érdekében kiadott 224/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) egésze is, amelynek megsemmisítését is kérték az Alkotmánybíróságtól.

Az Alkotmánybíróság az említett indítványok alapján indult eljárásokat egyesítette, és a kérelmeket a jelen határozatával együttesen bírálta el.

II.

Az Áfa tv. 33. § (3) bekezdése szerint:

„Nem vonható le az előzetesen felszámított adó akkor sem, ha az adóalany az ellenértéket — ideértve a 17. § szerinti előleget is — egészben vagy részben készpénzben fizette ki, s az így kifizetett összeg túllépi a készpénzzel történő fizetés — külön jogszabályban meghatározott módon számított — összeghatárát.”

A Tao tv. 3. számú melléklet A) fejezete szerint:

„A 8. § (1) bekezdésének d) pontja alkalmazásában — kivéve, ha az a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint természetbeni juttatásnak minősül — nem számít a vállalkozási tevékenység érdekében felmerült költségnek, ráfordításnak különösen:

2. a számla/számlák (egyszerűsített számla/számlák, számlát helyettesítő okmány/okmányok) általános forgalmi adó nélküli értékének a 20 százaléka, ha a külön jogszabályban meghatározott módon számított értéket meghaladó kiadást igazoló számla/számlák szerint az ellenérték kifizetése készpénzben történt; nem kell ezt a rendelkezést alkalmazni akkor, ha a számla/számlák kibocsátója — az egyéni vállalkozót kivéve — magánszemély;”

Az Szja tv. 49/B. § (5) bekezdése úgy rendelkezik:

„A vállalkozói bevételt növeli: a) a számla/számlák (egyszerűsített számla/számlák, számlát helyettesítő okmány/okmányok) áfa nélküli értékének 20 százaléka, ha külön jogszabályban meghatározott módon számított értéket meghaladó kiadást igazoló számla/számlák szerint az ellenérték kifizetése készpénzben történt; nem kell ezt a rendelkezést alkalmazni akkor, ha a számla/számlák kibocsátója — az egyéni vállalkozót kivéve — magánszemély;”

A „külön jogszabály” a 224/1996. (XII. 26) Korm. rendelet, amelynek értelmében: 1. § Az Áfa tv. 33. § (3) bekezdése, a Tao tv. 3. számú melléklete 2. pontjának és az Szja tv. 49/B. § (5) bekezdése alkalmazása szempontjából „egy szerződésből eredő tartozás alatt — beleértve az előleget és a részletfizetést is — készpénzben összesen legfeljebb 1 000 000 Ft értendő, mely összeg általános forgalmi adó nélkül veendő figyelembe.”

„2. § Az 1. § alkalmazásában:

a) egy szerződésnek kell tekinteni az ugyanazon felek által kötött, azonos tárgyú szerződéseket, ha az egyes szerződésekből eredő fizetési kötelezettségek teljesítése között akár a szerződés szerint, akár ténylegesen nem telik el legalább tizenöt naptári nap;

b) készpénzfizetésnek minősül a pénzüsszeg közvetlen átadása, valamint — ha a fizetés következményeként egyik félnél sem történik bankszámla-jóváírás vagy -terhelés — a pénzüsszegnek beföldi postautalvánnyal a jogosult részére történő továbbítása és a postai küldemény utánvételezésével teljesített fizetés.

3. § Ez a rendelet 1996. december 30-án lép hatályba.”

Az adótörvények idézett módosításai 1997. június 30-án léptek hatályba, s rendelkezéseiket ezen időpontot követő kifizetésekre kell alkalmazni.

Az alkotmánybírósági eljárás folyamán, 1998. április 24-én a Kormány a 76/1998. (IV. 24.) Korm. rendeletével módosította a fenti rendelkezéseket. E szerint: „Az R. 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § Az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény 33. §-a (3) bekezdésében, a társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 3. számú melléklete A) fejezet 2. pontjában és a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 49/B. §-a (5) bekezdésében említett számított érték 1 200 000 forint, amely alatt

a) a számla, egyszerűsített számla, számlát helyettesítő okmány;

b) a 2. § a) pont szerinti esetben a számlák, egyszerűsített számlák, számlát helyettesítő okmányok (a továbbiakban: számlák) összeadott ellenértékének készpénzben kifizetett összegét kell érteni (ideértve azt az esetet is, ha az ellenérték részletekben kerül kiegyenlítésre), mely összeg általános forgalmi adó nélkül veendő figyelembe.”

„2. § Az R. 2. §-ának a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: (Az 1. § alkalmazásában):

a) naptári éven belül az ugyanazon felek közötti — az ugyanazon fél által kibocsátott — számlák készpénzben történő kifizetéseit a számított érték megállapításához össze kell adni, ha az egyes készpénzben történő kifizetések teljesítése között nem telik el legalább nyolc naptári nap.”

E rendelkezések a rendelet kihirdetését követő 15. napon léptek hatályba azzal, hogy rendelkezéseit „a hatálybalépését követő készpénzfizetésekre kell alkalmazni, ...”

A felsorolt adótörvények módosítását a jogalkotó a magas készpénzforgalommal indokolta. A rendelkezésekkel célul tűzte ki az Áfa törvényt módosító törvény indokolása szerint „a készpénzforgalom visszaszorítását, a bevételek láthatóvá tételét és a feketegazdaság visszaszorítását.”

Ehhez képest a jogalkotó a meghatározott összeghatár felett, nem készpénzzel kiegyenlített vállalkozói számlák esetére különböző adókedvezményeket állapít meg.

Az Áfa-tv. kedvezményt vehetik igénybe azok az adózók, akik kártyaleolvasó berendezést vásárolnak, (Áfa tv. 22. §,) ám csak akkor, ha egyidejűleg a bankkal szerződést is kötöttek a kártya kibocsátására és befogadására. A pénzügyminiszter kapott felhatalmazást a kedvezmény igénybevételének és visszavonásának feltételei szabályozására.

A pénzügyminiszter ennek a szabályozási kötelezettségének a számla, egyszerűsített számla és nyugta adóigazgatási azonosításáról, valamint a nyugta adását biztosító pénztárgép és taxaméter alkalmazásáról szóló 24/1995. (XI. 22.) PM rendelet módosításával tett eleget, amikor a 35/1996. (XII. 27.) PM rendelettel ebbe beiktatta „A kártyaleolvasó berendezések beszerzésének kedvezménye” cím alatt a 7/A. §-t.

III.

Az indítványozók szerint az Áfa tv., a Tao tv. és az Szja tv. érintett rendelkezései és a „külön jogszabály” azért alkotmányellenesek, mert szükségtelen állami beavatkozást jelentenek a vállalkozási és a szerződési autonómiába. A beavatkozást nem indokolják a pénzügyi kormányzat által kiemelt célok, a törvényi korlátozás a vállalkozók érdekeivel szemben, a tényleges üzleti helyzet figyelmen kívül hagyásával is, a gazdasági versenyszféra másik csoportja, a bankok érdekeit védi. Az indítványozók szerint mindez sérti az Alkotmány 9. §-át, a 70/A. §-át, a 70/I. §-át és az alkotmányos jogállapot (Alkotmány 2. §).

Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket mutat rá:

Noha a szerződéses szabadsághoz való jog szoros kapcsolatban áll az Alkotmány 9. §-ának (1) bekezdésében deklarált piacgazdasággal, nem tartozik az alapvető jogok körébe [13/1990. (VI. 18.) AB határozat (ABH 1990. 54., 55.), 15/1994. (III. 10.) AB határozat (ABH 1994. 414., 415.)]. Emiatt a törvényalkotó viszonylag sokrétűen korlátozhatja a felek szerződéses szabadságát: bizonyos típusú szerződésekre nézve meghatározott formát írhat elő, jogi korlátok közé szoríthatja a szerződés tartalmát, egyes szerződések érvényességét hatósági jóváhagyáshoz kötheti, más szerződések esetében olyan korlátozást állapíthat meg, amelynek figyelmen kívül hagyása joghátrányt von maga után, s végül meghatározott tartalmú szerződések megkötését meg is tilthatja.

Kétségtelen, hogy a sérelmezett törvényi rendelkezések — legalábbis indirekt módon — állami beavatkozást jelentenek az érintettek szerződéses szabadságába, ám önmagában ez a kifejtettek miatt nem teszi őket alkotmányellenessé. Éppen ezért az Alkotmánybíróság az indítványok alapján elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az adó mint jogintézmény alkotmányosan megengedett eszköz-e annak a gazdaságpolitikai célnak az elérésére, amelyre a sérelmezett rendelkezések felhasználtak.

IV.

A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény 5. §-ának (1) bekezdése szerint: „A törvény tiltja a joggal való visszaélést.” Ugyanezen § (2) bekezdése pedig kimondja: „Joggal való visszaélésnek minősül a jog gyakorlása, ha az a jog társadalmi rendeltetésével össze nem férő célra irányul, különösen ha a nemzetgazdaság megkárosítására, a személyek zaklatására, jogaik és törvényes érdekeik biztosítására vagy illetéktelen előnyök szerzésére vezetne.”

Az Alkotmánybíróság rámutat: a demokratikus jogállamokban — így hazánkban is — a joggal való visszaélés tilalmának érvénye nem szorítkozik egyetlen jogágra, hanem e tilalom — az egyes jogágak sajátosságaitól függő

formában — az egész jogrendszerben érvényre jut. A Magyar Köztársaságban az említett tilalomnak az egész jogrendszerre kiterjedő általános érvénye közvetlenül az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdéséből vezethető le.

A kifejtetteknek megfelelően érvényesül a joggal való visszaélés tilalma a közjogban is, ahol e tilalom egyaránt irányadó a jogalkotó szervek, a jogalkalmazó szervek, illetőleg az ügyfelek magatartására. Az Alkotmánybíróság — a hatáskörébe tartozó ügyek jellegének megfelelően — az eddigiek során elsősorban a jogalkotói hatalommal való visszaélést vizsgálta és e tárgykörben több precedens értékű döntést hozott. A testület ennek az ügynek az elbírálása kapcsán indokoltnak tartotta említett határozatainak áttekintését és elemzését.

Az 55/1993. (X. 15.) AB határozat pl. a jogalkotói hatalommal való visszaélésnek minősítette, hogy egy önkormányzati testület akként játszott ki a helyi adókra vonatkozó rendelet évközbéli módosításának tilalmát: korábbi adóügyi rendeletét év közben hatályon kívül helyezte, egyidejűleg azonban szigorúbb adótételt tartalmazó új rendeletet léptetett hatályba. Ez ugyan formai szempontból nem tekinthető módosításnak, ám eredményét tekintve épp úgy a törvényi tilalomba ütközik, mint a módosítás. (ABH 1993. 500., 501.)

Voltak azután olyan — precedens értékű — alkotmánybírósági döntések, amelyekben a testület nem mindig hivatkozott ugyan a jogalkotói hatalommal való visszaélésre, de egyértelműen megállapítható, hogy a megsemmisítő döntés valójában ezen alapult. Ilyen volt mindenekelőtt a 1531/B/1991. AB határozat. A hivatkozott döntés alapjául szolgáló tényállás szerint egy községi önkormányzat a belterületi földekre 100 Ft/négyzetméter tételű telekadót vetett ki. Noha ez az összeg nem haladta meg az akkor irányadó törvény szerinti maximális tételt, s így formailag nem állott fenn alkotmányellenesség, a határozat szerint „az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta azonban a két rendelkezés kizárólag formális, jogpozitivisták összevetését szélesebb körű, tényellenőrzéssel, valamint adóelméleti szakvéleménnyel alátámasztott törvényességi, illetőleg alkotmányossági vizsgálattal kiegészíteni.”

Ennek során az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg:

a) A szóban forgó községben egyetlen jogi személynek volt jelentős alapterületű, több mint 24 hektáros belterületi földje. A kirendelt igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő e terület forgalmi értékét 6 120 000 Ft-ban állapította meg. Eme terület után évi 24,5 millió forint — azaz a forgalmi érték négyszeresét kitevő összegű — adót kellett volna fizetni. Az ugyancsak kirendelt adóelméleti és adóigazgatási szakértő úgy nyilatkozott, hogy „ha adó címen olyan elvonást alkalmaz egy norma, amely az adóalany lehetetlenülését eredményezi, az már nem adó”. A szakértő ugyanis úgy ítélte meg, hogy „a tételes adó mértékénél súlyosan aránytalan, ha az adott vagyontárgy értékének 20%-át meghaladja az évi vagyoadó mértéke”.

b) Megállapítható volt, hogy a polgármesteri hivatal szerette volna megszerezni a jogi személy tulajdonában

álló belterületi földet, hogy azt lakásépítésre, illetőleg üdülőtérületenként és szabadidőközpontként hasznosítsa. (Ilyen módon való hasznosítás esetén az ingatlanforgalmi szakértő már 21 800 000 Ft-ban jelölte meg a terület forgalmi értékét.) Mivel a tulajdonos nem mutatott hajlandóságot a tulajdonjog átengedésére, az önkormányzati testület az adó jogintézményét eszközüül használta fel arra, hogy nagyobb nyomatókat adjon tulajdonszerzési szándékának. Miként a polgármester írta az Alkotmánybíróságnak: „...többször felkínáltuk az mgtsz-nek a teljes adótarozása elengedését annak fejében, hogy adja át tulajdonunkba a fenti területeket”. Ezt a célzatosságot támasztotta alá az is, hogy az önkormányzati rendelet 99%-os telekadó kedvezményt biztosított az érintett tulajdonosoknak, de a jogosultak körét úgy határozta meg, hogy a szóban forgó tulajdonos ne kerülhessen a kedvezményezettek közé.

Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy „...az önkormányzati rendelet (Ör.) sérelmezett szabályai olyan típusú gazdasági szabályozó eszközöket tartalmaznak, amelyek kifejezetten az indítványozó mgtsz gazdasági tevékenységének a közvetett — nem adóztatási funkciójú — befolyásolását szolgálják.” Emiatt az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálat alá vont rendelkezéseket alkotmányellenesnek minősítette. (ABH 1993. 707., 710.)

Figyelmet érdemel a 49/1995. (VI. 30.) AB határozat is. A tényállás szerint az egyik város képviselő-testülete rendeletében — túl általános és határozatlan fogalmakat használva — olyan széles körben írta elő a közterülethasználati engedély beszerzését, hogy ebbe a tömegesen előforduló „hétköznapi” cselekmények is beletartoztak. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság elvi jelentőséggel mutatott rá: „Az önkormányzati testületnek viszonylag széles körű mérlegelési jogköre van a tekintetben, hogy mely tevékenységi formákhoz írja elő közterület-használati engedély beszerzését. Ez a mérlegelési jogkör azonban nem korlátlan. A jogalkotói felhatalmazással való visszaélésnek minősül ugyanis, ha a rendelet a közterület megszozott, mindennapi, másokat nem korlátozó használatát — pl. a gyalogjárdán való végigsétálást, a parkban fénykép vagy videokép készítését, az önkormányzat által szervezett szemégyűjtés keretében a háztartási hulladéknak arra megszabott edényben vagy más módon való elhelyezését — is engedélybeszerzési kötelezettség körébe vonja. Az önkormányzati rendelet ... teljes jogbizonytalanságot teremt, s az állampolgárokat túlbuzgóságból vagy hibás értelmezésből eredő indokolatlan zaklatásnak teszi ki.” Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben is megsemmisítette a sérelmezett rendelkezéseket. (ABH 1995. 519.)

Az Alkotmánybíróság a jogalkotói hatalommal való visszaélés körében kialakult eddigi gyakorlatát nem ítélte olyan széles körűnek, amely elegendő alapul szolgálna a fogalom alkotmányos követelménybe foglalt egzakt meghatározására. Mindazonáltal az eddigi döntések is alapul szolgálnak annak az általános érvényű következtetésnek a levonására, hogy mivel a joggal való visszaélés tilalmának

forrása az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdése, alkotmányellenes az olyan rendelkezés is, amely amiatt ütközik az említett tilalomba, mert a jogalkotó valamely jogintézményt nem annak jogrendszeren belüli rendeltetése szerinti célra használt fel.

A jogintézmények célhoz kötött felhasználási lehetőségére — mint a jogalkotó hatalom egyik alkotmányos korlátjára — elvi élel mutatott rá az Alkotmánybíróság 24/1997. (IV. 25.) AB határozata. Ebben a testület arra hivatkozással semmisített meg egy, a megyei önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról, juttatásáról és költségterítéséről szóló rendeletet, mert az Alkotmánybíróság megítélése szerint „a tiszteletdíj, a juttatás és költségterítés egymástól eltérő törvényi rendeltetése nem engedi meg, hogy a képviselő-testület a juttatást — céljától eltérően — a tiszteletdíj kiegészítéseként, a költségterítést pedig — ugyancsak rendeltetésétől eltérően — a juttatás részleges megkettőzéseként szabályozza.” (ABH 1997. 474., 476.)

Kétségtelen, hogy a törvényhozónak még a jogintézmények céljának meghatározásában is összehasonlíthatatlanul szélesebb körű alkotmányos mozgástere van, mint egy helyi önkormányzatnak. Ám ez a mozgástér sem korlátlan, mivel a törvényalkotót is köti a jogalkotói hatalommal való visszaélés tilalma.

V.

A IV. pontban kifejtett elvi alapról kiindulva az Alkotmánybíróság az indítványok elbírálása során az adó jogintézményének tulajdonképpeni rendeltetéséből indult ki. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az adó elsődleges rendeltetése, hogy az adófizetés révén a természetes és jogi személyek az Alkotmány 70/I. §-a szerint jövedelmi és vagyoni viszonyaiknak megfelelően hozzájáruljanak a közterhekhez, azaz megteremtsék a pénzügyi fedezetet az állami szervek fenntartásához, illetőleg — az állami újraelosztás révén — a különböző közérdekű feladatok ellátásához. Emellett azonban az adó — bár másodlagosan, de egyáltalán nem elhanyagolhatóan — az állami gazdaságpolitikának is fontos eszköze, amelynek segítségével a törvényalkotó direkt vagy indirekt módon orientálni tudja a gazdasági élet szereplőit azáltal, hogy bizonyos dolgokat vagy tevékenységi fajtákat adókötelezettség alá von, illetőleg nem von, továbbá adókedvezményben részesít vagy nem részesít. Etekintetben a törvényalkotó „alkotmányos mozgástere” rendkívül széles, mint ahogyan arra az Alkotmánybíróság több határozata is utal. Így többek között a 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, amelyben elvi jelentőséggel mutatott rá, hogy „A mentességek és kedvezmények meghatározásánál a jogalkotót széles körű mérlegelési jog illeti meg. Ennek gyakorlása során tekintettel lehet bizonyos, az Alkotmányban is nevesített jogokra — pl. az egészséges környezethez vagy a szociális biztonsághoz való jogra — de ezen túlmenően érvényre juttathat az Alkotmányból közvetlenül le nem vezethető, esetenként rövid

távra irányadó gazdaságpolitikai, életszínvonal-politikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket. Ekként tehát, noha a jogalkotót a mentességek és kedvezmények megállapításánál is kötik az Alkotmányban meghatározott jogi korlátok, a jogalkotói mérlegelésnél nem a jogi, hanem az egyéb szempontok játsszák a meghatározó szerepet, s ebből eredően az esetleges helytelen, a társadalom érdekeivel ellentétes tartalmú mérlegelés is elsődlegesen politikai felelősséget von maga után.”

Az Alkotmánybíróság elsőként tehát azt vizsgálta, hogy az indítványokkal érintett adószabályok adókedvezményként értékelhetők-e, illetőleg a kedvezményekkel való összefüggésük kimutatható-e. Ez esetben kerülhet sor annak alkotmánybírósági ellenőrzésére, amelyről a már idézett alkotmánybírósági határozat utal, nevezetesen:

„A kifejtettekből következik, hogy a kedvezményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik: a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alkotmány valamely rendelkezésével, s az Alkotmánybíróság nem jogosult a jogalkotói mérlegelés célszerűségi — pl. gazdaságpolitikai — szempontú felülbírálatára.” (ABH 1992. 280., 281.)

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványokkal érintett adójogszabályi rendelkezések egyike sem adókedvezmény, illetőleg nem hozható összefüggésbe azokkal. A kifogásolt rendelkezések sokkal inkább adminisztratív jellegű korlátozásnak minősülnek.

Az Alkotmánybíróság tisztában van azzal, hogy a fejlett piacgazdasággal rendelkező országokban a gazdasági élet körében a készpénzfizetés visszaszorulóban van. A visszaszorítás elsődleges eszköze azonban túlnyomórészt nem adminisztratív korlátozások bevezetése, hanem a pénzügyi intézetek részéről olyan szerződési feltételek kialakítása, amelyek anyagilag érdekeltté teszik, mind az állampolgárokat, mind a vállalkozókat a készpénzkímélő fizetési módok alkalmazásában. Ennek természetesen megvannak a szükségszerű és elengedhetetlen infrastrukturális feltételei.

A törvényhozó hatalom dolga — és egyben politikai felelőssége — megítélni, hogy Magyarországon egyfelől adottak-e a feltételek a készpénzfizetés radikális visszaszorításához, ez nem okoz-e aránytalan hátrányt a gazdasági élet egyes szereplői számára, másfelől hogy ennek érdekében elengedhetetlen-e az adminisztratív korlátozás, nem célravezetőbb-e az anyagi ösztönzés mind az állam, mind a pénzügyi intézetek részéről. Ezt tehát — mint gazdaságpolitikai mérlegelés körébe tartozó kérdést — az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.

Az viszont alkotmányossági, s ennél fogva az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés, hogy amennyiben a törvényhozás a készpénzfizetés adminisztratív korlátozása mellett dönt, az adó jogintézménye „kvázi szankcióként” alkotmányosan felhasználható-e a korlátozás gazdasági kényszerrel való érvényre juttatására.

Ennek kapcsán mindenekelőtt a fogalmakat kell egyértelműen tisztázni. A szankció olyan joghátrány, amelyet valamely jogszabályi rendelkezés (vagy egyedi hatósági döntés) megszegése esetére helyez kilátásba a jogalkotó. A jelen esetben a szó klasszikus értelmében — éppen a jogellenesség hiánya miatt — szankcióról nem beszélhetünk, hiszen a sérelmezett törvényi rendelkezések nem tiltják kifejezetten az (egymillió-kétszázézer forintos) összeghatár feletti készpénzfizetést, csupán erre az esetre adóügyi joghátrányt helyeznek kilátásba. A joghátrányok adónemenként különbözőek.

Az Áfa tv. alkalmazási körében az adózó az összeghatár túllépése esetén nem jogosult az előzetesen felszámított adó levonására, amire egyébként a törvény értelmében — összhangban a jelenleg még nem kötelező érvényű, de a jogfejlődés irányát egyértelműen jelző 77/388 (EGK) számú hatodik irányelv 17. Cikkével — alanyi joga lenne.

A Tao tv. alkalmazási körében — a joghátrány abban nyilvánul meg, hogy az adózó az összeghatár feletti készpénzfizetésről szóló számla áfa nélküli értékének 20%-át nem jogosult a vállalkozási, bevételszerző tevékenység érdekében felmerült költségként, ráfordításként elszámolni, amire egyébként a törvény értelmében szintúgy alanyi joga lenne, hiszen a számla ellenértéke megfelel a törvény által bevétel érdekében felmerült költség fogalmának, csupán a kifizetés módja zárja ki az alanyi jog gyakorlását.

A jogalkotásnak ezt a módját az Alkotmánybíróság, már éppen a Tao tv. kapcsán meghozott korábbi döntésében alkotmányellenesnek minősítette. A 11/1998. (IV. 8.) AB határozatában rámutatott arra:

„Az Alkotmánybíróság az alaptörvénnyel teljes mértékben összhangban állónak tekinti azt a korlátozást, hogy a jogalkotó csak azt a költséget minősíti az adóalapot csökkentőnek, amely a vállalkozási, bevételszerző tevékenységgel összefüggésben áll.

Nem képezi vita tárgyát, hogy például a mobil telefon használata ilyennek minősül. A vállalkozói bevétel ugyanis nem csekély mértékben függhet attól, hogy nap közben minél hosszabb időn át — gépkocsiban töltött időt is ideértve — elérhető legyen üzletfelei számára.

A megsemmisített rendelkezés azonban teljes mértékben elszakadt a jogi szabályozás tulajdonképpeni céljától, s a szóban forgó költségnek a vállalkozási tevékenységhez való viszonya vizsgálata helyett egy formális szempontot: az egy számla vagy két számla vizsgálatát tette meg különbségtételi alappá.” (ABK 1998. április 199., 200.)

Az Szja tv. alkalmazási körében pedig a Tao tv. logikáját követve, a jogalkotó a vállalkozói bevételt rendeli növelni a számla/számlák áfa nélküli értékének 20%-ával, ha ezt a tételt az egyéni vállalkozó költségként elszámolta. Ennek során megemelni rendeli az adó alapját e törvény egyéb rendelkezése szerint bevételként nem értékelhető összeggel.

A sérelmezett rendelkezések nem adókedvezményt nyújtanak az adózó számára, nem is a törvényalkotó diszkrecionális jogkörébe tartozó adókedvezményt vonnak

meg, hanem jogellenesség nélkül alkalmazásra kerülő „kvázi szankcióként” olyan alanyi jogától fosztják meg az adóalanyt, amely egyébként a szóban forgó adónem jogi természetéből szükségképpen folyó jogként megilletné őt.

Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság különös nyomatékkal mutat rá: a 224/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet egy olyan diszfunkcionális elemet vitt be a szabályozási rendszerbe, amelynek ebben a formában semmiféle, alkotmányosan elfogadható indoka nincs. A hivatkozott rendelet 2. §-ának a) pontja ugyanis akként rendelkezett: „egy szerződésnek kell tekinteni az ugyanazon felek által kötött azonos tárgyú szerződéseket, ha az egyes szerződésekből eredő fizetési kötelezettségek teljesítése között akár a szerződés szerint, akár ténylegesen nem telik el legalább tizenöt naptári nap”. A hivatkozott rendelkezés nyilvánvaló célja annak megakadályozása, hogy egyes, a jogi szabályozással érintett személyek az egy szerződésnek formálisan több szerződésre való felbontásával játsszák ki az összeghatár-korlátozást. A jogalkotó azonban teljesen figyelmen kívül hagyta, hogy a „számlaösszevonás” ismertett jogintézménye a „véletlenek” nagy tömegét is joghátránnyal sújtja: nevezetesen azokat, akiknek nem áll szándékukban kijátszani az összeghatár-korlátozást, mindössze üzletmenetük sajátossága — a rövid időközökben történő rendszeres vásárlás — folytán kerülnek olyan helyzetbe, hogy bizonyos időtartam alatt akár 5000—10 000 forintos készpénzes vásárlásaik összevont összege óhatatlanul meghaladja az összeghatárt.

Noha az alkotmánybírói eljárás tartama alatt sor került a hivatkozott rendelkezés módosítására, sajnálatos módon a 76/1998. (IV. 24.) Korm. rendelet nem szüntette meg az ismertett alkotmányossági problémát, hanem inkább tetézte. A hatályos szöveg értelmében ugyanis „naptári éven belül az ugyanazon felek közötti — az ugyanazon fél által kibocsátott — számlák készpénzben történő kifizetéseit a számított érték megállapításához össze kell adni, ha az egyes készpénzben történő kifizetések között nem telik el legalább nyolc naptári nap.”

Hiába szállította le tehát a módosítás a számlaösszevonás határidejét tizenöt naptári napra, abból eredően, hogy egyidejűleg az idézett rendelkezésből még az „azonos tárgyú” szerződésekre történő utalás is kimaradt, a jogi szabályozás által tömeges mértékben előidézett joghátrányok száma tovább gyarapodott. Az idézett jogi szabályozás folytán ugyanis a minden nap nyitva tartó élelmiszerboltok naponkénti tej- vagy pékáru számláit épp úgy össze kell vonni, mint az országos hálózattal rendelkező benzinkút-üzemeltetők különböző kútjainál kiadott üzemanyag-számlákat, de összevonásra kerül pl. a kiskereskedő által a Metro áruházban vásárolt műszaki áruk számlája a Metro áruházlánc bármely egységénél nyolc napon belül vásárolt élelmiszerek vagy ruházati cikkek számlájával is. A kifejtettek folytán hiába egymillió kettőszázezer forintos a készpénzes vásárlás összeghatára, az ismertett működési mechanizmus folytán — a számlaösszevonás miatt — ténylegesen nem ez a korlátozás jut érvényre, hanem adott

esetben a néhány ezer forintos vásárlás is összeghatár felletinek minősül és joghátrányt von maga után.

Noha az államnak a piacgazdaság viszonyai között is megvan az a joga, hogy jogszabályok segítségével beavatkozzék a gazdasági folyamatokba, ez irányú joga nem korlátlan. Az semmiképpen sem tartozik bele, hogy a piacgazdaság tényleges viszonyait figyelmen kívül hagyva, a rosszhiszeműség vélelméből kiindulva, tetszése szerint szabályozza a gazdasági életet, tekintet nélkül arra, hogy a kelőn át nem gondolt szabályozás kiket és milyen mértékben sújt joghátránnyal.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az adó jogintézményének adminisztratív korlátozás megszegéséhez kapcsolódó „kvázi szankcióként” való alkalmazása a vizsgált három törvényben az adót olyan mértékben függetlenítette az Alkotmány 70/I. §-ától, hogy a sérelmezett rendelkezések nincsenek összhangban a jogalkotói felhatalmazással való visszaélésnek az alaptörvény 2. § (1) bekezdéséből levezethető, a demokratikus jogállamokban általánosan elfogadott tilalmával; s valójában a sérelmezett rendelkezések mindhárom adónem esetében ténylegesen meg nem szerzett jövedelem adóztatását jelentik.

Ezért az Alkotmánybíróság a sérelmezett törvényi rendelkezéseket a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette. Mivel a 76/1998. (IV. 24.) Korm. rendelettel módosított 224/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet létjogosultságát kizárólag a megsemmisített rendelkezések adták, a rendelet szükségképpen oszta azok jogi sorsát. Ezért az Alkotmánybíróság a jogbiztonság érdekében — külön alkotmányossági vizsgálat nélkül — az említett rendeleteket is megsemmisítette.

A megsemmisített rendelkezések a jelen határozatnak a Magyar Közlönyben történt kihirdetése napján vesztek hatályukat, de nem érintik a határozat kihirdetése előtt létrejött jogviszonyokat [Abtv. 43. § (2) bekezdése].

Az Alkotmánybíróság határozatának közzététele az Abtv. 41. §-a alapján történik.

Dr. Sólyom László s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Ádám Antal s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kilényi Géza s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Németh János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: 208/B/1997/4.

**Az Alkotmánybíróság
32/1998. (VI. 25.) AB
határozata**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alkotmány 70/E. §-ában meghatározott szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítást tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához.

Az Alkotmánybíróság az Sztv. 37/A. § (2) bekezdés *b)* pontja tárgyában folytatott eljárását 1998. november 1-jéig felfüggeszti.

Az Alkotmánybíróság az Sztv. 37/C. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az indítványozó azon az alapon kifogásolja az Sztv. 37/A. § (2) bekezdése *b)* pontját, hogy az ellentétben áll az Alkotmánynak a szociális biztonságra vonatkozó rendelkezéseivel. Az Sztv. 37/C. § (1) bekezdése tekintetében abban jelöli meg az alkotmányellenességet, hogy az ellentétes az Sztv. 93. § (1) bekezdésében foglalt előírásokkal és egyúttal sérti az Alkotmány munkához való jogra vonatkozó rendelkezését.

II.

Az Sztv. kapcsolódó rendelkezései a következők:

37/A. § (1) A települési önkormányzat rendszeres szociális segélyt állapít meg annak a személynek, aki

a) a 18. életévét betöltötte, de aktív korú és munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve vakok személyi járadékában részesül,

b) [Hatályon kívül helyezte: 1997. évi LXXXIV. törvény 13. § (2) bek. *aa)* pont. Hatálytalan: 1998. január 1-jétől.],

c) aktív korú nem foglalkoztatott, feltéve, hogy megélhetése más módon nem biztosított.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában akkor nem biztosított a megélhetése

a) az (1) bekezdés *a)* pontjában megjelölt személynek, ha havi jövedelme, valamint családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-át,

b) az (1) bekezdés *c)* pontjában megjelölt személynek, ha havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 70%-át, valamint családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-át,

és vagyona sem neki, sem családjának nincs.

(3) Az (1) bekezdés *c)* pontja alkalmazásában aktív korú nem foglalkoztatott személynek minősül az, aki a jövedelemplótló támogatás folyósításának időtartamát kimerítette, illetőleg igazolja, hogy a rendszeres szociális segély iránti kérelme benyújtását megelőző három évben az illetékes munkaügyi központtal legalább két év időtartamig együttműködött, és keresőtevékenységet nem folytat, ide nem értve az Sztv. 34. § (3) bekezdés *d)* pontja szerinti keresőtevékenységet.

37/C. § (1) Az önkormányzat rendelete a rendszeres szociális segély folyósításának feltételeként az aktív korú nem foglalkoztatott személy esetében előírhatja a családsegítő szolgálattal vagy a kijelölt szociális intézménnyel való együttműködési kötelezettséget. Együttműködésen az ellátásban részesülő személy szociális helyzetéhez és mentális állapotához igazodó programban történő részvétel kell érteni.

Az Sztv. 37/A. § (1) bekezdés *c)* pontja és (2) bekezdés *b)* pontja határozza meg az aktív korú nem foglalkoztatott számára nyújtott rendszeres szociális segélyre való jogsultsági feltételeket. Az Sztv. 37/D. §-a rendelkezik az ellátás összecszerúségéről.

37/D. § A rendszeres szociális segély havi összegének megállapítására a 36. § rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy az aktív korú nem foglalkoztatott személy esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 70%-a az irányadó.

36. § (1) A jövedelemplótló támogatás havi összegét úgy kell megállapítani, hogy az

a) a jövedelemmel nem rendelkező munkanélküli jogosult esetén érje el;

b) jövedelemmel rendelkező munkanélküli jogosult esetén az egyéb jövedelmekkel együtt érje el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-át.

93. § (1) A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevétele önkéntes, az ellátást igénylő kérelmére történik. Ha az ellátást igénylő cselekvőképtelen, a kérelmet törvényes képviselője terjeszti elő. A korlátozottan cselekvőképes személy kérelmét törvényes képviselőjének beleegyezésével terjesztheti elő. Ha közöttük a kérelem kérdésében vita van, arról a gyámhatóság dönt.

Az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése alapján: a Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

Az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdésének rendelkezései szerint: a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához.

III.

Az Alkotmánybíróság a határozatát az alábbiakkal indokolja.:

1. Az indítványozó azon az alapon kifogásolja az Sztv. 37/A. § (2) bekezdése *b*) pontját, hogy az ellentétben áll az Alkotmánynak a szociális biztonságra vonatkozó rendelkezéseivel, mivel a létminimum alatti összegben határozza meg a rendszeres szociális segélyre való jogosultság feltételeit, illetve a rendszeres szociális ellátás összegét.

Az Sztv. 37/A. § (2) bekezdésének *b*) pontja meghatározza azt a jövedelemhatárt, amely alatti jövedelem, illetve jövedelemnélküliség esetén az aktív korú nem foglalkoztatott rendszeres szociális segélyre jogosult. A rendszeres szociális járadék összegének meghatározását az Sztv. az önkormányzatokra bízva azzal, hogy annak legkisebb összege a jövedelemmel nem rendelkező aktív korú nem foglalkoztatott esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 70%-a, a jövedelemmel rendelkező személy esetében pedig annyi, amennyi a jövedelmet eddig az összeghatárig kiegészíti. Az önkormányzatoknak saját forrásból lehetőségük van ennél magasabb összegű rendszeres szociális segély megállapítására is.

Az Alkotmánybíróság több ízben foglalkozott az Alkotmány 70/E. §-ának értelmezésével. Ennek keretében fokozatosan bővítette azoknak a jellemzőknek és követelményeknek a meghatározását, amelyek az e szakaszban megállapított társadalombiztosításhoz, szociális ellátási rendszerhez és szociális biztonság alapjogához kapcsolódnak. Az Alkotmánybíróság a 32/1991. (VI. 6.) AB határozatában rámutatott arra, hogy az állam a 70/E. §-ban megfogalmazott kötelezettségének eleget tesz, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatások rendszerét. Ezen belül a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el társadalompolitikai céljait. Az államnak a polgárai szociális biztonsága tekintetében fennálló kötelezettségeit ugyanis az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében foglaltak általános jelleggel nevesítik. (ABH 1991. 163.)

Az alkotmányi feladatok megvalósításának, a szociális jogok érvényesítésének eszközei és mértéke tekintetében a jogalkotó viszonylag nagy szabadságot élvez. Az állam széles körű jogosítványokkal rendelkezik a szociális ellátásokon belüli változtatásokra, átcsoportosításokra és át-

alakításokra a gazdasági viszonyok függvényében. A változtatások joga azonban nem minden korlátozás nélkül illeti meg az államot, állapította meg az Alkotmánybíróság a 26/1993. (IV. 29.) AB határozatában. (ABH 1993. 196, 199, 200.)

Az Alkotmánybíróság a 43/1995. (VI. 30.) AB határozatában pedig félreérthetetlenül kinyilvánította: annak elbírálásánál, hogy a ténylegesen élvezett szolgáltatásokból mit és hogyan lehet alkotmányosan megvonni, a szociális jogok annyiban játszanak szerepet, hogy az elvonások folytán a szociális ellátás mértéke egészében nem csökkenhet a 70/E. § szerint megkövetelhető minimális szint alá. (ABH 1995. 192.)

Az Alkotmánybíróság e határozatában általános alkotmányi követelményként állapította meg, hogy az Alkotmány 70/E. §-ában meghatározott szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítást tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához. Eme alkotmányi feladatok megvalósítása során a jogalkotó viszonylag nagy szabadságot élvez és az egyes ellátások minimumösszegeit meghatározhatja más jövedelemfajták (öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege, minimálbér stb.) százalékában is.

Az Alkotmánybíróság azért függesztette fel az Sztv. 37/A. § (2) bekezdés *b*) pontja tárgyában folytatott eljárását, hogy a törvényalkotás előkészítésében közreműködő szervektől várt vizsgálati eredmények figyelembevételével dönthesse el: az aktív korú nem foglalkoztatott számára az Sztv. szerint járó rendszeres szociális segély minimális összege a szociális ellátások jelenlegi rendszerében az egyéb juttatásokkal együtt biztosítja-e — a rendelkező részben megfogalmazott alkotmányi követelménynek megfelelően — az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához elengedhetetlen megélhetési minimumot.

2. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy az Sztv. 37/C. § (1) bekezdésének és 93. § (1) bekezdésének rendelkezései nincsenek összhangban. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alkotmányellenesség megállapítására törvényi rendelkezések kollíziója miatt csak akkor kerülhet sor, ha az alkotmányos elvek vagy jogok valamelyike megsérül annak folytán, hogy a szabályozás ellentmondása jogszabályértelmezéssel nem oldható fel és ez anyagi alkotmányellenességhez vezet. [35/1991. (VI. 20.) AB hat., ABH 1991. 176—177.] Az indítványozó a mentálhigiénés programban való kötelező részvétel szabályát egyrészt azért kifogásolja, mert ez állítása szerint ellentétes az Sztv. 93. § (1) bekezdésében megállapított önkéntességgel, másrészt azért, mert a kötelező együttműködést előíró rendelkezés a munkához való alkotmányos jog sérelmét is jelenti.

Az Alkotmánybíróság a 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában kifejtette, hogy a munkához való jog alanyi jogi értelemben a munka (foglalkozás, vállalkozás) megválasztásának és gyakorlásának szabadságát jelenti. A munkához való jogtól mint alanyi jogtól meg kell különböztetni a

munkához való jogot mint szociális jogot, s különösen annak intézményi oldalát, az állam köteleességét megfelelő foglalkoztatáspolitikára, munkahelyteremtésre stb. (AB 1994. 120—121.)

A kifogásolt együttműködési kötelezettség célja a tartós munkanélküliségből eredő életvezetési nehézségek, illetve mentális problémák kezelése. A programok azt kívánják elősegíteni, hogy a rendszeres szociális segélyben részesülő személy esetében csökkenjen a tartós munkanélküliségből eredő kedvezőtlen hatás, illetve ezzel összefüggésben mentális okokból ne rosszabbodjon az egyén munkaerőpiaci helyzete. Amikor az állam, figyelemmel a foglalkoztatási igényekre is, az önkormányzatok számára lehetővé teszi, hogy a tartós munkanélküliek elhelyezkedését is segítő szolgáltatás igénybevételéhez kössék az ellátást, a munkához való jog szociális tartalmának megvalósítását is szolgálja. Az Sztv. által előírt keretek közötti együttműködési kötelezettség önkormányzatok részére adott szabályozási felhatalmazása tehát nem áll ellentétben az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdésének rendelkezésével. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben elutasította.

Dr. Sólyom László s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Ádám Antal s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kilényi Géza s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Németh János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 402/B/1997/5.

Az Alkotmánybíróság 33/1998. (VI. 25.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendelet egyes rendelkezései alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 15/1997. (V. 30.) Kr. számú rendelet 19. § (2) második francia bekezdésében foglalt „alaptalan” szövegrész alkotmányellenes, ezért azt a határozat közzétételének napjával megsemmisíti. A bekezdés egyéb részei alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 15/1997. (V. 30.) Kr. számú rendelet 19. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy:

„A Közgyűlés bármely tagjának javaslatára vita nélküli minősített többséggel hozott határozata alapján rendbírással sújthatja azt a tagját, aki

— az adott ülésen több mint két alkalommal engedély nélkül túllépte a részére biztosított időkeretet,

— a közgyűlési ülésen alaptalan, másokat sértő, illetve a testülethez méltatlan, nem illő kifejezést használ,

— a napirendtől ismételt figyelmeztetés ellenére el-
tér.”

2. Az indítványozók az Ör. idézett rendelkezésének második francia bekezdését alkotmányellenesnek tartják. Érvelésük szerint Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának hivatkozott rendelkezése ütközik a jogállamisággal, a többpárti demokráciával. E szabályozás — felfogásuk szerint — sérti az Alkotmány 59. § (1) bekezdésben meghatározott jó hírnévhez, a 61. § (1) bekezdésében meghatározott szabad véleménynyilvánításhoz fűződő alapvető emberi jogot, a 70/A. § (1) bekezdésében meghatározott tiltott különbségtételre előírt rendelkezéseket. Az indítványozók kétségesnek tartják továbbá, hogy a fenti szabályozás az Alkotmány 2. § (1)—(2) bekezdése, 3. § (2) bekezdése, 44. § (2) bekezdése rendelkezéseinek megfelelő-e.

II.

Az indítvány részben megalapozott.

1. „2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„3. § (2) A pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.”

2. Az indítványozók által megjelölt alkotmányi rendelkezések elemzésénél nem mellőzhető az önkormányzás jogának vizsgálata. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a 18/1993. (III. 19.) AB határozatában megállapította: „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a választópolgárok közösségének a helyi önkormányzashoz való alapvető joga az önkormányzati jogok anyajogát jelenti. A helyi önkormányzás joga — noha az Alkotmány nem az ún. alapvető jogok között szabályozza —, tartalmánál fogva az alapvető jogokhoz hasonló védelemben részesül.” (ABH 1993. 167.) Az Alkotmány a 44/A. § (1) bekezdés a) pontjában fogalmazza meg az önkormányzatnak azt a jogát, hogy az önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat. Az Alkotmány e rendelkezése alapján a helyi önkormányzatokat a kötelezően ellátandó feladatok körében is megilleti a feladat ellátásában az önálló igazgatás joga. „A törvényi szabályozás elegendő mozgásteret kell hogy biztosítson az önkormányzat számára ahhoz, hogy az önkormányzat az ilyen feladatok tekintetében is szabadon dönthessen a feladat ellátásának a módjáról.” [77/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995. 395.]

Nyilvánvaló, hogy az önkormányzat és annak képviselő-testülete csak akkor tud eleget tenni feladatainak, ha munkájában a testület tagjainak bizalmát, s támogatását élvezi. E feladatellátást közvetlenül érinti és befolyásolja a testületi ülések zavartalan, nyugodt légkörben történő lebonyolítása, amely szoros kapcsolatban áll az ülésvezetési és rendfenntartási teendők ellátásának eredményességével és hatékonyságával.

3. A képviselő-testületi ülés vezetése — az Ötv. 12. § (2) bekezdésének értelmében — a polgármester feladata.

Az ülésvezetési jogosultság magában foglalja a tanácskozás rendjének fenntartását is. Erre a jogosítványra már csak amiatt is szükség van, mivel a képviselő-testület áll a hatáskör-telepítés középpontjában. „Az önkormányzati feladat- és hatáskörök a képviselő-testületet illetik meg” [Ötv. 9. § (1) bek.], amely nemcsak jogot, de kötelességet, felelősséget is jelent. Alapvető érdek fűződik tehát ahhoz, hogy a képviselő-testület ezzel a törvényi felhatalmazással minden, alaptalanul zavaró körülmény nélkül élni tudjon. Az „alapvető érdek” lényege pedig az, hogy a képviselő-testület — különösen az Alkotmány 44/A. §-ában biztosított jogainak gyakorlásával — maga jeleníti meg adott településen az önkormányzatot. „...a helyi önkormányzás jogának alanya a közigazgatási, települési, illetve területi egység választópolgárainak közössége, amely az önkormányzás jogát a képviselő-testület útján vagy közvetlenül népszavazással gyakorolja”. [22/1993. (IV. 2.) AB határozat, ABH 1993, 183.]

A nyugodt, zavartalan és kiegyensúlyozott testületi működés tehát előfeltétele az önkormányzati feladatok meghatározásának és végrehajtásának. Gátja lehet ennek az olyan képviselői magatartás is, amely a testület tagjainak becsmérlését jelenti, jó hírnevét, emberi méltóságát közvetlenül érinti. Az önkormányzati jogokra, s egyben védendő értékekre tekintettel mindez a szabad véleménynyilvánítási jog korlátját is képezheti. A közösségek, így az önkormányzatok képviselő-testületeinek méltósága is alkotmányos korlátja lehet tehát a véleménynyilvánítás szabadságának. [30/1992. (V. 26.) AB határozat]

4. Az Alkotmánybíróság két korábbi határozata is figyelembe vette ezt az elvet akkor, amikor a „széksértés” intézményével összefüggésben fontos elvi következtetésekre jutott. [43/1992. (VII. 16.) AB határozat, 49/1992. (IX. 26.) AB határozat]. E határozatok is abból indultak ki, hogy az Ötv.-ben a képviselő-testület szervezet és működés meghatározását biztosító joga tartalmazhatja a rendbíróság kilátásba helyezését, illetve alkalmazását. Az Alkotmánybíróság a 43/1992. (VII. 16.) AB határozatában rámutatott arra, hogy az Alkotmány 44. § (1) bekezdése szerint „a választópolgárok a helyi önkormányzást az általuk választott képviselő-testület útján, illetőleg helyi népszavazással gyakorolják” és az Ötv. 5. §-a szerint „a választópolgárok az önkormányzati testületbe választott képviselőik útján, és a helyi népszavazáson való részvételükkel gyakorolják az önkormányzashoz való közösségi jogaikat”. (ABH 1992. 375.) Az önkormányzashoz való közösségi jogok közvetett gyakorlása a települési képviselők tevékenységében, a képviselő-testület munkájában jelenik meg. Az Ötv. 8. § (1) bekezdése arra hatalmazza fel a képviselő-testületet, hogy „működésének részletes szabályait a szervezeti és működési szabályzatában határozza meg”.

A „széksértés” intézményének szabályozása ebbe a tárgykörbe tartozik, mivel a képviselő-testület működésére vonatkozó rendelkezést tartalmaz. A települési képviselőnek a képviselő-testület munkájában való részvételét

korlátozó önkormányzati rendeleti előírás azonban a képviselő jogállását, jogai gyakorlását érinti.

A hivatkozott AB határozatok ugyanakkor — erre irányuló kifejezett indítvány hiányában — nem vizsgálták a széksértés (mint rendbírság) megállapításához alapul szolgáló SZMSZ-ekben meghatározott tényállásokat abból a szempontból, hogy azok — figyelemmel a szabad szólás- és véleménynyilvánítás jogára — alkotmányos követelményeket is kielégítő háttérrel adnak-e a rendbírság, mint az ülés rendjének biztosítására szolgáló rendfenntartási eszköz alkalmazásához.

III.

Indítványozók a véleménynyilvánítás jogának korlátlan-ságából indulnak ki.

1. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadságának a demokratikus társadalomban elengedhetetlen gyakorlása azonban — az alkotmányos keretek között — korlátozható. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alapjogot korlátozó normáknak ki kell elégíteniük a szükségesség és az arányosság követelményét. [48/1991. (IX. 26.) AB határozat, ABH 1991. 206.] „Az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében megállapított szabad véleménynyilvánítás joga azt jelenti, hogy bárki gondolatát, meggyőződését szabadon formálhatja és azt megfelelő keretek között kinyilváníthatja.” (987/B/1990/3. AB határozat, ABH 1990. 529.)

A szabad véleménynyilvánítás jogának tartalmi összetevői és korlátainak megjelölése sokoldalú mérlegelést igényel. Fontos támpontokat ad azonban ehhez az Alkotmánybíróság a 30/1992. (V. 26.) AB határozatában: „valamennyi alkotmányos alapjog tekintetében fontos kérdés, hogy azokat lehet-e és milyen feltételekkel megszorítani, korlátozni, kollíziójuk esetén milyen szempontok alapján kell a prioritást meghatározni. A véleménynyilvánítás, illetve az ebbe beletartozó sajtószabadság esetén ez a kérdés kiemelt jelentőséget kap, mivel ezen szabadságok a plurális, demokratikus társadalom alapvető értékei közé tartoznak. Éppen ezért a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, tulajdonképpen „anyajoga” többféle szabadságjognak, az ún. „kommunikációs” alapjogoknak. (ABH 1992. 171.)

Történelmi tapasztalat, hogy mindannyiszor, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozták, sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége. (ABH 1992. 171.) ... Az eszmék, nézetek szabad kifejtése, a mégoly népszerűtlen vagy sajátos elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és az eleven társadalom létezésének alapfeltétele. (ABH 1992. 171.) ... Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközhöz, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védel-

me más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, ha az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében hozott alapjog-sérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással.” (ABH 1992. 171.).

2. „Az Alkotmány 59. § (1) bekezdése a személy társadalmi értékelésére vonatkozó alapjogok közül csak a jó hírnévhez való jogot nevesíti, nem kétséges azonban, hogy az Alkotmány 54. §-a alapján az emberi méltósághoz való jog anyagából eredő becsület is alapjogi védelem alatt áll. Bár emberi méltósága csak a hatóságot képviselő hivatalos személynek lehet, a társadalom kedvező értékítéletére, megbecsülésére azonban maga a hatóság is igényt tarthat.” [36/1994. (IV. 24.) AB határozat, ABH 1994. 229—230.]

A szabad véleménynyilvánítás tehát „olyan alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható, és a valótlan tények közlésének elkerülése érdekében bizonyos kötelezettségekkel jár a közvélemény alakításában hivatásszerűen részt vevő személyek esetében ... A véleménynyilvánítás szabadsága kiterjed a becsületsértésre alkalmas, valóság-nak megfelelő tények, információk közlésére is, amely szabadságnak az emberi méltóság, a becsület és a jó hírnév védelme külső korlátja lehet.” [36/1994. (IV. 24.) AB határozat, ABH 1994. 231.]

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja: a vizsgált esetben határozott különbséget kell tenni a véleménynyilvánítás szabadsága és a véleménynyilvánítás megjelenítésének formája, módja között. A véleménynyilvánítás szabadsága — alkotmányos alapjogként — fokozott védelmet élvez, azt csak az emberi méltósághoz, a becsülethez és a jó hírnévhez való jogok védelme — mint külső korlátok — korlátozhatják.

Más a helyzet azonban a vélemény külső megjelenítésének formájával, módjával kapcsolatban. Erre nézve ugyanis a testületnek, mint autonóm közösségnek jogában áll olyan (ön)korlátozó rendelkezéseket alkotni, amelyek garantálhatják a testület zavartalan működését. Ezek a helyi szabályok gyakorlatilag olyan „tűrési határt” vonnak meg, amelyen belül maradva még biztosítható az érdemi testületi működés. A debreceni közgyűlés ezt a — képviselői magatartásra irányadó — rendelkezést (mint tűrési határt rögzítő keretet) a „közgyűlési ülésen alaptalan, másokat sértő, illetve a testülethez méltatlan, nem illő kifejezés használatában” vélte megfogalmazhatónak. Az önkorlátozást is magában foglaló rendelkezés — tartalmi elemeinek többségében — akceptálható iránytűje lehet a képviselői viselkedésnek, magatartásnak. Többségükben, de nem teljes egészükben. Az „alaptalan” kifejezés ugyanis olyan tág határok közötti viszonyítási alapot jelentene, amely parttalan, keretek közé nem szorítható korlátozáshoz vezetne. E kifejezés tartalma kezelhetetlen és értelmezhetetlen,

ezért azt az Alkotmánybíróság megsemmisítette. Az SZMSZ idézett rendelkezése többi elemeinek megsemmisítésére irányuló indítványt azonban az Alkotmánybíróság elutasította, ugyanis a vitatott tartalmi elemek SZMSZ-be való felvétele a helyi jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik.

Jóllehet az Alkotmánybíróság arra az elvi álláspontra helyezkedett, hogy el kell különíteni egymástól a szabad véleménynyilvánítás jogát e jog megjelenítésének formájától és módjától, ezzel nem állítja azt, hogy e kettő között összefüggés sem lenne. Végletes esetben ugyanis a véleménynyilvánítás módjának meghatározása közvetlenül befolyásolhatja a véleménynyilvánításhoz való emberi jog érvényesülését is. Amennyiben ugyanis a helyi szabályozás e véleménynyilvánítási jog kifejezésének módját indokolatlanul szigorú keretek között tartja (alacsonyan húzná meg a „tűrési” határt), akkor közvetlenül akadályává válna az a szabad véleménynyilvánítási jog érvényesülésének is. E tekintetben tehát megfelelő egyensúlyt kell teremteni a helyi, autonóm szabályozásban kifejezésre jutó önkormányzati és a véleménynyilvánítás módja között.

A vizsgált esetben nem látott ilyen veszélyt az Alkotmánybíróság.

4. Az indítvány további alkotmányos jogok sérelmét is állítja:

a) Igyekszik kapcsolatot találni a népszuverenitás elvével. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a 22/1993. (IV. 2.) AB határozatában a következőket emelte ki: „Az önkormányzathoz való jog összefüggésben áll a népszuverenitás elvével, de attól eltérő kategória. A népszuverenitás alanya az ország választópolgárainak összessége, a helyi önkormányzás alapjoga pedig az egymástól közjogilag elkülönített települések és területi egységek választópolgárainak közösségét illeti meg.” (ABH 1993, 187.) Közvetlen kapcsolat tehát nem mutatható ki az indítvány tárgya és az Alkotmány 2. § (2) bekezdése között.

b) A pártok közreműködési joga [Alkotmány 3. § (2) bekezdés] is sérül — az indítványozók szerint — akkor, ha valamely párt képviselőjét a jelenlegi rendeleti (SZMSZ) szabályozásra alapítva sújtja rendbírósággal a közgyűlés. A túl alacsonyan meghúzott „tűrési határ” nem kínálhat elegendő előfeltételeket — állítják — a demokratikus testületi működéshez, a vélemények szabad, akár heves, indulatos, s esetenként meggondolatlan kifejezésétől sem mentes vitákon történő kifejtéséhez.

Az Alkotmánybíróság fent kifejtett álláspontja szerint a pártok közreműködési joga sem sérül azáltal, ha az autonóm szabályozás keretében megalkotott rendelkezések gátat emelnek a szerintük politikai és viselkedéskultúrával ütköző véleménynyilvánítási módok elé.

c) Az indítványozók kezdeményezték annak vizsgálatát is, hogy az SZMSZ vitatott rendelkezése nem ütközik-e az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt — diszkrimináció tilalmát rögzítő szabályba. Az előző pontokban kifejtettek szerint a közgyűlés ténylegesen nem is a szabad

véleménynyilvánítás jogát, hanem annak valamely — általa el nem fogadható — módját korlátozta. Ezzel pedig nem sértette meg az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében rögzített azt a szabályt, amelynek értelmében: „A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

A határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételére vonatkozó rendelkezés az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Sólyom László s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Ádám Antal s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kilényi Géza s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Németh János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1137/B/1997/7.

Az Alkotmánybíróság 34/1998. (VI. 25.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendelet alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló eljárásban meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Pápa Város Önkormányzatának az önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről és elidegenítéséről szóló 49/1993. (XII. 21.) számú rendelete 27. § (5) bekezdése törvényt sértő, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság határozatát a Magyar Közlönyben közzé teszi.

INDOKOLÁS

1. Az indítványozók — az indítvány tartalma szerint — Pápa Város Önkormányzatának az önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről és elidegenítéséről szóló 49/1993. (XII. 21.) számú rendelete (a továbbiakban: R.) 27. § (5) bekezdése megsemmisítését kérték, „mivel az sérti az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében foglaltakat”.

Az R. 27. § (5) bekezdése a közérdekű feladatok megoldására bérbeadott lakások (R. 12. §) lakbérét — a bérbeadást követő harmadik év 1. napjától — az általános szabályoktól eltérően, az egyébként felszámítható lakbér két és félszeresében határozza meg.

Az indítványozók hivatkoztak a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lt.) 34. § (2) bekezdésére is. Eszerint a lakbér mértékét a lakás alapvető jellemzői, így különösen: a lakás komfortfokozata, alapterülete, minősége, a lakóépület állapota és településen, illetőleg a lakóépületen belüli fekvése, továbbá a szerződés keretében a bérbeadó által nyújtott szolgáltatás figyelembevételével kell meghatározni.

Álláspontjuk szerint diszkriminatív az önkormányzatnak az a hátrányos megkülönböztetése, amelyben az indítványozókat részesíti.

2. Az indítvány megalapozott.

Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.

Az Lt.-nek az indítványban hivatkozott szabálya értelmében a lakbér mértékét a lakás alapvető jellemzői figyelembevételével kell meghatározni; a törvény e körben példálózó felsorolást ad.

Az R. 27. § (5) bekezdése a lakbér mértékének meghatározásánál az R. 12. §-ára utal.

Az R. 12. § (1) bekezdése első mondata szerint „meghatározott időre — legfeljebb 5 évi időtartamra —, illetve feltétel bekövetkezéséig — a munkáltató javaslatára — bérleti szerződéskötésre tehet ajánlatot az a személy is, aki — illetve vele együtt költöző közeli hozzátartozója — Pápa városban nem rendelkezik lakással; tevékenysége (alkalmazása) városi közérdeket szolgál; és önkormányzati költségvetési szervnél pályázat útján köztisztviselői vagy közalkalmazotti jogviszonyt létesít; vagy az Ötv.-ben meghatározott kötelező alapfeladatot lát el, az önkormányzat megbízásából.”

Megállapítható, hogy az R. 12. §-a nem a lakás alapvető jellemzőiről szól, hanem a közérdekű feladatok megoldására való bérbeadás feltételeit tartalmazza.

Az Lt. nem teszi lehetővé, hogy a lakbér mértékének meghatározásánál ilyen szempontot is figyelembe vegye-

nek. Az R. 27. § (5) bekezdése ezért az Lt. 34. § (2) bekezdésével ellentétes.

Erre figyelemmel az R. 27. § (5) bekezdését az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

Dr. Ádám Antal s. k., *Dr. Lábady Tamás* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 225/B/1998/11.

Az Alkotmánybíróság 35/1998. (VI. 25.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendeleti előírás felülvizsgálatára irányuló kezdeményezés alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és helyiségek elidegenítéséről szóló 17/1994. (IV. 26.) Kgy. számú rendeletének 10. § (9) bekezdése törvényellenes, ezért ezt a rendelkezést megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A Csongrád Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője — mivel a törvényességi ellenőrzés körében kiadott felhívásával a szegedi önkormányzat nem értett egyet és ennek megfelelően rendeletét nem módosította — Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és helyiségek elidegenítéséről szóló 17/1994. (IV. 26.) Kgy. számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) 10. § (9) bekezdése törvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

Álláspontja szerint a támadott rendelkezés ellentétes a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lt.) előírásaival. Az indítványozó utalt arra is, hogy az Ör. 10. § (9) bekezdése az Lt. rendelkezésének megsértésével törvényellenesen tette lehetővé az eladó elállítását az adásvételi szerződéstől.

II.

Az indítvány megalapozott.

Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint „a helyi önkormányzat feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal”. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy „a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot”.

Az Lt. több konkrét tárgykörben is felhatalmazást ad rendeletalkotásra a helyi önkormányzat képviselő-testülete számára.

E törvény 53. § (1) bekezdése az önkormányzati tulajdonban lévő lakás Lt. szerint jogosult vevőjét megillető, az önkormányzat által kötelezően biztosítandó kedvezményekről rendelkezik.

„Ha a lakást az e törvény alapján az arra jogosult vásárolja meg, részére — kérelmére — legalább huszonöt évi részletfizetési kedvezményt kell adni. Ha a jogosult kéri, a szerződés megkötésekor a megállapított vételár legfeljebb tíz százalékanak egy összegben való megfizetése köthető ki. Az első vételárrészlet befizetése után fennmaradó hátraléokra a havonta fizetendő részleteket egyenlő mértékben kell megállapítani.”

Az idézett rendelkezésből kitűnik, hogy az önkormányzat a jogosult vevő számára részletfizetési kedvezményt köteles nyújtani. A kedvezmény igénybevétele esetén a törvény meghatározza a vételár egy összegben megfizetendő legnagyobb mértékét is. Az Lt. 54. § (1) bekezdés b) pontjának megfelelően az önkormányzat jogosult arra, hogy — a törvényi előírások figyelembevételével — rendeletében határozza meg a szerződés megkötésekor fizetendő vételárrészlet mértékét, e bekezdés c) pontjának első fordulata pedig — ugyancsak a törvényi keretek között — a részletfizetés időtartamának szabályozását is önkormányzati rendeletalkotási hatáskörbe utalja.

Az Ör. sérelmezett 10. § (9) bekezdése — amely a vevő szerződésszegésének esetére állapít meg rendelkezést — a következőket tartalmazza: „A szerződéskötéssel megbízott köteles az adásvételi szerződésben kikötni, hogy részletfizetés esetén a részletfizetés kedvezményezettje, ha három havi részletfizetéssel elmarad és felszólítás ellenére sem teljesít, úgy az Önkormányzatot megilleti a szerződéstől való elállás joga.”

Az Lt. 54. § (1) bekezdés a)—d) pontja így rendelkezik:

„Az önkormányzati rendeletben kell meghatározni az e törvény alapján vételi, illetőleg elővásárlási joggal érintett lakások eladása esetén

a) a lakás vételárának mértékét,

b) a szerződés megkötésekor fizetendő vételárrészlet mértékét,

c) a részletfizetés időtartamát és a szerződéses kamat mértékét, illetőleg a kamatmentesség lehetőségét és feltételeit,

d) a vételárengedmény, illetőleg a vételárhátralék megfizetésére adott engedmény feltételeit és mértékét.”

Az Lt. fent idézett 53. § (1) bekezdése is az önkormányzati rendeletalkotás számára kötelező tartalmú előírásokat állapítja meg.

Az Lt. hivatkozott előírásaiból kitűnik, hogy az nem hatalmazta fel az önkormányzatot arra, hogy a helyi rendeletében a részletfizetés legalább 25 éves időtartamát csökkentse. Az Alkotmánybíróság e tárggyal kapcsolatban a 10/1996. (II. 23.) AB határozatában és a 33/1996. (VII. 9.) AB határozatában megállapította, hogy „az önkormányzat azonban nem szabhat rendeletében olyan feltételt, amely az Lt. kötelező erejű, általános érvényű rendelkezéseivel ellentétes”. (ABH 1996. 236.; ABH 1996. 299.) A 10/1996. (II. 23.) AB határozat rámutatott arra is, hogy törvényellenes, ha az önkormányzat a tulajdonában lévő „lakást megvásárló, kedvezményben, illetve engedményben részesült vevőt kötelezettségei teljesítésének elmulasztása esetén megfosztja a törvényben biztosított kedvezményektől” (ABH 1996. 236.).

Az Ör. 10. § (9) bekezdése az önkormányzat mint eladó elállási jogát szabályozza. Az elállásról a Ptk. 320. § (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „Aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva elállásra jogosult, e jogát a másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja. Az elállás a szerződést felbontja.” A jogszabály fogalmát a Ptk. alkalmazásában a 685. § a) pontja határozza meg. Eszerint „jogszabály: a törvény, a kormányrendelet, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak keretei között az önkormányzati rendelet, a 19. § (1) bekezdésének c) pontja, a 29. § (3) bekezdése, a 200. § (2) bekezdése, a 231. § (3) bekezdése, a 301. § (4) bekezdése, a 434. § (3)—(4) bekezdése, az 523. § (2) bekezdése és az 528. § (3) bekezdése tekintetében viszont valamennyi jogszabály”.

Az idézetekből kitűnik, hogy az elállás jogának szabályozása tekintetében az önkormányzati rendelet csak törvény felhatalmazása alapján, annak keretei között minősül jogszabálynak. Az Alkotmánybíróság a 27/1997. (IV. 25.) AB határozatában ezzel kapcsolatban korábban már megállapította, hogy „az Lt., illetve más törvényi rendelkezés azonban nem hatalmazta fel az önkormányzatot arra, hogy rendeletében az önkormányzat mint a lakás eladója javára elállási jogot alapítson”. (ABH 1997. 494.)

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Ör. 10. § (9) bekezdését törvényellenesnek minősítette és megsemmisítette.

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 347/H/1998/2.

K Ö Z L E M É N Y

Megjelent a Hatályos Jogszabályok Hivatalos Gyűjteménye I. kötetének 2. pótfüzete.

A kiadvány 1998. május 15-i zárással, — végrehajtási rendeletükkel egységes szerkezetben — 616 oldal terjedelemben a következő törvényeket tartalmazza:

1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya	1989. évi XXXII. törvény az Alkotmánybíróságról
1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról	1989. évi XXXIV. törvény az országgyűlési képviselők választásáról
1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról	1989. évi XXXVIII. törvény az Állami Számvevőszékről
1957. évi IV. törvény az államigazgatási eljárás általános szabályairól	1990. évi IV. törvény a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról
1959. évi IV. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről	1990. évi V. törvény az egyéni vállalkozásról
1968. évi I. törvény a szabálysértésekről	1990. évi XXV. törvény a családi pótlékról és a családok támogatásáról
1969. évi III. törvény a szerzői jogról	1990. évi LV. törvény az országgyűlési képviselők jogállásáról
1972. évi II. törvény az egészségügyről	1990. évi LVI. törvény az országgyűlési képviselők tiszteletdíjáról, költségtérítéséről és kedvezményeiről
1972. évi V. törvény a Magyar Köztársaság ügyészségéről	1990. évi LXIV. törvény a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról
1972. évi I. törvény a büntetőeljárásról	1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról
1974. évi III. törvény a külkereskedelemről	1990. évi LXX. törvény a társadalmi szervezetek kezelői jogának megszüntetéséről
1977. évi VI. törvény az állami vállalatokról	1990. évi LXXXVII. törvény az árak megállapításáról
1978. évi I. törvény a belkereskedelemről	1990. évi LXXXVIII. törvény a bírák, az ügyészek, a bírósági és az ügyészégi dolgozók előmeneteléről és javadalmazásáról
1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről	1990. évi XCI. törvény az adózás rendjéről
1986. évi II. törvény a sajtóról	1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
1987. évi XI. törvény a jogalkotásról	1990. évi C. törvény a helyi adókról
1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről	
1988. évi XXIV. törvény a külföldiek magyarországi befektetéseiről	
1989. évi XXVIII. törvény a külföldre utazásról és az útleveleiről	
1989. évi XXIX. törvény a kivándorlásról	

A pótfüzet térítési díja laponként 9 Ft, ára 3105 Ft áfával.

Megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni.
Fax:266-5190.

M E G R E N D E L Ő L A P

Megrendeljük

a Hatályos Jogszabályok Hivatalos Gyűjteménye I. kötetének 2. pótfüzete

című kiadványt ..... példányban.

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Az ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés: .....

.....

cégszerű aláírás

K Ö Z L E M É N Y

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent

A gazdasági társaságokról és a szövetkezetekről szóló törvények, valamint cégbírószági bejegyzésükről szóló jogszabályok

című, A/4 formátumú, 240 oldal terjedelmű kiadvány.

A kézirat lezárva: 1998. június 16.

Ára: 1792 Ft áfával.

Megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 266-5190.

M E G R E N D E L Ő L A P

Megrendeljük

A gazdasági társaságokról és a szövetkezetekről szóló törvények, valamint cégbírószági bejegyzésükről szóló jogszabályok

című kiadványt ..... példányban.

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Az ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

FELHÍVÁS

Ingyen, teljesen díjtalanul adja Önnek a Hivatalos Hatályos Joganyagot CD lemezen a Magyar Hivatalos Közlönykiadó
Telefon: 117-9999

KÖZLEMÉNY

150 évvel ezelőtt jelent meg az első hivatalos Magyar Közlöny. Erre emlékezve a Magyar Hivatalos Közlönykiadó értesíti tisztelt előfizetőit, hogy 1998 januárjában minden közlöny-előfizetéssel rendelkező ügyfele részére ajándékként megküldi a **CD-JOGÁSZ** hatályos jogszabálygyűjtemény példányát. Ezáltal az előfizetők birtokába kerül az **EGYEDÜLIHIVATALOSHATÁLYOSJOGANYAG**. Az előfizető megismerheti a **CD-JOGÁSZ** előnyeit, használatát, és eldöntheti, hogy megrendeli-e a folyamatos hatályosítást, illetve karbantartást.

A CD lemezen megtalálhatók a *Magyar Köztársaság jogszabályainak mindenkori hatályos szövege mellett* azok Magyar Közlöny-beli *alapszövege*, a *köztes szövegváltozabk* mindegyike, a *bírósági határozatok* és egy folyamatosan karbantartott *iratmintatár*.

1998 folyamán várható az APEH közleményekkel, a vámtarifák folyamatosan frissített jegyzékével és statisztikai jelzőszámrendszerek gyűjteményével való kiegészítés.

A **CD-JOGÁSZ** program biztosítja a *megbízható, egyszerű és gyors keresést*, a szövegek és kiegészítő információik szabad megjelenítését és nyomtatását, a szövegek vágólapos átemelését WINDOWS rendszerű szövegkezelőkbe. Keresni lehet évszám(tól—ig), sorszám(tól—ig), kibocsátó(k), szövegtípus(ok), megjelenés helye, hatályossági szempontok szerint tetszőlegesen kombinálva ezeket a teljes szöveges (bármely szóra vagy szórészletre) kereséssel. Minden jogszabályhoz tartalmi fa (rajzos, működő tartalomjegyzék), kapcsolati fa (a módosító vagy kapcsolódó jogszabályok működő jegyzéke), információs lap és változatlista tartozik. A **CD-JOGÁSZ** lehetőséget kínál saját megjegyzések, könyvjelzők elhelyezésére és a szövegek különböző pontjai közti ugrások felépítésére.

A **CD-JOGÁSZ** hatályos jogszabálygyűjtemény használatához pontosan arra van szükség, ami bármely WINDOWS program használatához szükséges. Természetesen szükség van CD meghajtóra és lehetőség szerint egy jobb minőségű nyomtatóra.

A **CD-JOGÁSZ** nem csak egy CD lemez adatállományokkal és kereső programmal, hanem teljes körű szolgáltatás. Kézikönyv, beépített segítség és forródrót szolgáltatás tartozik közvetlenül a vásárlói csomaghoz. Lehetőség van felhasználói és rendszergazda oktatásra, és

a CD-JOGÁSZ éves előfizetője lehetőséget kap a Magyar Hivatalos Közlönykiadó
— kábel — on line rendszerének kedvezményes használatára.

Magyar Hivatalos Közlönykiadó

ELŐFIZETÉSIFELHÍVÁS

Kormányrendelet felhatalmazása alapján jelenteti meg a Miniszterelnöki Hivatal a Magyar Közlöny mellékleteként a **HIVATALOSÉRTESÍTŐT**. A lap hetente, szerdánként, tematikus főrészekben hitelesen közli a legfőbb állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági szervek, illetve szervezetek személyi, szervezeti, igazgatási és képzési, valamint az üzleti élet híreit. Emellett a lapban fizető hirdetések is megjelennek. Térítési díj ellenében közzé tesszük — többek között — az állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, parlamenti pártok, tb-önkormányzatok, kamarák, helyi önkormányzatok egyházak, különböző képviselők közleményeit. Fizetett hirdetéseként — akár színes oldalakon is — helyet kaphatnak az Értesítőben a gazdálkodó szervezetek, egyetemek, alapítványok, de magánszemélyek közérdeklődésre számot tartó közlései is. Ószintén reméljük, hogy a hírek, információk, közlemények egy lapban történő gyors, pontos és rendezett formában történő közreadásával sikerül hatékonyabbá és eredményesebbé tenni előfizetőink tájékozódását a hivatali és üzleti életben. Az érdeklődők számára egyeből hasznos információkat is nyújt a lap.

A lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címén, levélcím: 1394 Budapest 62., Pf. 357.; faxszám: 118-6668. Éves előfizetési díja: 5376 Ft áfával. Egy példány ára 24 oldalig 110 Ft áfával, utána 8 oldalanként 28 Ft áfával.

A **HIVATALOSÉRTESÍTŐ** egyes számai megvásárolhatók a Kiadó közlönnyboltjában: 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780.

MEGRENDELŐ LAP

Megrendelem a **HIVATALOSÉRTESÍTŐ** című lapot ..... példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

A megrendelő neve: .....

címe (város/község, irányítószám): .....

utca, házszám: .....

Az ügyintéző neve, telefonszáma: .....

Előfizetési díj

fél évre: 2688 Ft áfával

egy évre 5376 Ft áfával

Számlát kérek a befizetéshez

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Kiss Elemér. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1–3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: Nyéki József vezérigazgató.

Szerkesztőségi iroda: Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon/Fax: 266-5096.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál, 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: Tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 246 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó 1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönnyboltjában.

Éves előfizetési díj: 33 264 Ft. Egy példány ára: 70 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána + 8 oldalanként + 35 Ft.

A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407